

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟΜΕΑ
ΛΙΠΣΟΥΝΤΕΣ ΑΝΤΙΛΟΓΙΣΤΕΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1952

Ε.Σ.Α. της Κ.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΕΣΤΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΖΩΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΙΚΕΛΙΑΝΙΚΗ ΔΕΛΦΙΚΗ ΙΔΕΑ

Α'

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο γενέθλιος τούτος βράχος μας, ή πάμφωτη τούτη έλληνική γωνιά που πάνω της γεννηθήκαμε και κατοικούμε, έχει, κάτι περισσότερο, από ένα αιώνα που βγήκε στο φως της λευτεριάς, ύστερ' από σκληρή και μακρόχρονη σκλαβιά. Άνοιξαν τότε διάπλατα, τὰ θαμπωμένα από τὸ μέγα φῶς, μάτια μας και κύτταξαν ὀλόγυρά τους. Εἶδαν με λαχτάρα, λαούς που βρίσκονταν σιμά τους, νὰ χαίρουνται σὲ ρυθμισμένη διαβίωση τὰ καλά τῆς λευτεριάς· ν' ἀχτιδοβολᾶνε πνευματικὴ ἀνωτερότητα και νὰ κυβερνᾶνε τὶς κοινωνίες τους και τὴν ἀτομικὴ ζωὴ τους με τρόπους, ἴσως κάπως περίπλοκους γιὰ τὴν ἀντίληψη τῶν Ἑλλήνων που μόλις εἶχαν ἀφήσει τὴ ζωὴ τοῦ σκλάβου, ἀλλὰ που χάριζαν σὲ κείνους τοὺς λαούς, τὴν ἀνεση και τὴν πρόοδο. Τί πῶς φυσικὸ ἀπὸ τὸ νὰ στραφοῦνε οἱ Ἕλληνες, με τὴ δίψα προόδου που τοὺς διακρίνει, πρὸς τὶς λαμπρὲς αὐτὲς κοινωνίες και νὰ ζητήσουν μάθηση και τρόπους προκοπῆς;

Ἔβλεπαν ὁμως μονάχα τὸ φαινόμενο, τὴν ἐξωτερικὴ τῶν λαῶν ἐκείνων φωτοβόλα περιοχή και δὲν ἦταν σὲ θέση ἀπὸ τὴν ἀπόλυτα νόμιμη και εὐλικρινῆ λαχτάρα προκοπῆς που τοὺς δονοῦσε, νὰ σταθοῦνε και νὰ ἐρευνήσουνε τὶς ἐσωτερικὲς ἀναμοχλεύσεις και τὸ χάος στοὺς λογισμούς, προχωρημένο, ἀπὸ τότε ἀκόμη, σὲ σημεῖο ἀνησυχαστικὸ. Γιατί, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, εἶχαν πιά οἱ Δυτικοὶ λαοὶ ἀσυνείδητα διαβεῖ τὸ κατῶφλι μιᾶς καμπῆς τῆς ἱστορίας που διατρανώνεται ἔκτοτε, γιὰ νὰ φτάσει σήμερα στὸ συνειδητὸ κορύφωμά της*. Βέβαια, τοὺς τότε, κανεὶς δὲ θᾶπρε-

πε νὰ ψέξει γιὰ τὴ λαχτάρα προκοπῆς και ὕψωμου που τοὺς φλόγιζε. Ἀλλὰ, καθὼς ἀνεβαίνουμε, ἐμεῖς οἱ τωρινοί, τὸ ρέμα τοῦ λεύτερου νεοελληνικοῦ αἰῶνα, βλέπουμε στὶς ὀχτιές του σωροὺς κοινωνικῆς και ἀτομικῆς κακοδαιμονίας και ἀθλιότη-
τας. Ἡ γῆ μας ἡ ἑλληνικὴ, με ὀλόκληρο τὸ πλήρωμά της σὰ νάχασε τοὺς ἠθικοὺς και πνευματικοὺς προσανατολισμοὺς της και παραδέρνει ἀκυβέρνητη. Παρὰ τὶς περιοδικὲς ἀναλαμπές των ξαφνικά, μπροστὰ στὸν ἀμεσο κίνδυνο χαμοῦ, τὸνωμένων ζωπύρων τοῦ λαοῦ μας, συντελεστή μεγάλων κατορθωμάτων, ὁ παραδαρμὸς ξαναρχίζει στὸ πέλαγο τῆς ἀγνοίας τῶν γηγενῶν προσανατολισμῶν μας και ἡ μάταιη ἀγωνία μαραίνει μέρα με τὴν ἡμέρα κατεβαίνοντας στὶς ρίζες μας, ὡς κι' αὐτὴ πιά τὴ ζωικὴ μας ἱκμάδα. Ἡ μαθητεία μας στοὺς Δυτικοὺς τρόπους ρυθμισμοῦ τῆς ζωῆς ἀποδείχτηκε, τώρα πιά, φανερά σφαλερὴ και ὄλα γύρω μας βροντοκράζουν τὸν κίνδυνο χαμοῦ ἀπὸ ρίζας τῶν αἰωνόβιων ζωπύρων μας και τῆς ἰδιότυπης, μήτρας ἐκπληκτικῶν ἐπιτευγμάτων, βιοθεωρίας μας.

Ὁ Δυτικὸς ἄνθρωπος ζεῖ και ἐνεργεῖ κατὰ τρόπον ὀλότελα διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ γηγενὴ και πανάρχαιο δικό μας. Δὲ θὰ μπορούσαμε ποτέ, ὅσο κι' ἂν, ἀπὸ τυφλὴ ἀγνοία τοῦ Ἑλληνικοῦ ζωῖσμου μας, τὸ ἐπιθυμούσαμε, ν' ἀφομοιώσουμε τοὺς Δυτικοὺς τρόπους ρυθμισμοῦ τῆς ζωῆς. Ἡ γῆ μας τὸ ἀρνεῖται, ἡ ἱστορικὴ μας συνείδηση ἀντιδρᾷ, ἡ ἠθικὴ μας, στὴν πλατεῖα πνευματικὴ ἐκδοχὴ της, τὸ ἀποκρούει, τὸ πολιτικοκοινωνικό μας σύστημα, ἂν και ὀλόκληρον αἰῶνα στὴν ἀδράνεια περιμένει με βεβαιότητα πῶς, σωφρονισμένοι ἀπ' τὶς συφορές, θὰ τὸ ξαναζητήσουν ρυθμιστὴ τους οἱ Ἕλληνες. Εἴμαστε λοιπὸν κούφιοι και στεγνοὶ μιμητὲς

* Βλέπε περιοδικὴ ἐκδοσὴ Λίνου Καρζῆ «Δελτία», φύλλα 10 - 25 Μαΐου, 10 Ἰουνίου, 10 Ἰουλίου 1919. Περιοδικὸ «Κοινότης» 1922, φύλλα 6, 8, 9, 12, 13 μελέτη «Ἀνάγκη πνευματικοῦ πυρήνα» Λίνου Καρζῆ «Οἱ Ἕλληνες πλάθουν τὸ νέο τους μῦθο», Νέα Ἰόρκη 1947.

ξένων, ἀπροσάρμοστων σὲ μᾶς, τῆ γῆ μας καὶ τὸ πεπρωμένο μας τρόπων ζωῆς. Καὶ θὰ μείνουμε, σὰ μιμητές, οἱ «ἐπόμενοι» ν' ἀκλουθᾶμε σὲ γλυστερὴ κατηφορῖα λαοὺς ποὺ ἔγιναν μᾶζες τυραγνισμένες ἀπ' τὸ πνευματικὸ χάος καὶ τὸν Ἰλιγγο τῆς ἀπάνθρωπης προόδου.

Ἄς κάνουμε ξανά, γιὰ πολλοστὴ φορά, ἓνα πρόχειρο καὶ περιληπτικὸν ἀπολογισμὸ τῆς Δυτικῆς βιοθεωρίας καὶ τοῦ ὕστατου βλαστοῦ τῆς Κόμμουνισμοῦ, σὲ σύγκριση μὲ τὶς δικές μας αἰωνόβιες ἀξίες.

Δυτικὴ Βιοθεωρία. Ἐχθρότητα πρὸς τὴ νεκρὴ Φύση καὶ προσπάθεια νὰ τὴν ὑποτάξει.—Ποσοτισμός.—Ἐπιδίωξη ἀνετής ζωῆς.—Σπάσιμο τῆς ἐναιότητος τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης μὲ τὸ διαχωρισμὸ τῆς σὲ ὕλικὸ καὶ ψυχικὸ παράγοντα.—Ἐπιπέδου παντοδυναμία.—Ἀνεξέλεγκτη καὶ ἀπειθάρχητη ἐλευθερία, ὡς ἀντίρροπο στοὺς μόνιμους, κάθε λογῆς δεσποτισμοὺς ποὺ τοὺς καταπιέζουν.—Μηχανικὴ ἀντίληψη ζωῆς.—Διοικητικὸς Συγκεντρωτισμός.—Κυριαρχία τῶν μαζῶν.—Πόλεμος τῶν τάξεων.—Κυριαρχία τοῦ Ἐπιστημονισμοῦ ποὺ χειραφετημένος βαδίζει συχνὰ ἐναντίον τοῦ δημιουργοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὲ τὴν ἀνεξέλεγκτη, τυφλὴ καὶ ἀπειθάρχητη ὀρμὴ του μπορεῖ νὰ προξενήσει τὸν ὀλεθρο τῆς ζωῆς.—Εἰδίκευση.—Ἀνάλυση.

Ἑλληνικὸς Ζωϊσμός. Συμφασμός ταῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ ζωσασμῆ τέρα Φύση.—Λατρεία στὴν ποιότητα.—Λιτότητα.—Ἐναιότητα τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης.—Ἐπιδίωξη πρόσκτησης ὕλικων ἀγαθῶν γιὰ σκοποὺς πνευματικῶν.—Πειθαρχημένη λευτεριά.—Ἀδυναμία ὑποταγῆς σὲ ὅποιαν μορφῆς Δεσποτισμοῦ.—Ἀντιδογματισμός.—Ὀντολογικὴ ἀντίληψη ζωῆς.—Διοικητικὸς Ἀποκεντρωτισμός, Κοινοτισμός.—Ἀτομισμός.—Ἀταξισμός.—Χειραγώγησι τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης.—Ροπή πρὸς τὸ Ὄλον.—Συνθετισμός.

Μία μονάχα ματιὰ στὸν συγκριτικὸν αὐτὸν ἀπολογισμὸ τῶν δύο βιοθεωριῶν κάνει ἀμέσως νοητὴ τὴν ἀντίθεση ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τους. Ἀντίθεση ριζικὴ καὶ ἀγεφύρωτη. Δὲν εἶναι βολετός ὁ συγκεκρισμός. Ἡ διαλυτικὴ τάση σὰν φωλιάσει μέσα σὲ συνθετικὴ ὀντότητα κυριαρχεῖ καὶ τὴν ἐξουθενώνει. Ἡ συνθετικὸτητα, ποὺ εἶναι ἡ πιὸ λεπτὴ καὶ ὑπέροχη ἰκανότητα τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους γιὰ τὴν ἐνῆρσιν ἐναρμόνισιν ἰδιοτήτων ποὺ προσπαθοῦν νὰ κυριαρχήσουν ἢ μία πάνω στὴν ἄλλη, δὲ θάντεχε, γιὰ πολὺ, σὲ διαλυτικὴς ἐπιταγές.

Ἰδοῦ λοιπὸν ὁ μέγας κίνδυνος γιὰ τοὺς συνθετικοὺς Ἑλληνας ἀπ' τὴ Δυτικὴ, καὶ τὶς παραφυάδες τῆς, βιοθεωρία. Κίνδυνος χαμοῦ ἀπὸ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ μείωση ποὺ θὰ φέρει ἄσφαλτα ὁ μιμητισμός. Γιὰτὶ μόνο σὰν κούφιοι καὶ στεγνοὶ μιμητές μπορούμε νὰ συνεχίσουμε τὴν ἐπὶ ὀ-

λόκληρον αἰῶνα καταστρεπτικὴ τροχιά μας.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ μπορούσε, καὶ θὰ πρεπε, νὰ ρωτήσῃ ὁ Δυτικότηροπος, ἀπὸ ἀγνοια ἐξολοθρευτῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἑαυτοῦ του: Στὴν τρομερὴ αὐτὴ ἐπιδρομὴ τῶν Δυτικῶν, πνευματικῶν καὶ κοινωνικῶν, ἐπιταγῶν μὲ τὴν ἀκατάπαυτη ἀνανέωσή τους δὲ βρέθηκε κανεὶς ν' ἀντιδράσῃ καὶ ὀπλισμένος μὲ τοῦ μακροαἰῶνα Ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ τίς ἀξίες, ζωντανές ἀκόμη καὶ δημιουργικές, ὅπως λές, νὰ σταθεῖ ἀντίμαχος καὶ ξυπνῶντας τοῦ λαοῦ μας τὰ ληθαργισμένα ζώπυρα νὰ ξανακάνει ἐνεργοὺς τοὺς συντελεστῆς τῆς δικῆς μας πανάρχαιας βιοθεωρίας;

Τὴν ὑπαρξὴ ζωντανῶν ἀκόμη τῶν ζωπύρων μας ἀποδείχνουν ἀναμφίβολα οἱ κερδισμένοι μεγάλοι ἀγῶνες γιὰ τὴ διατήρησιν τῆς λευτεριάς μας. Σὰν οἱ ξένοι, ἢ καὶ ἐγχώριοι ἀκόμη Δεσποτισμοί, κινῶν μὲ σκοπὸ νὰ μᾶς στερήσουν τὸ πολυτιμότερο γιὰ τὸν ἀνθρώπο ἀγαθὸ, τὴ Λευτεριά, φανερὴ καθὼς εἶναι ἡ πρόθεσή τους προκαλεῖ τὴν ἀσυζήτητη καὶ ἀμεση συνένωσιν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀπόκρουσιν. Οἱ πάντα δοξασμένες, νικητήριες αὐτὲς προσπάθειες γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν χρειάζονται τὴν ταυτόχρονη ἐνέργεια τῆς συνισταμένης τῶν ζωπύρων μας. Τὸ ξύπνημά τους ἀπὸ τὴ ληθαργικὴ κατάστασιν, ποὺ τὴν ἐπιβάλλει ἡ ἐπικαθισμένη, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ λεύτερου νεοελληνικοῦ αἰῶνα, σκουριά τῆς μίμησης ξένων καὶ ἀπροσάρμοστων ἀντιλήψεων ζωῆς, προκαλεῖται ἀπὸ τὸν ἀμεσο κίνδυνο χαμοῦ τοῦ Γένους μας. Γιὰτὶ πάντοτε οἱ ἐπιδρομῆς αὐτῆς τῶν Δεσποτισμῶν ἐπιχειροῦνται μὲ τεράστιες δυνάμεις ποὺ προδικάζουν τὴν αἰσία τους ἔκβασιν. Ἄν ἀποτυχαίνουν, τοῦτο χρωστέται στὴ θαυμαστὴ ἰκανότητα τοῦ Ἑλληνα νὰ καθαρίζει μὲ τὸ καυτερὸ ρευστὸ ποὺ παράγει ἡ συνένωσιν, σὲ ὀμαδικὴ προσπάθεια ἀτομικοτήτων, τὴν ἐπικαθισμένη σκουριά καὶ νὰ ξανακερδίζει φρέσκα καὶ λαμπερὰ τὰ ζώπυρά του. Εἶναι εὐκολονόητο ὅτι τοῦτο συμβαίνει ὅσον ἀκόμη ἡ σκουριά δὲν ἔχει προχωρήσει ὡς τοὺς πυρῆνες τῶν ζωπύρων. Μόλις ὁμως διαβεῖ νικημένος ὁ κίνδυνος, ἡ ὀμάδα διαλύεται. Παύει τοῦ καυτεροῦ ρευστοῦ ἡ ἐπενέργεια καὶ ξαναρχίζει ἡ ἐναπόθεσιν τῆς καινούργιας σκουριάς. Ἐδῶ ρωτᾶει ὁ Δυτικότηροπος: Γιὰτὶ νὰ διαλυθεῖ ἀφοῦ ἡ ὀμαδικὴ προσπάθεια ἔδωσε τόσο περιλάμπρα ἀποτελέσματα;

Αἰτία εἶναι ὁ ἀτομισμός ποὺ πολλαπλασιάζεται ἀπ' τὴν ἀγνοια τῶν ἐπιταγῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ζωϊσμοῦ. Ἡ ἀκατάπαυτη καὶ ὀλοένα ἀνανεούμενη ἐπιδρομὴ τῶν Δυτικῶν ἀντιλήψεων ποὺ, ἀπ' τὸν ἐνδέκατο μεταχριστιανικὸν αἰῶνα, προσπαθεῖ νὰ ἐξαφανίσει τὸ Ζωϊκὸν Ἀγαθὸ μας, θὰ εἶχε πετύχει τὸ σκοπὸ τῆς ἂν καὶ γιὰ μίαν στιγμὴ ἡ θαυμάσια ἑλληνικὴ δημιουρ-

γικότητα ἔπαυε νὰ ἐνεργεῖ. Στὸν ἐνδέκατον αἰῶνα φαίνεται πὼς ἔσπασαν τὰ καλοῦπια ποὺ ἔδιναν συγκεκριμένη συγολική μορφή στὰ ζώπυρά μας. Ἐννοῶ τις ἀρχαῖες μορφές. Μὰ εὐθύς ἀμέσως οἱ Ἕλληνες βάλθηκαν νὰ κατασκευάσουν τὰ καινούργια καλοῦπια τους στὸ περιθώριο τοῦ Βυζαντινοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, κάτω ἀπ' τὴν ἀσπίδα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μὲ τὰ καινούργια νεοελληνικά, ἀψητὰ ἀκόμη, καλοῦπια στὴν ἀγκαλιά σὰν τὸ πολυτιμότερον ἀγαθὸ τους, πέρασαν στὴν Ὀθωμανικὴ Δεσποτεία. Μὲ τις μορφές αὐτὲς ποὺ στάθηκαν οἱ τέλειες, ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖες συνθέσεις τῶν ζωπύρων τους, λεύτερα πιά ἀπὸ κάθε ξένο πνευματικὸ Δεσποτισμὸ, πῆραν συνείδηση τοῦ Ζωϊσμοῦ τῶν Μ' αὐτὸν πραγματοποιήσαν τὸ πρωτόφαντο θάμα τοῦ μεγάλου Σηκωμοῦ. Ἡ λαχτάρὰ ὅμως προκοπῆς τοὺς ρίχνει στὶς παγίδες τῆς Δυτικῆς πνευματικῆς Δεσποτείας καὶ χάνουν τὴ συνθετικὴ μορφή τῶν ζωπύρων τους μὲ τὸ δημιουργημένο ἀπ' τὴ συνύπαρξη ἀλληλοσυγκρουόμενων βιοθεωριῶν χάος.

Καὶ κανεὶς δὲ βρέθηκεν ὡς τὰ τώρα νὰ αἰθριάσει τὰ σκοτισμένα μυαλά τῶν Ἑλλήνων; Θὰ ρωτήσῃ ξανά εἰρωνικά ὁ Δυτικὸς τρόπος. Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τὸ προσπάθησαν καὶ στὴν τυραγνισμένη πορεία τους ὁ ἔσχατος, αὐτὸς ποὺ γράφει αὐτὰ ἐδῶ.

Πρῶτος ποὺ παρουσιάζεται μέσα στὴν Βυζαντινὴ πανσπερμία γιὰ νὰ τονώσει τὴ δημιουργία τῶν ἰδιότυπων νεοελληνικῶν καλοῦπιῶν στὰ ὁποῖα ἡ συνισταμένη τῶν πανάρχαιων ζωπύρων μας θά' πάρει τὴ νέα μορφή της, εἶναι Πλήθων ὁ Γεμιστός. Νοῦς ὑπέροχα δημιουργικὸς καὶ θρεμμένος μὲ τὴ Νεοπλατωνικὴ σοφία, ἀφῆσε τὸ προπύργιο τοῦ Βυζαντινισμοῦ, τὴ Βασιλεύουσα, ποὺ ἦταν ἡ γενέτειρά του καὶ κατέβηκε, κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΓ' αἰῶνα, στὴ νεοσύστατη ἀπὸ τοὺς Φράγκους πόλη, χτισμένη στὶς πλαγιές τοῦ Ταῦγετου, τὸ Μιστρά. Ἐκεῖ, στὸ Μωρηά, εἶδε τὸ ἀετήσιο μάτι του, νὰ δημιουργοῦνται, μέσα στὸ Πανδαιμόνιο τῶν ξένων φυλῶν ποὺ κατάκλυζαν ἀνεμπόδιστα τὴν Αὐτοκρατορία, οἱ νέοι συναρμονισμοὶ τῶν γηγενῶν ἱκανότητων καὶ ἔδραμε βοηθὸς τους.

Ἄν οἱ σοφὲς ὑποδείξεις του εἰσακούονταν ἢ εἶχε τὴν ἀπαιτούμενη δύναμη ποὺ δίνει ἢ ἐξουσία νὰ τις ἐπιβάλλει, ἴσως σήμερα ἡ μορφή τῆς Εὐρώπης νάταν διαφορετικὴ, μὲ θαυμάσια ἀντρωμένο τὸ νεοελληνισμό, ἀφέντη τοῦ πεπρωμένου του καὶ

δὲ θάχε κυλήσει πάνωθὲ του, σὰν πλάκα τάφου, ἡ πολυαἰωνῆ σκλαβιά. Ἡ ἀποτυχία, νὰ πραγματοποιήσῃ σ' ὅλη τὴ γραμμὴ τις δημιουργικὲς ὑποδείξεις του, δὲν τὸν μειώνει καθόλου. Στάθηκεν ὁ μεγάλος Δάσκαλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, κι' ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερους μοχλοὺς τῆς δυτικῆς Ἀναγέννησης. Καὶ ἴσως ἡ ἀδυναμία νὰ ἐπιβάλλει ὀλόκληρη τὴν περὶ ζωῆς ἀντίληψή του νὰ ἦταν τὸ θέλημα τῆς Ἱστορικῆς Μοίρας μας ποὺ ἔκρινε σὰν ἀνώριμο τὸν Ἕλληνα νὰ δεχτεῖ καὶ νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴ νέα συνολικὴ μορφή τῆς βιοθεωρίας του. Ἡ τέλος, γιὰ τὴν δὲν ἦταν δυνατό νὰ βρεῖ στὸν ἑλληνικὸ λαὸ ἀπήχηση ἢ διδασκαλία του ποὺ, στὸν ἐπιπόλαιο παρατηρητὴ, φαίνονταν νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ ὑποπτα ἀρχαιοελληνικά καλοῦπια.

Σὰν ἑφτάσεν ἡ σκληρὴ ὥρα τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, οἱ ξένοι ἔποικοι ἔφυγαν ἢ ξολοθρεύτηκαν, οἱ ἐπιρροὲς ἔλειψαν, καί, οἱ Ἕλληνες πάνω στὴν ἀγαπημένη, ζωντανὴ μητέρα, γῆ τους, πολιορκημένοι ἀπ' τις ὀρδὲς τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀκούγαν πιά γιὰ αἰῶνες τις δικές της ἐπιταγὲς καὶ σύνθεταν σὲ ἀδαμάντινη ἐνότητα τὸν Ἑλληνικὸν ἑαυτὸ τους. Δὲν τοὺς χρειάζονταν, οὔτε ὑποδείξεις, οὔτε ὀδηγητές. Ἡ Ἀνάγκη καὶ ἡ Γῆ τους ἦταν οἱ ἀλάθευτες ὀδηγήτριες. Ἐκεῖνες σύνθεσαν τὰ μεγάλα πρότυπα ποὺ κέρδισαν τὴν ἐκπληκτικώτερη προσπάθεια τῶν αἰῶνων: Μιά φούχτα Ἑλλήνες νὰ λυγίσουν τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, τρόμο, τότες Ἀνατολῆς καὶ Δύσης.

Καὶ νὰ, λεύτεροι καὶ διψασμένοι γιὰ προκοπὴ ποὺ πέφτουν στὶς παγίδες τῶν Φραγκομαθημένων. Ὁ Ζωϊσμός τους ὑποσκάπτεται, μεθοδικὰ καὶ ὑπουλα, ἀπ' τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ διαλυτικοῦ Δυτισμοῦ. Ἡ μίμηση ξένων προτύπων τοὺς βυθίζει στὸ πνευματικὸ χάος ποὺ θὰ φέρει τὴ γελοιοποίησή τους. Στὰ ζώπυρά τους ἀρχίζει ν' ἀπλώνεται ἡ σκουριά. Ἡ ἀνάγκη ὀδηγητῶν - Φωτιστῶν γίνεται ἐπιτακτικὴ. Ψυχάρης, Περικλῆς Γιαννόπουλος, Ἴων Δραγούμης, ἐπανάσταση 1909, Σοκόλης, Δελτίο, Κοινοτισμός, Σικελιανικὴ Δελφικὴ Ἰδέα, ἀποτελοῦνε τὴ μακριὰ σειρά τῶν τυραγνισμένων Φωτιστῶν, μὲ τὸν τρόπο του καθένας, τοῦ ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ.

Σύντομη ἐποπτικὴ εξέταση τῶν προσπαθειῶν τους θὰ μᾶς ὀδηγήσει, μὲ τὰ χρειάζουμένα ἐφόδια, στὴ μελέτη τῆς Σικελιανῆς Δελφικῆς Ἰδέας ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ ἀπ' τις ὑστατες πνευματικὲς προσπάθειες Φωτισμοῦ τοῦ Ζωϊσμοῦ μας.

B'

ΕΣΤΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΖΩΪΣΜΟΥ

Πλήθων ὁ Γεμιστός, εἶχε τὴν τόλμη, θρεμμένη ἀπ' τὴν ἀδιόρατη γιὰ τοὺς πολ-

λοὺς ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ὑποσυνείδητη ἐργασία, ποὺ συντελοῦνταν μέσα στὴν

ὑπόσταση τῶν Ρωμηῶν τῆς κυρίως Ἑλλάδας, γιὰ τὴ δημιουργία τῶν νεοελληνικῶν καλουπιῶν, δυὸ δλόκληρους αἰῶνες πρὶν, νὰ διακηρύξει, κατὰ πρόσωπο, στοὺς ὑπέρμαχους τοῦ ἀνεθνικοῦ Χριστιανικοῦ Ἰδανικοῦ, ὅτι, ἀρνεῖται πιά νὰ εἶναι Βυζαντινός, ὅπως θαυμάσια τὸ διατυπώνει στὸ ἔργο του «Νεοελληνικὴ Κοινωνία καὶ Οἰκονομία» ἕνας ἐξαίρετος, σύγχρονός μας Φωτιστής, ὁ Δημοσθένης Δανιηλίδης. Θέλει νὰ εἶναι Ἑλληνας, ὁ Γεμιστός. Νὰ μπορέσει νὰ σκύψει πάνω στὸν ἑλληνικὸν ἑαυτὸ του καὶ νὰ συνειδητοποιήσει τὰ ζώπυρα, ποὺ στέρησαν, κάτω ἀπ' τὸ ἕνα ἢ τ' ἄλλο προσωπεῖο, τὴν τεράστια αὐτὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία. Νὰ ξεδιαλέξει μὲς ἀπ' τὸ χάος τῶν ἀλληλοσυγκρουόμενων, καθὲ λογῆς, βιοθεωριῶν, ἀπὸ τὴν πρῶτη γέννησις ἕως τὴν παράφορα μεταφυσικὴ, τὰ καθαυτὰ ἑλληνικὰ ζώπυρα καὶ νὰ τ' ἀρμονίσει σὲ ὅλον. Κάτι, δηλαδή, ποὺ δὲ θὰ μπορούσε οὔτε νὰ διανοηθεῖ καν, λίγους αἰῶνες πρὶν, ὁ Πατριάρχης Φώτιος σὰν τίναζε κατάμουτρα στὸν Πάπα, μαζί μὲ τὸν ἀφορισμὸ καὶ τὸ Σχίσμα, τὴ βεβαίωση ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ἦταν οὐσιαστικὰ ἑλληνικὴ. Καὶ μ' αὐτὸ θὰ ἐννοοῦσε, ἕνα εἶδος Μεταλεξανδρινῆς Κοινοπολιτείας ποὺ δέχονταν στοὺς κόλπους τῆς κάθε λογῆς ἀντίληψη ζωῆς, ἤξερεν ὅμως νὰ τις ὑποτάξει, τοῦλάχιστον φαινομενικά, στὸν ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς καὶ τὴν πάγκοινα ἀνεγνωρισμένη ἑλληνικὴ Παιδεία. Ὁ ἑλληνισμὸς τοῦ Φωτίου ἦταν ὁ συνεκτικὸς δεσμὸς ψυχοπνευματικῶν ἀνομοιοτήτων. Δὲν μπορούσε νὰ συλλάβει, γιὰτὶ δὲν εἶχαν ὀριμάνει οἱ καιροί, κάποια συμπαγῆ ἑλληνικὴ ἐθνότητα ὁμοιογενῆ ποὺ νὰ σκέπτονταν καὶ νὰ ἐνεργοῦσε μὲ πηγαῖες καὶ ἀσθόρμητες ἐπιταγές.

Αὐτὸ τὸ ἀδιανόητο τόλμησε νὰ διακηρύξει ὁ Γεμιστός. «Θέλω νὰ εἶμαι Ἑλληνας.» Τόλμη ἠρωϊκὴ γιὰτὶ στὸ πανσπερμικὸ Βυζάντιο «Ἑλληνας» ἐσήμαινε εἰδωλολάτρης, ἐχθρὸς τοῦ ἀνεθνικοῦ χριστιανικοῦ Ἰδανικοῦ συνεκτικοῦ τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀποδιοπομπαῖος. Ὁ Γεμιστός σπουδάζοντας τὸν περιφρονημένον ΝεοἝλληνα μὲς ἀπ' τὸ πρῖσμα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς βιοθεωρίας γίνεται ὁ ἀπελευθερωτὴς τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὸν παρανοημένον Ἀριστοτελισμὸ τοῦ Σχολαστικισμοῦ, ὅπως τὸν εἶχε διαμορφώσει ἡ δογματικὴ Χριστιανικὴ ἐπιταγὴ πρὸς χρῆση τῆς. Ἡ νέα διδασχὴ του βασίζεται, σχεδὸν ἀποκλειστικά, στὸ ξύπνημα τῶν ληθαργισμένων ἑλληνικῶν ζωπύρων καὶ στὴν προαιώνια ἐπιταγὴ τῆς γενέθλιας γῆς μας.

Στὴν ἀπονέκρωση κάθε τί φυσικοῦ ποὺ προστάζει ἡ Χριστιανικὴ ἐντολή, μὲ κέρδος τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀντιπροβάλλει τὴ Βασιλεία τῆς ζωῆς, δηλαδή, τὴ χαρὰ τῶν αἰσθήσεων, τὴν ἱερότητα τοῦ

ἀνθρώπινου στοχασμοῦ, τὸν ἀτομισμὸ, τὸ σεβασμὸ στὴν ἀνθρώπινη ὄντοτητα ποὺ μόνη δημιουργεῖ, τὴν εὐθύνη τοῦ ἀτόμου ἀπέναντι στοῦ Σύνολο, τὴ συνένωση ἀτομικότητων ποὺ κινοῦνται ἀπὸ τίς ἴδιες γεωοικονομικές, πνευματικές καὶ ἠθικές ἐπιταγές ἀποτελώντας Ἐθνος, τὴν τάση πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐνότητα καὶ ἀρμονία, ποὺ θέλει νὰ πεῖ τάση πρὸς τὸ ἀνώλεθρο, γιὰτὶ «ὅ,τι δὲν ἔχει μέτρο καὶ ἀναλογία στὶς σχέσεις του, ὄχι μόνον μὲ τὰ μέλη τὰ δικά του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σύνολο, ὅπου μέσα ζεῖ ὀργανικὰ σὰν ἕνα τοῦ μέλος, στερεῖται ἐσωτερικῆς ἐνότητας, δὲν μπορεῖ νὰ διαρκέσει, θὰ πέσει, εἶναι καταδικασμένο σὲ δλεθρο» — τὴν ποιότητα καὶ ὄχι ποσότητα, τὸ μέτρο καὶ τὴ συμμετρία ποὺ ἀντιμάχονται τὸ ἀσύμμετρο, τὸ ἀκαθόριστο, τὸ μέγεθος.

Τὸ κήρυγμά του περιέχει τὰ βασικὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποτελοῦν, σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, τὸν ἑλληνικὸ Ζωϊσμὸ. Φιλοσοφικὰ θεμελιώνεται στὸ Νεοπλατωνισμὸ. Κι' ἐνῶ μὲ τίς θαυμάσιες ὑποδείξεις του ξεκαθαρίζει ἀπὸ τίς σκουριές τὰ ἑλληνικὰ ζώπυρα, τόσο ταλαιπωρημένα ἀπὸ τὴν ἀπάνθρωπη δουλεία στὸν ἀνατολίτικο δογματισμὸ, δὲν γίνεται κατανοητὸς ἀπ' τὸ λαὸ τοῦ καιροῦ τοῦ ποὺ ἐργάζεται μὲ τὸ δικό του τρόπο νὰ λυτρωθεῖ, γιὰ νὰ ξανάβρει τὸν πραγματικὸν ἑαυτὸ του. Ἐχει βέβαια ἀπήχηση ἢ διδασκαλία του καὶ πλατύτατη μάλιστα, στοὺς μορφωμένους μὲ τὴν ἀρχαία σοφία, σ' Ἀνατολὴ καὶ πρὸ πάντων στὴ Δύση. Μαθητὴς του εἶναι ὁ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς, ὁ Βησσαρίωνας, ὁ Ἐρμάνυμος Χαριτώνυμος ποὺ φεύγοντας στὴν Ἰταλία ἔβαλαν τὰ θεμέλια τῆς Δυτικῆς Ἀναγέννησης. Καὶ τοῦτο εἶναι ποὺ ἀποδείχνει τὴν τεράστια σημασία τοῦ κηρύγματός του, ἔστω παρανοημένου σὲ πάμπολλα σημεῖα του ἀπὸ τοὺς Δυτικούς. Στάθηκεν ἡ κυριώτερη συμβολὴ στὴ δημιουργία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἀλλὰ στοὺς Ἕλληνες φαίνεται πὼς ἦταν ἐλάχιστη ἡ ἐπίδρασή του. Ὁ λαὸς ποὺ μέσα στὸν κυκεῶνα τῆς Βυζαντινῆς πανσπερμίας προσπαθοῦσε μὲ τὸν ἐνστικτώδη τρόπο του νὰ ξαναβρεῖ τὸν πραγματικὸν ἑαυτὸ του, δὲ μπορούσε νὰ παρακολουθήσει τὴν ἐργασία του, γραμμένη στὴν ἀρχαία γλῶσσα καὶ, κυριώτατα, νὰ διοχετέψει τὴ ρευστὴν ἀκόμη ψυχοπνευματικὴ του ὑπόσταση στὰ συγκολλημένα ὅπως-ὅπως καλούπια τῶν ἀρχαιοελληνικῶν μορφῶν, τόσο πολεμημένα κι' ἐξευτελισμένα χίλια ὀλόκληρα χρόνια ἀπ' τὴ δεσπόζουσα χριστιανικὴ ἐντολή.

Τὴν καινούργια μορφή θὰ τὴν δώσει ἡ σύνθεση τῶν ζωπύρων, ὅταν θὰ ξυπνήσουν ὀριστικὰ, ἀπ' τὸ ληθαργό τους καὶ θὰ δράσουν, γιὰ πολὺ καιρὸν, ἐλεύθερα. Τὰ καλούπια τῶν βιοθεωριῶν δὲν εἶναι χῶρια ἀπ' τὸ περιεχόμενό τους. Εἶναι ἡ

κροῦστα πού σχηματίζεται στὸ ἐξωτερικὸ τῆς ζέουσας σύνθεσης τῶν ζωπύρων σὰν βγεῖ, ὀλοκληρωμένη πιά, στὸν ἀέρα τῆς Ζωῆς. Ἡ ζέουσα σύνθεση γίνεται μέσα σὲ κάθε ἄτομο. Τὸ καλοῦπι πού θὰ δημιουργήσει ἢ κροῦστα εἶναι ἀτομικόν. Ὁταν ἡ σύνθεση τῶν ἀτομικῶν ζωπύρων εἶναι περίπου ἡ ἴδια σ' ὅλα τὰ ἄτομα πού ἀποτελοῦν τὴν ἐθνικὴ ομάδα, τότε καὶ ἡ ὁμοιότητα τῶν καλοπιῶν θὰ δώσει τὴν ἰδέα τῆς συνολικῆς μορφῆς. Τὰ ἀσύνθετα στοιχεῖα στὴ ροικὴ τους κατάσταση, σὰν χυθοῦν σ' ἔτοιμα ἀπὸ πρὶν καλοῦπια, θὰ νεκρωθοῦν, ὅπως τὰ ἔμβρυα σὲ πολὺ πρόωρη γέννα. Ἄν πάρουμε ὠάρια καὶ σπερματοζῶάρια—γιατὶ κάτι τέτοιο εἶναι στὸν ἄνθρωπο τὰ πνευματικά, ψυχικά καὶ σωματικά τοῦ ζώπουρα—καὶ τὰ βγάλουμε ἀπ' τὴ μόνη θέση πού μποροῦν νὰ συντεθοῦν, τὴ μήτρα, σὲ λίγο θὰ νεκρωθοῦν γιατί ἡ σύνθεσή τους δὲ θὰ μπορέσει νὰ πραγματοποιηθεῖ, ἔστω κι ἂν στὸ δοχεῖο πού θὰ τὰ βάλουμε εἶχαμε τὶς προϋποθέσεις μιᾶς μήτρας. Τόσο λεπτὴ εἶναι ἡ δημιουργία πλήρων ἀντιλήψεων ζωῆς. Κι' ἐδῶ βρίσκεται τὸ σφάλμα τῶν διαφορῶν ἀναμορφῶν. Τοιμάζουν δοχεῖα κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ ζητᾶν νὰ κλείσουν μέσα τους τὰ φλεγόμενα ζώπουρα τῶν ἀνθρώπων, πρὶν συντεθοῦν. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ νέκρωσή τους. Ἡ τρομερὴ τραγωδία τοῦ βίου ἐκεῖ ἔχει τὶς ρίζες τῆς. Καθὼς καὶ ἡ Κωμῶδία.

Ἡ συνειδητοποίηση τῶν ζωπύρων μας ὀλοκληρώνεται τὸν καιρὸ τῆς σκλαβιάς. Λαβαίνουμε γνώση τῶν δυνατοτήτων πού κλείνει ὁ ἑαυτός μας. Νοιώθουμε τὸ ἔμβρυο τῆς Νεοελληνικῆς βιοθεωρίας νὰ σαλεύει μέσα μας. Καὶ ἡ κυοφορία τοῦ καρπού κρατᾶει ἕως τὸ Μεγάλον Σηκωμὸ τοῦ 1821, πού ἦταν ἡ σκληρὴ προετοιμασία γιὰ νὰ βγεῖ στὸν ἐλεύθερον ἥλιο τῆς ζωῆς ὁ καρπός. Ἡ τέλεια, δηλαδή, σύνθεση τῶν ζωπύρων μας. Ὁ Νεοελληνικὸς Πολιτισμὸς.

Εἶπαμε στὸν πρόλογο αὐτῆς τῆς μελέτης πῶς βρεθήκαμε πλεγμένοι στὰ δίχτυα τῆς ἀντίθετης Δυτικῆς βιοθεωρίας πού ξεκινώντας ἀπ' τὴν ἐλληνικὴ ἀντίληψη ζωῆς, κατὰ τὴν Ἀναγέννηση, ἔφτασε, ἀπ' τὴν ἀπόλυτα ἀναγκαστικὴ παρέμβαση τῶν ζωπύρων τῶν Δυτικῶν λαῶν, τόσο διαφορετικῶν ἀπ' τὰ ἐλληνικά, σὲ νόθα ἀποτελέσματα, τελείως ξένα στὸν καθαυτὸ Ζωϊσμό μας.

Ὁ περίλαμπρος ὄργασμός πού πραγματοποιήθηκε τὸ μοναδικὸ στὸν κόσμον θάμα τοῦ λυτρωμοῦ μας ἀπ' τὴ σκλαβιά καὶ ἡ γιγάντια αὐτοπεποίθηση στὶς ἱκανότητές μας, βρίσκονται ξαφνικὰ μπροστὰ στοὺς μεγάλους καὶ ἐξωτερικὰ φανταχτεροὺς βλαστοὺς τῆς Δύσης. Καὶ ἡ ἀμφιβολία ἐρχεται νὰ ρίξει τὸν ὄργασμό, νὰ μηδενίσει τὴν αὐτοπεποίθησή μας. Τί μπορεῖ, λοιπόν, νὰ γίνει σὰν γεννηθεῖ ὁ δικός μας φτωχικός,

μέσ' στὴ σκλαβιά πιασμένος, βλαστός; Τιποτένιος βέβαια. Ἄς τὸν σκοτώσουμε πρὶν νὰ τὸν δοῦμε. Ἡ μήτρα εἶναι γερὴ καὶ θὰ ξαναπιάσει περίφημο καρπὸ μὲ τοὺς ὠραίους σμίγοντας ξένους. Ἔτσι τοὺς εἶπαν χίλιες φορές οἱ ξενοσπούδαχοι γραμματισμένοι τους. Φοβερὸ ἔθνοκτόνο λάθος. Ἡ σύνθεση τῶν ζωπύρων ἐνὸς λαοῦ εἶναι αὐτοδύναμη ἀτομικὴ λειτουργία. Εἶναι παρθενογέννηση. Σὰν θαρβεῖ στὸ φῶς ὁ βλαστός δὲ θὰ βλαφτεῖ ἀπὸ ξενικὲς ἐπιδράσεις, πού, ἂν τις βρεῖ τῆς ἀρσεκειᾶς του, μπορεῖ νὰ τις φορέσει φέρνοντάς τες στὸ σῶμα του. Οἱ συνουσίες μὲ ξένους μόνο νόθα σπέρνουν, καὶ μὸ καὶ ντροπὴ τῶν γονιῶν. Τὰ νόθα πλήθυναν στὴ γῆ μας. Τρέχουν ζητιανεύοντας ξοπίσω στοὺς πατεράδες πού τ' ἄφησαν, γιατί ἡ μάνα τους εἶναι φτωχὴ καὶ μονάχη. Καὶ ἡ παρθενογέννηση δὲ λειτουργεῖ πιά. Χωρὶς αὐτὴ τὰ ζώπουρα θὰ νεκρωθοῦν. Τὰ νόθα θὰ ἐκφυλίσουν τὰ πάντα. Καὶ ἡ σκληρὴ ἀνάγκη ἀποζητᾶει ξανά γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Γένους τῶν ἐλλήνων Φωτιστὲς τοῦ Ζωϊκοῦ μας Ἀγαθοῦ. Ἡ γῆ μας τοὺς γεννᾷ. Καθένας ἀπ' αὐτοὺς θὰ φωτίσει μὲ τὸ δικὸ του φῶς.

Λίγα δεκάχρονα ἦταν ἀρκετὰ ν' ἀλλάξουν τὸν Ἕλληνα μὲ τὶς τεράστιες ἱκανότητες πού βγήκαν στὸ φῶς τῆς συνειδητοποίησης του κατὰ τὴν Ἐπανάσταση καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὴ, σὲ χασώδικο συνορθόλευμα ἀβουλίας, ἀδράνειας, ἀναρχισμοῦ, θεριομένου ἐγωϊσμοῦ καὶ φριχτοῦ μαϊμουδισμοῦ τῶν Δυτικῶν τρόπων ζωῆς. Ὁ Φραγκολεβαντισμὸς, οἱ ξενοσπούδαχοι πού ἐξέχασαν τὸν ἑαυτό τους, τὰ ξαναναμμένα Τζάκια χύμηξαν μὲ φοβερὴ δραστηριότητα νὰ ξεστρατίσουν τὸ λαό, ξεδιπλώνοντας τὶς σημαίες τῆς τάχα Προόδου καὶ τῶν Πατρίων, κάτω ἀπ' τὰ ὁποῖα βρίσκονταν ἡ μίμηση κάθε τί δυτικοῦ, σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ πέτυχαν πέρα ὡς πέρα.

Ἡ κατάντια μας αὐτὴ ἔφερε τὸ τραγικοκομικὸ 1897. Ἡ Δύση μᾶς ἐλεινολογεῖ καὶ μᾶς μυκτηρίζει. Οἱ Ἕλληνες ἔγιναν Βαλκάνιοι, χωρὶς τὶς εὐχέρειες πού ἔχουν οἱ ἄλλοι γύρω ἀπ' τὸν Αἴμο λαοί. Ἡ ἔλθειψη μακροῦ καὶ τόσο μεγαλοῦργου παρελθόντος, ὅπως τὸ Ἑλληνικόν, εἶναι τὸ μέγα τους προνόμιο. Ἐκεῖνοι μποροῦν νὰ ὀργανωθοῦν ὅπως τοὺς βολεῖ, εἴτε Δυτικά, εἴτε ἀνθρωποφαγικά. Καὶ οἱ Βούλγαροι μᾶς τῶδειξαν πολλὰς φορές. Ἐμεῖς ὁμῶς καὶ ἀπέναντι τῶν ξένων καὶ ἀπέναντι πρὸ πάντων τοῦ ἑαυτοῦ μας, πρέπει νὰ μείνουμε οἱ Ἕλληνες.

Ἀπὸ μιὰ τέτια σειρά συλλογισμῶν ξεπετιέται στὸ τέλος τοῦ προηγούμενου αἰῶνα τὸ ἐλληνολατρικὸ καὶ σατυρικὸ ἠφαίστειο: Περικλῆς Γιαννόπουλος. Ὁ πρῶτος ἰσθὴ μετεπαναστατικὴ μας περίοδος Φωτιστῆς. Τὸν εἶπαν τρελλὸ καὶ οὐτοπιστῆ, ρωμαντικὸ καὶ κουφιοκεφαλάκη, οἱ σάπιοι νεκρο-

θάφτες τοῦ καιροῦ του. Καὶ ἦταν τρελλὸς ἀνάμεσα σὲ τέτιους γνωστικούς. Εἶχε τὴν θεοφόρα τρέλλα τοῦ Σόλωνα σὰν ἐσπρωχνε τοὺς Ἀθηναίους στὴν ἐκστρατεία κατὰ τῆς Σαλαμίνας. Πῶς ἀλλοιῶς θὰ ξυπνούσαν οἱ ἀφιονισμένες, κωμικὲς μαϊμούδες τοῦ καιροῦ, ἂν ὄχι μὲ μαχαιριές, μὲ ἔξαρση, μὲ σάτυρα καὶ καταμουτρο φτύσιμο τῶν ἐκλεκτῶν Γραικύλων; Ἡ ἱστορικὴ ἐποπτεία ποῦ μᾶς παρουσιάζει στὴν «Ἐκκλήση πρὸς τὸ Πανελλήνιον Κοινόν» δὲν εἶναι ξερὴ πραγματεία ἀλλὰ, θάλεγε, ἀτομικὸ τοῦ βίωμα.

Νομίζεις πῶς θ' ἀγγίξεις μὲ τὸ χέρι σου, ἂν τ' ἀπλώσεις, σὰν κάτι τὸ σφριγηλὰ ὕλικό, τὶς ἑλληνικὲς ἐποχές καὶ στὰ διάμεσα ἀπὸ κεφάλαιο σὲ κεφάλαιο, σατυρικά μαχαιρώματα τῶν Γραικύλων τοῦ καιροῦ τοῦ αἰσθάνεσαι τὴ βρώμα τῆς ἀποσύνθεσης τῶν Νεοελλήνων. Τὸ μικρὸ αὐτὸ ἔργο του εἶναι ἡ φλογερότερη, καὶ γι' αὐτὸ ὑπέροχα ζωντανή, ἐποπτεία τῶν κύριων στιγμῶν τῆς μακραίωνος ἱστορίας μας σὲ διαρκὴ σύγκριση καὶ ἀντιπαραβολὴ μὲ τὴ Δυτικὴ. Κάτι ποῦ πρώτη φορὰ αὐτὸς τόλμησε καὶ μὲ τόση σαφήνεια ἔδωσε δείχνοντας τὶς ἀγεφύρωτες ἀντιθέσεις ποῦ χωρίζουν τὸν Ἑλληνικὸ Κόσμο ἀπ' τὸν Δυτικόν.

Τὸν βρίσκουν ὑπερβολικὸ—ὑπερβολὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια σὲ ὑπερφυσικὸ μέγεθος—στὴ σάτυρά του κατὰ τῶν Δυτικῶν καὶ στὴν ἔξαρση ποῦ τὸν συγκλονίζει μιλώντας γιὰ δι,τι ἑλληνικόν, οἱ δῆθεν μετρημένοι, λογικοί, πραγματιστὲς ἔθνοκτόνοι, θεοσιθῆρες καὶ κόλακες. Καὶ εἶναι. Ἐπρεπε νὰ εἶναι ἡ φλόγα ποῦ κατακαίει κάθε τι σάπιο.

Εἶναι σφαιρὴ, μᾶς λένε οἱ ἴδιοι, ἡ ἐνθουσιαστικὴ γνώμη του γιὰ τὸ Βυζάντιο καὶ ἡ ἔγκοιση τῆς στροφῆς τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Ἀνατολή. Κάθε στρόφη τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν Ἀνατολή ἢ τὴ Δύση, εἴτε γι' ἀπλώμα τῆς ἑλληνικῆς Παιδείας ποῦ εἶναι δημιούργημα τοῦ ἰδιοτύπου Ζωϊσμοῦ μᾶς, ἀκατανόητου ἀπ' τοὺς ἄλλους λαούς, εἴτε γιὰ κατακτητικὸς σκοπούς, στάθηκε πάντα μεγάλο σφάλμα, μὲ τεράστιες βλαβερὲς συνέπειες. Χτύπησε τὸν Ψυχάρη, τοῦ κατηγοροῦν, γιὰτὶ δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ καταλάβει τὴν τεράστια σημασία τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ τὴν ἐπίδρασή του στὸ νεοελληνικὸ πολιτισμό. Ἐναν ἀπὸ τοὺς φωτιστὲς ποῦ ἔδωσαν μιὰν ἀσφαλτὴ κατεύθυνση στὸ Νεοελληνισμό. Καὶ δὲ λογαριάζουν δι,τι ὁ ἴδιος βοήθησε τὸν Ψυχάρη, μὲ τὴ θεληματικὴ γλωσσικὴ ἀναρχία ποῦ μεταχειρίζονταν στὰ γραφόμενά του. Ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; Ἡ κριτικὴ τῆς ἱστορίας γίνεται στὸ σπουδαστήριο. Ἡ φλόγα δμως ποῦ ζωντανεύει τὶς ἱστορικὲς περιόδους, φέρνοντας στὸ φῶς τὶς μεγάλες καὶ ὠραίες στιγμὲς τους, εἶναι δουλειὰ τῶν Ὁραματιστῶν, τῶν Συσ-

σωρευτῶν ἰδεῶν ποῦ ἔρχονται ἢ μιὰ πίσω ἀπ' τὴν ἄλλη, σὰν κύματα σὲ φουρτουνιασμένη θάλασσα καὶ ποῦ τελικὰ πνίγουν στὴν ὀρμὴ τους κι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους Ὁραματιστὲς. Τὸ ξέρει καλὰ ἡ θάλασσα τῆς Σαλαμίνας.

Ποιητὴς ποῦ ἀψήφησε τὴν καλλιπέεια, ἱστορικὸς ποῦ προτίμησε νὰ ζωντανέψει νεκρὲς ἐποχές, περνώντας τὴ δική του φλόγα σ' αὐτές, ἀντὶ νὰ σκόψει ψάχνοντας νὰ βρεῖ τὰ μειονεκτήματά τους, σατυρικός, πρὸ πάντων σατυρικός, ποῦ ἡ ἀρχιλόχεια γλώσσα του ἐξουθενώνει τοὺς Οὐτιδανούς, θησαυριστὴς ἰδεῶν καὶ κατευθύνσεων στὴν Τέχνη καὶ στὴ Ζωή, καὶ, ἀπάνω ἀπ' ὅλα, Πνευματικὸς Ἡρώας, ἔσκαβωτὴς τοῦ πνεύματός μας, αὐτὸ ἦταν ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος. Δὲν ἀποκάλυψε τὸ πρωτοκύτταρο τοῦ ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ ποῦ θὰ τὸν ὕψωνε σὲ γενάρχη τῆς νεοελληνικῆς καλλιέργειας. Ἐσπρωξε δμως μὲ ὀρμὴ, μαχαιριές καὶ χάδια, τοὺς γραικύλους πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ρίζας τοῦ Ζωϊσμοῦ μας.

Ἡ ἐπίδρασή του μεγάλη: Ἴων Δραγοῦμης, Ἀγγελος Σικελιανός, Κ. Σοκόλης, Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη. Μὰ καὶ τὸ στρατιωτικὸ κίνημα 1909 ἔχει κάτι ἀπ' τὴν ἀναγεννητικὴ ὀρμὴ του, ποῦ θὰ γίνονταν πάρα πολὺ, ἂν τὰ ξυπνημένα ἀπ' τὸ λήθαργο ζώπυρά μας εὗρισκαν τοὺς κατάλληλους Τεχνίτες Ζωῆς ποῦ θάφταναν στὴ σύνθεσή τους. Δὲν τοὺς ἤθραν.

Ἡ Γιαννοπουλικὴ φλόγα δὲν ἔσβυσε. Οἱ ἀγωνιστὲς μὲ τὴ δάδα στὸ χέρι ἐξακολουθοῦν τὸν γεμάτον ἐμπόδια δρόμο τους δίνοντας πρὶν πέσουν τὴ δάδα στὸ συνεχιστὴ τους. Ἡ ἀναζήτησιν τοῦ τρόπου σύνθεσης τῶν ἑλληνικῶν ζωπύρων περνάει τώρα στὸν Ἴωνα Δραγοῦμη, ἔχοντας στὸ πλευρὸ συναγωνιστὴ τὸν Ἀγγελο Σικελιανόν, μὲ τὴν ἀκτινοβόλα ποιητικὴ του γλώσσα, τὴ μεστὴ λυρικὴ ἔξαρση ποῦ τοῦ χαρίζει ὁ συνυφασμὸς του μὲ τὴν ἑλληνικὴ γῆ καὶ τὴ σίγουρη διορατικὴ ματιὰ.

Ἀλλὰ στὰ χέρια τοῦ Δραγοῦμη ἡ φλόγα ἐλαττώνεται. Ὁ στοχασμὸς του πλουτισμένος μὲ τοὺς διαλυτικὸς θησαυροὺς τῆς Δυτικῆς καλλιέργειας ἔχει ὑποσκάψει μεθοδικὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ διχασμὸς τῆς ὄντότητάς του δημιουργεῖ χάσμα ἀνάμεσα στὴ θεωρία καὶ στὴν πράξιν ποῦ προσπαθεῖ σ' ὅλη τὴ σύντομη ζωὴ του νὰ τὸ γεφυρώσει μ' αἱματηρὲς βυσίες. Σὰν ἐξαιρετὸς πνευματικὸς ἀνθρώπος ποῦ εἶναι, λεπταίσθητος καὶ ἱκανὸς ν' ἀναλύσει καὶ τὴν παραμικρὴ ἐσωτερικὴ του δόνησιν, μᾶς προσφέρει, μὲ τ' ἀδρότερα χρώματα, στὰ λογοτεχνικά του ἔργα, τὸν ἐπαμφοτερισμὸ ποῦ βασανίζει τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα, καθὼς γέρνει πότε στὴν πλευρὰ τοῦ γνήσιου ἑαυτοῦ του καὶ πότε στὴν ἄλλη τὴν πλουτισμένη μὲ τὴ λαμπρὴ σκουριά μιᾶς ἀντίθετης ἐποπτείας τῆς

ζωῆς. Τὸ τρεμοπάτημα, γενικός πιά κανόνας στὰ Γράμματα καὶ στὴν Τέχνη μας, σπέρνει σ' αὐτόν τὴν ἀμφιβολία. Ἀπ' τὴν ἐξύμνηση τῶν νεοελληνικῶν ἱκανοτήτων περνάει ξαφνικά στὸν πλέον ἀντιζωϊκὸ μηδενισμό. Βασανίζεται ἀπὸ ἐνδόμυχες καθοδηγήσεις ποὺ συνυπάρχουν μέσα του σὲ διαρκὴ σύγκρουση. Ἡ θεώρησις τῆς ζωῆς, ὅπως τὴν βλέπει μέσα ἀπ' τὸ πρίσμα τῆς πλούσιας ἀλλ' ἀντίθετης στὸν Ἑλληνικὸ Ζωϊσμὸ μάθησής του ἐνεργεῖ ἀπάνω του σὰν ἥλιος καυτερός, καὶ ὄχι ζωογόνος, καὶ τοῦ μαραίνει τὰ ζωῦρα. Ἡ καταφυγὴ του στὴν πράξι, στὴν ἐνέργεια, εἶναι τὸ μὲ ἀγωνία κάλεσμα τοῦ νεοῦ νὰ τὸν ποτίσει πρὶν ὀλότελα ξεραθεῖ. Δὲν εἶναι τὸ ζωϊκὸ ξεχείλισμα ποὺ ἀποζητᾷ τὴν πράξι γιὰ νὰ ἐπικυρώσει πλατύτερα τὸν πνευματικὸ του κόσμον, τυπώνοντάς τον, σὰ μὲ καυτὸ σίδερο, στὰ μυαλὰ τῶν συγκαιρινῶν του.

Στὸ ἔργο του «Ὁ Ἑλληνισμὸς μου καὶ οἱ Ἕλληνες» ὑπάρχει μία περικοπὴ, ποὺ τὴν ἀναφέρει κιόλας ἐνδεικτικὰ καὶ ὁ Κλέων Παράσχος στὴ μελέτη του «Ἴων Δραγούμης» τὴν πιὸ συγκροτημένη καὶ συνολικὴ ποὺ γράφτηκεν ὡς τὰ τώρα γι' αὐτόν, περικοπὴ ριγμένη στὸ χαρτί σὲ στιγμὴ εὐφορίας τοῦ ζωϊσμοῦ του, σὲ ὥρα ποὺ τὸ ἐκκρεμὲς τοῦ πνεύματός του βρισκόνταν πάνω ἀπὸ τὸν ὄργασμὸ τῶν γνήσιων ζωπύρων του: «Τί δυνατὴ φυλὴ εἶναι ἡ ἑλληνικὴ καὶ τί διαφορετικὰ προτερήματα, τί διαφορετικὰ χαρακτηριστικὰ ἔχει!... Οἱ διψασμένοι, οἱ τρελλοὶ Ἕλληνες, οἱ πρῶτοι ἄ ν θ ρ ω π ο ι, ἄνθρωποι - θεοὶ γιὰτὶ κατέβασαν τοὺς θεοὺς στὴ γῆ καὶ τοὺς ἔκαμαν ὁμοιοὺς μὲ τὸν ἑαυτὸ τους...

Μπορεῖ νὰ τὸν εἶπαν τρελλὸ ἐκεῖνον ποὺ τὸ ἔγραψε (τὸν Π. Γιαννόπουλο). Κι' ὅμως εἶναι πιὸ σωστός καὶ πιὸ γνωστικός ἀπὸ κάθε Ἕλληνα σημερινό. Ἡ φρονιμάδα εἶναι τῶν πολλῶν, αὐτὴ μᾶς ἔφαγε καὶ μᾶς τρώει. Τὴν «τρέλλα» θέλω, αὐτὴ μᾶς καθαρίζει ἀπὸ τὰ τρὶς βαριὰ καὶ βρώμια κατακαθίσματα ποὺ ἀφίνει μέσα μου περνώντας ἢ συγκαιρινή, ταπεινωμένη ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ μὲ φαρμακώνει. Ἡ τρέλλα ἔχει μάτια καὶ βλέπει. Ἡ φρονιμάδα εἶναι τύφλα. Τρελλοὶ ἦταν οἱ προφῆτες καὶ γνωστικὰ τὰ ξεπεσμένα πλήθη». Καὶ παρακάτω: «Θέλω νὰ εἶμαι ὠραῖο δεῖγμα ἀνθρώπου Ἕλληνο. Νά, σκοπὸς μιᾶς ζωῆς» — Θέλει νὰ εἶναι ὠραῖο δεῖγμα. Γιατὶ νὰ μὴν εἶναι; Εἶχε ὅλες τίς ἱκανότητες καὶ πρὸ πάντων τὴν «τρέλλα» τῶν Ἑλλήνων καὶ θὰ ὑψώνονταν ἕνα ἀπ' τὰ ὠραιότερα δειγμάτων πλείριας ζωϊκῆς ὀλοκλήρωσης ἀνθρώπου, ἂν τὰ σαγηνευτικὰ γνεψίματα τῆς Δυτικῆς Κίρκης δὲν τὸν ἔσερναν κοντὰ της τόσο συχνά. Τότε θὰ ἔνοιωθε ὅτι τὰ ἐλαττώματα τῆς συγκαιρινῆς, ταπεινωμένης ἑλληνικῆς ζωῆς χρωστιοῦνται στὴν ἴδιαν αὐτὴ «τρέλλα» ποὺ λαχταροῦσε.

Ὁ πανάρχαιος καὶ πάντα νέος ζωϊσμός

μας δὲν ἄφισε ποτὲ νὰ κυριαρχήσει μέσα στὸν Ἕλληνα μιὰ μονόπλευρὴ ἀντίληψη ζωῆς ποὺ θὰ ξεχώριζε τὰ προτερήματα, κρατώντας τα στὴν ὑπηρεσία της καὶ θὰ ἀπόδιωχνε τὰ ἐλαττώματα. Γιατὶ ξέρει καλά πῶς μέσα στὴ χοάνη τῆς ἀνθρώπινης ὄντοτητας συνυπάρχουν σὲ διαρκὴ βρασμὸ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ θάναί συντελεστικὰ στὸ θάμα τῆς ζωῆς. Σὲ προτερήματα καὶ ἐλαττώματα ξεχωρίζονται οἱ ὕλικές καὶ ψυχοπνευματικὲς ἐνέργειες ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ θὰ ρίξει ἀπάνω τους κάποια ἀντίληψη ζωῆς βασισμένη σὲ μονομέρεια. Πῶς θὰ κρίνει κανεὶς πιὸ εἶναι καλὸ καὶ πιὸ κακό, ὠφέλιμο ἢ βλαβερό, καὶ σὲ τί; Στὸ άτομο ἢ στὴν ὀλότητα: Τὸ ἔνστιχτο κυριαρχίας δὲν συγκρούεται ἀκατάπαυτα μὲ τὴν κοινωνικὴ ἐπιταγή; Πῶς εἶναι βολετὸς ὁ ἄρμονισμὸς τους χωρὶς ἐλάττωσι τῆς δυναμικότητάς των ἢ τὸν περιορισμὸ, μέχρις ἀποπνιγμοῦ, τῆς μιᾶς ἢ ἄλλης, συνυφασμένης μὲ τὴ ζωϊκὴ ὄντοτητα, ἀνάγκης;

Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ὁ ἑλληνικὸς ζωϊσμός ἀπαντᾷ ἐπιγραμματικά. Κάθε τί ποὺ ὑπάρχει μέσα στὸν ἄνθρωπο εἶναι, φυσικὰ καὶ ψυχοπνευματικά, ἀναγκαῖο γιὰ τὸ θαυμάσιον ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Χωρὶς τίποτε ν' ἀπορρίξω προσπαθῶ ν' ἄρμονίσω τὰ ἐναντία γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῶ. Καὶ γιὰ νὰ τὸ πετύχω χρειάζομαι ψυχοπνευματικὴ σπονδύλωση καθολικῆς μορφῆς, δίχως μονομέρειες. Ἐνας τέτοιος μόνον καθολικὸς ἄρμονισμὸς μὲ ἱκανοποιεῖ σὰν ὀλόκληρον ἄνθρωπο καὶ ἐπιτρέπει τὴν ἀνεμπόδιστη εἰσροὴ στὸν ἑαυτὸ μου τῆς παγκόσμιας ψυχῆς ποὺ ἔτσι ἐνανθρωπίζεται, ἐνῶ ἐγὼ συγκαίρα πλαταίνομαι ἐσωτερικά. Ὁ καθολικὸς ἄρμονισμὸς εἶναι ἡ ἀβίαστη σύνθεσι ὅλων τῶν ζωπύρων μου. Ἡ ἀδυναμία νὰ φτάσω ὡς τὸν ἄρμονισμὸ αὐτόν, γιὰτὶ διάφορες ἐπιταγές, μ' ἐμποδίζουν, ταξινομώντας τίς ἐνδόμυχες παρορμήσεις μου σὲ καλές καὶ κακές, θάχει ὀλέθριες συνέπειες. Ἡ τέχνη τῆς ζωῆς, ποὺ μοναδικὸ σκοπὸ της πρέπει νάχει τὸ συναρμονισμὸ, τὴν πηγαία σύνθεσι τῶν ζωπύρων τοῦ ἀτόμου σὲ συνάρτησι μὲ τὴν ὁμάδα ποὺ συζεῖ, τὴν καθολικὴ, δηλαδή, ἰσορροπία, ἂν δὲν τὸν πετύχει, τότε τὸ γλύστρημα σὲ ἀντιζωϊκὲς καταστάσεις, μὲ τὴν ὑπερτροφία κάποιων ζωπύρων καὶ τὴν ἀτονία ἢ διαστροφή τῶν ἄλλων, δὲν θὰ τ' ἀποφύγει. Σὲ τέτοιες θλιβερές καταστάσεις τὸ προτέρημα γίνεται ἀδιόρατα ἐλάττωμα καὶ ἀντίστροφα. Τ' ἀνεπάντεχα πετάγματα τῶν Ἑλλήνων σὲ ὕψη καὶ τὸ κύλισμα στὰ βάραιρα ποὺ συχνά τὰ διαδέχεται, ἢ θεσπέσια «τρέλλα» ποὺ ὁ Δραγούμης λαχταροῦσε, ἔτσι μόνον ἐξηγοῦνται. Οἱ Ἕλληνες διψοῦν ἰσορροπία ὀλοκλήρωσι τοῦ ἐλεύθερου ἑαυτοῦ των. Ἐπιδίωξι τρομερὰ δύσκολη κι' ἐπικίνδυνη, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἄλλοτε σὲ κτηνωδία, ἄλλοτε σὲ ὑπερπνευματικὸν ὀμφαλοσκοπισμὸ καὶ ἄλ-

λοτε σὲ παραφροσύνῃ. Καὶ γι' αὐτὸ σὰν τὴν πετύχουν κερδίζουν τὸ ἀνώτατο ἔπαθλο τῆς Ζωῆς. Ὅποτε τὸ κατώρθωσαν, ἔφτασαν σὲ ἀσίμωτες, γι' ἄλλες φυλές, κορυφές. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ τὸ ἀντίκρουσμα τῆς ἀγωνίας μας δὲ μπορεῖ, οὔτε πρέπει, νὰ εἶναι ἐπιφανειακὸ. Χρειάζεται βύθισμα τῆς κριτικῆς ματιᾶς ὡς τὶς ρίζες τοῦ εἶναι μας. Κάτι ποὺ ἀκόμη δὲν συντελέστηκε ἀλλὰ πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ συντελεσθεῖ. Αὐτὰ ἐμπόδισαν τὸ Δραγούμη νὰ δώσει τελικὰς ἀπαντήσεις. Μᾶς πρόσφεραν ὅμως, κατὰ τὸν πλαστικότερο τρόπο, περιγραφή τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ χάους ποὺ μέσα του δέρνεται ὁ νεο-Ἕλληνας, γιὰτὶ βασανίζονταν κι ὁ ἴδιος ἀπ' αὐτό. Καὶ μὲ τὴ δράση του προετοίμασε τὸ πρῶτο, μετὰ τὴν ἐπανάσταση, ξαναφούντωμα τῶν ἑλληνικῶν ζωπύρων ποὺ ἀπλώσε τὴ γῆ μας ὡς τ' ἄκρα σύνορά της. Ἄν ἡ φλόγα τῆς δάδας στὰ χέρια του ἐλαττώθηκε, εἶχεν ὅμως μεγαλειότερη διάρκεια καὶ φώτισε πλατύτερες ἐκτάσεις τοῦ Ζωϊσμοῦ μας.

Οἱ φλόγες αὐτὲς ποὺ ἀνάφτηκαν ξάφνου στὴ ληθαργισμένη γῆ μας πύρωσαν τὰ μυαλά, ξεσήκωσαν ἐνέργειες, ὥσπου ξέσπασε τὸ στρατιωτικὸ κίνημα τοῦ 1909. Ὁ Δραγούμης μετέχει ἀλλ' ὁ ἐσωτερικὸς διχασμὸς του τὸν κρατᾷ κάπως ξέμακρᾱ. Ἐνας ἄλλος, μὲ τὰ ἐξανθισμένα, ὄχι ὅμως ἀρμονικὰ συνθεμένα, ζώπυρά του, ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος ἀρπάζει τὸ δοιᾶκι τοῦ καραβιοῦ καὶ μὲ τὸν πρίμον ἀνεμο ποὺ σήκωσαν οἱ φλόγες τὸ φέρνει, ἐπιδέξιός χειριστῆς, στὴν πλατεῖα τοῦ πεπρωμένου θάλασσα. Σ' αὐτὴ τὴν ἀνέλπιστη, μεγάλη εὐφορία τῶν ζωπύρων μας, ὁ Ἄγγελος Σικελιανὸς ξεχύνει τὸν πάμπλουτο λυρισμὸ του ἀποθανατίζοντας τὶς ἐξαίρετες στιγμές. Ἡ εὐφορία διαρκεῖ ὡς τὶς ἀρχές τοῦ Α' Παγκόσμιου Πολέμου, μὰ ἔρχεται ἡ ξαφνικὴ παγωνιά τοῦ διχασμοῦ νὰ κάψει τὴν πρῶτὴ ἀνθιση. Ἐτσι θὰ καοῦν, σὰν πρῶτες ἀνθίσεις, ἀπ' τὶς ξαφνικὰς παγωνιές, ὅλες οἱ ὑστερινὲς εὐφορίες τοῦ ζωϊσμοῦ μας, γιὰτὶ δὲν προφταίνουν νὰ δέσουν καρπὸ, νὰ συντεθοῦν. Μόνον ἡ γνῶση τοῦ τρόπου τῆς σύνθεσής των θὰ μπορούσε νὰ τὶς κρατῆσει ζεστὲς καὶ ἀπρόσβλητες.

Οἱ Φωτιστὲς μᾶς ἔδειξαν τὸν ὄργανισμὸ τῶν ζωπύρων, ἔκαναν πετυχημένες διαπιστώσεις τοῦ ἀτομικοῦ καὶ ἐθνικοῦ Ζωϊσμοῦ, ξύπνησαν ληθαργισμένες ἰκανότητες, δὲν ἔφτασαν ὅμως ἕως τὴ γνῶση τῆς ἀνάγκης ποὺ ἐπιβάλλει τὴν ἰδιότυπη, μόνον σὲ μᾶς βολετῆ, σύνθεση τῶν ζωϊκῶν κινήτρων.

Στὸ στίβο μίᾱ νέα τώρα παρουσιάζεται φλόγα. Ὁ Κ. Σοκόλης μὲ τὸ ἔργο του «Αὐτοκρατορία». Εἶναι σημαντικὴ κριτικὴ τῆς ἱστορίας μας ποὺ μελετᾶει φωτεινὰ καὶ μὲ συνέπεια μίᾱ πλευρὰ τῆς Γιαννοπουλικῆς ἐποπτείας: τὴ Βυζαντινὴ ἀνε-

θνικὴ χριστιανικὴ ἰδέα.

Φωτίζει ἕνα τεράστιο σφάλμα τῶν Ἑλλήνων ποὺ τὸ προκάλεσεν ἡ Δυτικὴ ὑπόδειξη, κινήμενη ἀπὸ τὶς ἴδιες προθέσεις καὶ ἐπιδιώξεις τῶν Σταυροφοριῶν ποὺ καταβαράθρωσαν τὴν Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία. Ἐρχεται ν' ἀντικρούσει ὀργισμένα τὴν ἰδέα τῶν Ἐθνικοτήτων, τόσο δοξολογημένη ἀπ' τοὺς προηγούμενους τοῦ Φωτιστῆς. Θερμαίνει ξανά μὲ ἀδρά ἐπιχειρήματα τὴ μεγάλη ἰδέα τοῦ Βυζαντινισμοῦ ποὺ βασιζόνταν στὸν ἐκπολιτισμὸ τῶν φυλῶν—μελῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, μὲ τὴν εἰρηνικὴ ἐπιβολὴ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρχαιοελληνικῆς καλλιέργειας, χωρὶς νὰ ἐπιδιώξει ποτὲ ἀφομοίωση ἢ διαστρέβλωση τῶν φυλετικῶν ἰδιοτήτων ποὺ ξεχώριζαν τὶς φυλὲς αὐτὲς τὴ μίᾱ ἀπ' τὴν ἄλλη. Τὸ σμίξιμο τῶσων διαφορετικῶν φυλῶν καὶ ἡ εἰρηνικὴ (:) συμβίωσή τους κάτω ἀπ' τὴν ὁμόφωνα παραδεκτὴ κοινὴ πίστη, στάθηκε τὸ μέγα κατόρθωμα τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Δυτικὴ ἰδέα τῶν ἐθνικοτήτων, ἐπιδέξια εἰσδύοντας μὲ τὴ βοήθεια τῶν φραγκομαθημένων ἑλλήνων κατὰ τὴν Ἐπανάσταση προκάλεσε τὴ διάσπαση τῆς ἐνότητος τῶν ὑπόδουλων στὴν Ὀθωμανικὴ δεσποτεία, Ρωμηῶν, κι ἔφερε, πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Δυτικῶν, τὸ χωρισμὸ κάθε φυλῆς σὲ ἰδιαίτερη ἐθνότητα. Τὸ παράδειγμα πρῶτοι ἔδωσαν οἱ Ρωμηοὶ τῆς κυρίως Ἑλλάδας ποὺ, παραναώντας τὸ ἐγερτήριο κήρυγμα τοῦ Ρήγα Φεραίου καὶ τὶς πρῶτες κοινὲς τῶν Βαλκανικῶν λαῶν ἐπαναστατικὰς, κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, προσπάθειες, χαραχτήρισαν τὸ μεγάλο Σηκωμὸ ὑπόθεση καθαρὰ νεοελληνικὴ.

Οἱ ἄλλες φυλὲς περιορίστηκαν τότε, κάθε μίᾱ στὴ δική τους ἐθνικὴ περιοχὴ κι' ἄρχισε τὴν προσπάθεια συνειδητοποίησης τῶν δυνατοτήτων της, σύμφωνα μὲ τὸ ἑλληνικὸ παράδειγμα, ὀλέθριο γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς ποὺ ἀποτελοῦσαν πρὶν τὴν ἐνωμένη καὶ πανίσχυρη, ἀν καὶ στὸν κοινὸν ἀγῶνα δὲ λύνονταν ἢ συνοχὴ τους, Ρωμιοσύνη. Ἄν ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ἐνοιωθε τοὺς κάθε λογῆς δεσμοὺς ποὺ εἶχε κι' ἔχει μὲ τὴν Ἀνατολή, καὶ φυλάγονταν ἀπ' τὴ Δυτικὴ διαλυτικὴ ἐπιρροή, δὲ θάρχονταν ἢ καταστρεπτικὴ διάσπαση τῶν λαῶν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἡ ἀναβίωση τῆς Βυζαντινῆς Κοινοπολιτείας μὲ τὴ Χριστιανικὴ πίστη σὰ συνεκτικὸ δεσμὸ, ὄχι μόνον μεγάλη δύναμη καὶ ἰσχύ θάχε ἀγνάντια στὴ Δυτικὴ βουλιμῖα, ἀλλὰ, καὶ ὁ ἑλληνισμὸς θὰ εὑρίσκε ξανά ἕνα πλατύτατο πεδίο δράσης καὶ ἐξάνθησης. Ἴσως ὅμως καὶ τώρα θὰ ἦταν ἀκόμη δυνατὴ ἡ δημιουργία Βαλκανικῆς Κοινοπολιτείας, κάτω ἀπ' τὸ ἔμβλημα τῆς Ἀδελφότητος ποὺ μὲ τόση λαχτάχα ὑψώνει καὶ ἡ Δύση σήμερα γιὰ νὰ σωθεῖ. Αὐτὸς εἶναι ὁ πυρήνας τῆς Σοκολικῆς κριτικῆς.

Καὶ εἶναι ἡ ἐπικύρωση, μὲ ἀδρά, ἀλήθεια, ἐπιχειρήματα, τῆς Γιαννοπουλικῆς ἔξαρχης, ποῦ δοξολογεῖ, σὰν ἓνα μέγα σταθμὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ δὲν ἀντέχει στὸ βαθύτερον ἔλεγχον ποῦ θὰ πῆγαινε ὡς τὶς ρίζες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ, ἐπιζητώντας τὴν πηγαία ἀνασύνθεσίν του.

Οἱ Ἕλληνες, σὲ μιὰ στιγμή πηγαίου καὶ γνήσιου ἁρμονισμοῦ τῶν ζωπύρων τους, κατάστασι πολλὴ σπάνια γιὰ τὶς δυσκολίες ποῦ παρουσιάζει καὶ ἀκατανόητη στοὺς ἄλλους λαοὺς τοῦ πλανῆτη, πρόσφεραν στὴ Ζωὴ τὸ θάμα τῆς ἀρχαίας καλλιέργειας. Σὰν λύθηκεν, γιὰ τὸ ἀναγκαῖο ξεκούρασμα ἀπ' τὸν τεράστιον μόχτον, ὁ ἁρμονισμὸς αὐτὸς, οἱ Ἕλληνες ὑψώνοντας τὰ ἐπιτεύγματά του κάθισαν στὴ σκιά του, ἕως ὅτου ὁ Ἀλέξαντρος ἀρχισε νὰ τὰ περιφέρει στὸν τότε γνωστὸ Κόσμον σὰν τὶς ἱερώτερες καὶ ἐξυψωτικώτερες, γιὰ τὴν τελείωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐντολές.

Ἡ γοητεία ποῦ κόμιζε στοὺς διάφορους λαοὺς στάθηκεν ἀξεπέραστη. Ἡ Σημιτικὴ θεώρησι τῆς ζωῆς, τόσο πολεμημένη ἀπ' τὴ διδασκαλία τοῦ ὑστατοῦ πραγματικοῦ Ἑλληνα, Χριστοῦ, φωλιασμένη κρυφὰ μέσα στὸ Ἀνατολίτικον, ὅπως διαμορφώθηκε, Χριστιανικὸ δόγμα, ἀν καὶ προσπάθησε, μὲ ἀγρία σκληρότητα, νὰ σβύσει αὐτὴ τὴ γοητεία, δὲν τὸ κατόρθωσε. Οἱ Ἕλληνες δημιουργοὶ τῆς κουρασμένης δὲν τὴν βοήθησαν τὴν ὥρα τοῦ κατατρεγμοῦ της. Ἦσαν ἡσυχιοὶ γιὰ τὴ δύναμίν της. Θάβρισκεν ἀπειροὺς γοητευμένους, ἀπ' τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν τέλειαν ζωτάνια της, ἀλλόφυλους νὰ τὴν ὑπερασπιστοῦν. Σαπλώθηκαν λοιπὸν τότε κάτω ἀπ' τὴν ἀσπίδα τῆς Ὀρθοδοξίας ποῦ τοὺς κρατοῦσεν ἀθέατους κι' ἀναπαύτηκαν γιὰ χίλια χρόνια. Σιγὰ-σιγὰ ἡ ἀκατάλυτη γοητεία ἔσμιξε φιλικὰ μὲ τὴ Σημιτικὴ ἐντολή. Κάποτε τὴν γλύκαινε κι' ἄλλοτε πάλι ὑποχωροῦσε ἀπέναντί της γιὰ ν' ἀποφύγει τὴ βάρβαρη ὁρμὴ της. Κι' αὐτὴ ἡ ἀλλόκοτη συντροφιά διατήρησε τὴ χιλιόχρονη Αὐτοκρατορίαν. Τὴν ἀφάνταστη δύναμιν γοητείας! Μὰ τὸ μακρὸν ξεκούρασμα θησαύρισε στὸ ἑλληνικὸν εἶναι καινούργιες δυνάμεις. Μιὰ νέα ὁρμὴ ξυπνάει μέσα του τὰ ζωϊκὰ κίνητρα ποῦ ἀπαιτοῦν καινούργιον ἁρμονισμὸν. Τὸ ξύπνημα δὲν ἔρχεται ἀπ' τὴ Δύση μὲ τὰ τόσο διαφορετικὰ ζώπυρα. Στὸν αἰῶνα τῶν Κομνηνῶν, μὲ τὴν ροδαυγὴ κάποιαν καινούργιαν ἀνθισσιν, ἡ Δύση μ' ἔκθαμβον μάτι καὶ φθόνον παρακολουθοῦσε τὸν πνευματικὸν ὄργανισμὸν τῆς Βασιλεύουσας. Σὰν ἤρθε σὲ ἡλικίαν κι' ἔφαγε τὴν Αὐτοκρατορίαν βάλθηκε ν' ἀκούσει προσεχτικὰ τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἰδιότυπου ἑλληνικοῦ Ζωϊκοῦ ἁρμονισμοῦ, γοητεύτηκε καὶ προσπάθησε νὰ κάνει κάτι παρόμοιον κι' ἐκεῖνη. Μὰ δὲν τὸ κατόρθωσε. Ἡ μακρόχρονη ξεκούρασις ἔστησε ξανά

τοὺς Ἕλληνες ὀρθοῦς. Ἀποζητοῦσαν τώρα ἓνα καινούργιον ἁρμονισμὸν. Ἡ ἀρχαία γοητεία, θαυμαστὴ γιὰ τοὺς ἀλλόφυλους, εἶχε γίνῃ βαρετὴ πιά στοὺς νέους Ἕλληνες, ξένη καὶ ὑποπτη. Τὰ ξυπνημένα ζώπυρά τους μὲ τὴν νέα ὁρμὴ ἔνοιωθαν ἱκανὰ νὰ δώσουν τὸν καινούργιον ἁρμονισμὸν. Τὰ ἀρχαία καλοῦπια εἶχαν πιά παλιώσει ἀπ' τὴ μακραίωνη χρῆσιν. Κάτι ποῦ δὲν κατάλαβε ὁ μέγας νοῦς τοῦ Γεμιστοῦ. Μέσα στὸ Βυζάντιον ἡ νέα δημιουργία δὲν ἦταν βολετὴ. Τὸ ἀνακάτωμα μὲ τὶς ἄλλες φυλὰς τῆς Βυζαντινῆς πανσπερμίας δημιουργοῦσε σύγχυσιν στὸν ἑλληνικὸν ἑαυτὸ. Φοβόντουσαν τῶν Φράγκων τὴν ἐξοντωτικὴ Δεσποτεία. Καὶ πῆγαν στὴν Ὀθωμανικὴ, μὲ κάποια βεβαιότητα πὼς θάχαν πνευματικὴ ἐλευθερία. Βγῆκεν ἀληθινή. Ἡ ἰδέα τῆς ἑλληνικῆς ἐθνότητος γεννήθηκε στὴ σκλαβιά. Ὁ μέγας Σηκωμὸς εἶναι ἔργο τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ τῶν νησιῶν. Τὸ Κλέφτικο καὶ τὸ Ἀρματωλικὸ ποῦ κράτησαν ἑπτὰ χρόνια πόλεμον καὶ νίκησαν, ἐδῶ ἀνθισαν. Καὶ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου ἔφαγαν τὶς Ἀρμάδες. Ὁ Ρήγας, Ρωμηὸς τῆς Ἑλλάδος, παρακινώντας τοὺς Βαλκάνιους νὰ σηκωθοῦν ἔβλεπε λευτερωμένη τὴν Πόλιν μ' Ἑλληνα Αὐτοκράτορα. Οἱ Βαλκάνιοι, ὁμόθηθοι καὶ ἀδερφοὶ! δὲν κουνήθηκαν διόλου. Οἱ Ἕλληνες τῆς Δύσης, μὲ πρῶτον τὸν Κοραῆ, δὲν ἐγκρίναν, σὰν πρόωρον, τὴν Ἐπανάστασιν. Ἐνας «τρελλὸς» Ἑλληνας, ἱερέας καὶ πολεμιστὴς σὰν τὸν Αἰσχύλον, ὁ Παπαφλέσσας, μὲ ἀλήθειαν καὶ ψευτιὰς φούντωσε τὴν ἐλευθερώτρα φλόγα. Οἱ Ἕλληνες ἔπρεπε πάλιν νὰ μαζευτοῦν καὶ νὰ ὀχυρωθοῦν, λεύτεροι, στὸν ἑαυτὸν τους γιὰ νὰ δημιουργήσουν ξανά τὸν καινούργιον, Ἰδιότυπον, μόνον ἀπ' αὐτοὺς κατορθωτό, Ζωϊκὸν ἁρμονισμὸν.

Μάης 1919, ἡ Ἑλλάδα, μὲ ἐξανθισμένα τὰ ζώπυρά της, εἶναι ἡ χώρα τῶν πέντε θαλασσῶν κι' ἔχει πάρει κατοχὴ τῆς Ἀνατολίτισσας γῆς μας. Τὰ σύνορά μας βρίσκονται στὸν Αἴμον, στὴν Πόλιν καὶ στὸ Μαϊάνδρο. Κυκλοφορεῖ τότε, μὲ πένθιμον στὸ ξόφυλλον περιθώριον, τὸ «Δελτίον», περιοδικὴ ἐκδόσι ποῦ εἶχε σκοπὸ νὰ ρίξει πηγαῖον φῶς πάντων στὸ δημιουργημένον, ἀπ' τὶς διάφορες ἐποπτείας, χάος. Δὲ θὰ κριθεῖ ἐδῶ, ἀν ἡ ἐποπτεία ποῦ παρουσίασε καὶ οἱ κατευθύνσεις ποῦ θέλησε νὰ χαράξει, ἦταν σωστές. Θὰ δεῖξω μόνον ἐκεῖνον ποῦ δίδασκε. Στὰ τέσσαρα φύλλα του, ποῦ κυκλοφόρησαν κατὰ τὴ θριαμβικὴ ἐκείνη τοῦ ἑλληνισμοῦ στιγμή, ζητοῦσε, μὲ κραυγὰς ἀπόγνωσις, τὴ σύστασιν Πνευματικῆς Ἐστίας ποῦ θὰ καθόριζε τὰ βασικὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνα καὶ θὰ ὑπόδειχνε τὸν καταλληλότερον (πηγαῖον καὶ γηγενῆ) τρόπον ἀνασύνθεσιν τῆς Νεοελληνικῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ὄντητας. Χωρὶς τὴ σύνθεσιν αὐτὴ τῶν βασί-

κῶν μας στοιχείων, κινδυνεύουμε, ἔλεγε, νὰ δοῦμε, ὅσα ἕως τῆ μεγάλης ἐκείνης στιγμῆ ἔχουν συντελεσθεῖ, σωριασμένα ἀπὸ ἀνεπανόρθωτον ὄλεθρο. Κυριώτερος σκοπὸς τῆς Ἔστις εἶναι νὰ βοηθήσει στὸ συνειδητὸ καθάρισμα τῆς σκουριάς ποὺ ἡ Δυτικὴ ἀντίληψη ζωῆς, ἀντίθετη στὴ δική μας, ἀπλῶσε στὰ ζώπυρά μας νὰ τ' ἀφανίσει.

Σὲ μιὰ σύντομη, σχετικὰ μὲ τὴν εὐρύτητα ποῦχε τὸ θέμα, ἐπιτομία τῶν σημαντικώτερων ἐκδηλώσεων ζωῆς, ὅπως εἶναι ἡ διαφορά μετὰξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς ὑπόστασης, ἀπ' ὅλες τὶς πλευρῆς, γεωοικονομική, ἠθική, πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ, πλευρῆς ἐξετασμένες σὲ σύντομες ἀλλὰ περιεκτικὲς μελέτες πάνω στὰ Γράμματα καὶ στὴν Τέχνη μας, στὸ ἀντίκρουσμα τῆς Φύσης, στὴν Ἐπιστήμη, στὸ Ἐμπόριο καὶ στὴ Βιομηχανία, στὴ φυσιολογία τῆς Γυναικῆς καὶ τῆ θέση της μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο, προσπαθεῖ νὰ δείξει τὴν ἀμέση ἀνάγκη ν' ἀποκτήσουν οἱ Ἕλληνες καθαρὴ γνῶση τῶν ζωϊκῶν στοιχείων καὶ τῶν δυνατοτήτων τους, γιὰ νὰ προχωρήσουν ὕστερα στὴ σύνθεση τοῦ Ἑλληνικοῦ ἑαυτοῦ των. Ἄν δὲ γίνονταν ἔγκαιρα κατανοητὴ ἡ ἀνάγκη συνειδητοποίησης τῶν ἐπιταγῶν, ποὺ διατυπώνονται ἐπιτακτικὰ ἀπ' τὴ ζωϊκὴ, πνευματικὴ καὶ ἱστορικὴ ὑπόστασή μας, θεωροῦσε βέβαιον τὸν ἐρχομὸ τοῦ ὄλεθρου.

Ἡ πνευματικὴ ἔστις θὰ μόρφωνε μιὰ ομάδα Ὁδηγητῶν ποὺ, σκορπισμένοι μέσα στὴν Ἑλλάδα, θὰ βοηθοῦσαν τὸ λαὸ νὰ πάρει πλέρια συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ του σὲ κριτικὴ ἀντιπαραβολὴ μὲ τὶς Δυτικὲς ἀντιλήψεις ζωῆς καὶ ὕστερα νὰ φτάσει ὡς τὴ σύνθεση τοῦ ἑλληνικοῦ του ἐγώ. Καὶ αὐτὰ, ὄχι μὲ ἀφηρημένες, κούφιες καὶ μεγαλόφωνες ρητορείες ἀλλὰ σιγαλοδιδάχτη, γιὰ νὰ καταστεῖ βίωμα, μὲ μαθηματικὴ σχεδὸν ἀπόδειξη τῶν ζωϊκῶν μας ἐπιταγῶν, ἐκμαίευση.

Ἐπρεπε νὰ μάθουν οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ γνῶση αὐτὴ νὰ γίνῃ αἷμα τους, ὅπως τὸν καιρὸ τῆς σκλαβιάς ποὺ σύνθεταν πηγαῖα τὰ ζώπυρά τους, τὴ φυσιολογία τους, τὶς δικές τους πανάρχαια καθωρισμένες, πνευματικὲς καὶ ψυχικὲς «φόρμουλες» ποὺ εἶναι τὸ φυσικὸ καὶ αὐθόρμητο ἐξάνθημα τῶν ἰδιοτήτων τους καὶ νὰ σηνειδητοποιήσουν τοὺς κίνδυνους ποὺ περικλείνει ἡ ἐπιτακτικὴ γι' αὐτοὺς — ἂν θέλουν νὰ ζήσουν ξανά σὰν Ἕλληνες — ἐπιδίωξη ζωϊκῆς ἰσοροπίας.

-Κι' αὐτὰ, ὄχι μόνο γενικὰ ἀλλὰ λεπτομερειὰ καὶ ἐφαρμοσμένα σὲ κάθε μικροζήτημα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Κάθε τὸ δογματικὸ δὲν ἔχει θέση στὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων. Χρειάζεται λεπτὸς καὶ ἐπιδέξιος χειρισμὸς τοῦ ἀτομικοῦ των, μεγάλο δικό τους προνόμιο, ποὺ ἡ συνετὴ του χρησιμοποίησις θὰ τὸ κάνει θε-

μέλιο γνήσιας ζωῆς. Θέλοντας νὰ στερῆσει ἀπ' τοὺς Φραγκομαθημένους τὸ πρόχειρο ψεγάδι, ὅτι ἀποζητᾷ τὸ γυρισμὸ τῶν Ἑλλήνων σὲ περασμένες ἐποχές, ἀρχαιοελληνικὴ ἢ Βυζαντινὴ, κάτι τὸ ἀκατανόητο καὶ γελοῖο, ποὺ μὲ ποιηριὰ κολλᾷνε πάντα, τόσο πρόθυμα, σ' ὅποιους προσπαθοῦνε νὰ ξαναστήσουν τὸν Ἕλληνα ὀρθὸ καὶ πλέριο, τὸ «Δελτίο» τόνιζε, μὲ κεφαλαῖα ψηφία, καθαρὰ καὶ ξάστερα, τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς σύνθεσης τῶν στοιχείων — ζωπύρων μας σὲ νέα μορφή. Τὰ θαυμαστά παρελθόντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ θὰ μᾶς χρησίμευαν γιὰ ξεδιάλεγμα, χωρὶς τὸ φόβο νὰ λαθέψουμε, τῶν ζωπύρων μας, καὶ τίποτε περισσότερο. Ἴσως ἀκόμη θὲ νάταν μιὰ ὑπόδειξη τῆς πανάρχαιας ἑλληνικῆς μεθόδου ποὺ οἱ διάφοροι πολιτισμοὶ μας σύνθεταν τὰ ζωϊκὰ στοιχεία. Ἀρνιόνταν ὁμως, ρητὰ, ἐπιστροφὴ σὲ περασμένα καλοῦπια ἢ μίμησή τους. Ἡ ἐλεύθερη σύνθεση τῶν ζωπύρων δὲν ἦταν δυνατόν νὰ μὴ φτάσει στὴ δημιουργία καινούργιας σύνθεσης μὲ νέα μορφή. Θάπρεπε ὁ συντάκτης τοῦ «Δελτίου» νὰ μὴ ἔχει καν ἰδέα τοῦ Ἑλληνικοῦ «γίνεσθαι», ποὺ εἶναι ἡ ἀξεκούραστη πορεία πρὸς τὸ νέο, μὲ τόσην τρελλὴ ἐπιθυμία γι' αὐτὸ ὥστε συχνὰ νὰ κάνει παράτολμα πηδήματα, γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὸν ἀντιελληνικώτατο Μιστριωτισμὸ τῆς ἐπιστροφῆς στὴν ἀρχαία μορφή ἢ τὸν ὄμοιο του Ἐκκλησιαστικὸ μας Βυζαντινισμό. Μέσα στὸ δικό μας ἐργαστήρι, ποὺ εἶναι ἡ Ἑλλάδα, παραμερίζοντας ὅλες τὶς θαυμαστὲς ἢ ἀποτυχημένες δημιουργίες, θὰ συνθέσουμε, μὲ τὰ ἴδια ὕλικά καὶ τὴν ἴδια τεχνικὴ, καινούργιο δημιούργημα. Αὐτὸ τὸ καινούργιο εἶδος, τόνιζε, δὲν ἦταν, οὔτε μποροῦσε νὰ εἶναι, ἐκεῖνο ποὺ νόμιζαν σὰν πρότυπο οἱ Δυτικότεροι. Τὸ πρότυπό τους εἶναι καμωμένο μὲ διαφορετικὰ, ἀπ' τὰ Ἑλληνικά, ὕλικά, καὶ ἡ τεχνικὴ του ἀπαράδεκτη. Ἡ νέα σύνθεση τῶν ζωπύρων μας πρέπει νὰ εἶναι ἰδιότυπη καὶ μόνο σὲ μᾶς βολετὴ.

Αὐτὰ τότε κήρυξε τὸ «Δελτίο», ἀλλὰ τὸ πνευματικὸ «Κυρίαρχο χάος», ὅπως ἀποκαλοῦσε τὴν ψυχοπνευματικὴ τῶν Ἑλλήνων κατάστασις κάτω ἀπ' τὴ Δυτικὴν ἐπίδραση, νίκησε. Ἡ καθοδηγητικὴ «Ἔστις» δὲν ἔγινε. Ἡ ἀγνοία τῶν στοιχείων μας ἐπαλήθευσε, μὲ τὴν τεράστια Μικρασιατικὴ καταστροφὴ, τὴν προφητεία. Καὶ οἱ Ἕλληνες ξαναγύρισαν μὲ κουρασμένα τὰ ζώπυρά τους στὴ Δυτικὴ πνευματικὴ σκλαβιά ποὺ μὲ ἀξιεπαινη προθυμία ἀρχισε νὰ σωριάζει μέσα τους σκουριὲς ἀφανισμοῦ.

Εἴμαστε πιά μέσα στὸν ἀνεπάντεχο γιὰ τοὺς «ἀγνοοῦντες» ὄλεθρο. Στὰ βουρκωμένα, ἀπ' τὴ βαριά συφορὰ ἀκρογιάλια μας, ξεβράζονται σὲ παράφορη ἀγωνία, τὰ κυνηγημένα Ἰωνικὰ κοπάδια.

Ὁ Κοινοβουλευτισμὸς, Δυτικὸ κατασκεῦασμα, ἀποδείχτηκε πολιτικὸ σύ-

στημα ἀνίκανο, γιατί εἶναι ἀπροσάρμοστο στὴν ἑλληνικὴ γῆ καὶ τοὺς κατοίκους της, νὰ κυβερνήσει τὴ χώρα. Μιὰ ομάδα τότε, θρεμμένη ἀπ' τὶς γνησιώτερες νεοελληνικὲς πηγές, μὲ ὄργανά της τὸ ἑβδομαδιαῖο φύλλο «Κοινότης», πέφτει στὸν ἀναταραγμένον ἀπ' τὴν ἀγωνία, ἑλληνικὸ χῶρο καὶ ἀπαιτεῖ, μὲ σοφὰ μελετημένα καὶ ἀδρά ἐπιχειρήματα, τὴν ἀντικατάσταση τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ μὲ τὴν Κοινοτικὴ Πολιτεία, Ἡ καινούργια αὐτὴ διαφωτιστικὴ ἐξόρμηση στὸν ἐκτεταμένο ἐθνικὸ τομέα τῆς διακυβέρνησης τοῦ τόπου, ἐρχεται σὰν ἓνα εἶδος συνέχεια τοῦ «Δελτίου» καὶ δλοκλήρωση τῶν γενικῶν ἀποψέων ποὺ διακήρυξε λίγα χρόνια πρὶν στὴν ομάδα μετέχει μ' ἐνθουσιασμό κι' ὁ ἐκδότης τοῦ «Δελτίου».

Ἡ Κοινοτικὴ ομάδα ὑποστήριξε: Γιά νὰ μπορέσει ὁ Ἕλληνας νὰ ξαναβρεῖ τὸν ἑαυτό του καὶ ν' ἀντιδράσει καρποφόρα στὴ Δυτικὴ πνευματικὴ βία, ποὺ ἐξουθενώνει τὰ ζώπυρά του, πρέπει νὰ κερδίσει τὴ δυνατότητα νὰ ξαναπάρει ὑπεύθυνα στὰ χέρια του τὴ διακυβέρνηση τοῦ ἑαυτοῦ του μέσα στὴ μικρὴ ομάδα τῶν κατοίκων ἐνὸς χωριοῦ ἢ τὴ μεγάλη μιᾶς πόλης. Τὸ ὄργανο ποὺ θὰ τοῦ δώσει αὐτὴ τὴν εὐχέρεια εἶναι ἡ Κοινότητά του. Ἡ, δίχως καμμιά Κρατικὴ ἐπέμβαση, αὐτοδιοικουμένη Κοινότητα ποὺ οἱ ἄρχοντές της ἐκλέγονται ἀπ' τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν κατοίκων, ὅπως γίνονταν ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Δήμου, χιλιόχρονα πρὶν, καὶ κάτω ἀπ' τὴν ὀθωμανικὴ Δεσποτεία καὶ γίνεται ἀκόμη στὸν Ἑλληνισμό τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ Ἕλληνας δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει ν' ἀπογυμνώνεται ἀπ' τὴν εὐθύνη τῆς διακυβέρνησης τοῦ τόπου του. Εἶχε συνηθίσει, ἀπ' τὰ πανάρχαια χρόνια, νὰ βουλευέται καὶ ν' ἀποφασίζει μὲ τὴν ἐλεύθερη κρίση του, ἀποτελέσσει, τῆς ἀπρόσκοπτης λειτουργίας τῶν ζωπύρων του, γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν ομάδα μέσα στὴν ὁποία ζεῖ σὰν ἀξιοσέβαστο καὶ ὑπολογιζόμενον ἄτομο. Μέσα στὴ στοιχειώδη, ντόπια πολιτειακὴν αὐτὴν ὀργάνωση, ποὺ εἶναι ἡ Κοινότητα, βρίσκει τὴ δυνατότητα ἐξάνθισης τῶν ζωπύρων του καὶ συνειδητοποίησής τους. Ἐκεῖ καθένας θὰ μετρήσει τὸν ἀτομισμὸ του καθὼς θὰ βρεθεῖ κατέναντι τῶν ἄλλων ἀτομικότητων σὲ διαρκῆ προσπάθεια ὑποστήριξης τῶν δικῶν του καὶ τῶν ὀμαδικῶν συμφερόντων. Στὸ μικρὸν αὐτὸ στίβο τῆς ὀμαδικῆς συμβίωσης ἀτομικότητων, πολιτειακὸ πρωτοκύτταρο τῆς γνήσια Ἑλληνικῆς Κρατικῆς Ὀργάνωσης, τὸ ἄτομο κατέχει τὴ θέση ποὺ τοῦ ἀρμόζει. Μόνον ἐκεῖ εἶναι δυνατὴ ἡ σφυρηλάτηση τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἡ σύνθεσή του κατὰ τὸν πλεόν αὐθόρμητο, καὶ γι' αὐτὸ γνήσιο, τρόπο.

Ἡ χώρα μας μικρὴ σ' ἔκταση, μὲ λίγη

καὶ πετρώδικια γῆ, σὰν κυριώτερη πρώτη ὕλη εἶχε καὶ ἔχει τὴν ἐπεξεργασία τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι χαλκεῖο ἀνθρώπων, ὅπως θὰ ἐπιμείνει νὰ τ' ἀποδείξει ἀργότερα, μέσα σ' ὀλοκλήρη τὴν τριακονταετία ποὺ πέρασε, μὲ τὰ θεωρητικά, πάνω στὸν Κοινοτισμὸ καὶ τὶς θαυμάσιες δυνατότητές του γιὰ τὴν ἀνασύνθεση τῶν ζωπύρων μας, ἔργα του, τὴ «Μακεδονοσλαβικὴ Κοινότητα» τὰ «Ἀγροτικά» τὴν «Κοινοτικὴ Πολιτεία» καὶ ἄλλα, ὁ ἐξάίρετος ἀποκαλυπτής τοῦ θαμμένου κάτω ἀπ' τὴ Δυτικὴ σκουριά, Κοινοτισμοῦ καὶ γι' αὐτὸ γνήσιος Φωτιστής, Κώστας Καραβίδας.

Μόλις εἶχε τελειώσει ὁ Μεγάλος Σηκωμός, μ' ἔπαθλο γιὰ τὴ νίκη τῆς λευτεριάς μικροῦ κομματικοῦ τῆς Ἑλλάδας καὶ ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Φραγκομαθημένων ἐπιβάλλει τὸ Κοινοβουλευτικὸ ξενικὸ σύστημα μὲ τὸν συγκεντρωτισμὸ του. Κόβει μὲ μιᾶς ἀπ' τὴ ρίζα τοῦ τὸ Κοινοτικὸ μας σύστημα, καὶ, ἀπὸ ἄτομα, μεταβάλλει τοὺς ἑλληνας σὲ μάζα, ἀνίκανη νὰ βουλευέται, μὲ συνέπειες ποὺ θὰ γίνουν ἀργότερα ὀδυνηρὰ αἰσθητὲς καὶ αἰώνια καταισχύνη γιὰ νὰ βαραίνει τοὺς ἄθλιους αὐτοὺς ἐπιδρομεῖς. Κανένα ἐλαφρυντικὸ δὲν ἔχουν νὰ προτάξουν γιὰ ὑπεράσπισή τους. Ὁ Ι. Π. Κοκκώνης, στὰ 1828, δημοσιεύει στὸ Παρίσι, κοιτίδα τῶν ἐπιδρομῶν, τὸ «Περὶ Πολιτειῶν» σύγγραμμά του καὶ σὲ ἐκτεταμένο παράρτημά του μὲ τίτλο «Περὶ τοῦ ὁποῖου εἶδος Πολιτεύματος ἀρμόζει εἰς τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα» βροντοκράζει ὅτι «εἶναι ἀναγκαιότατον νὰ συνταχθῶσιν εἰς ὄλους τοὺς ἐλευθερωμένους τόπους τὰ Κοινὰ» ἀποδείχνοντας τὴν πρότασή του μὲ σοφώτατη ἐμπειρία.

Ποῖος ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀφιονισμένους νεκροθάφτες τῆς γῆς μας Δυτικοτρόπους θὰ πρόσεχε τὰ λεγόμενα τοῦ γνήσιου στὴν κρίση Ἑλληνα Κοκκώνη; Αὐτὸς καὶ οἱ σύγχρονοί μας Κοινοτιστὲς ἔχουν πρόγονό τους τὸν Ἀθηναῖο Σόλωνα, θεμελιωτὴ τῆς πανάρχαιας Κοινοτικῆς παράδοσης, κάτι ἀνάξιο προσοχῆς γιὰ τοὺς χαύνους συνονθυλευτὲς Συνταγμάτων ποὺ πίσω τους κρυμμένοι μποροῦν νὰ σπιθοβολῶν τὴν ἔθνοκτόνα κουτοπονηρία τους «ἐπωφελῶς».

Ἡ τελικὴ φυσιογνωμία κάθε ἀνθρώπινης κοινωνικῆς σύνθεσης χρωσιέται πάντοτε στὴν ἀλληλοπροσαρμογὴ τριῶν στοιχείων, τοῦ φυλετικοῦ, τοῦ πολιτιστικοῦ καὶ κυριώτατα τοῦ γεωοικονομικοῦ, λέει ὁ Καραβίδας. Ἡ πετυχημένη προσαρμογὴ τους στὰ τόσο ποικίλα καὶ διαφορικώτατα τοπεῖα τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἔφερε στὴ διαμόρφωση εἰδικῶν, πανάρχαιων, στὴν Ἑλλάδα θεσμῶν, τῶν «Κοινοτικῶν», ποὺ ἔχουν τὸν τύπο τῆς ἀληθινῆς ἀξιολογικῆς (προσωπικῆς, ἀτομικῆς, καὶ ὄχι κληρονομικῆς) ἀριστοκρατικῆς Δημοκρατίας, καὶ ποὺ ἡ

ἀνθισθῆ τους συνέπεσε μὲ τις ἰσχυρότερες ἐκλάμψεις τοῦ πολιτισμοῦ μας. Μόνο λοιπὸν μέσα στοὺς κόλπους τῆς ξαναναστημένης γνήσιας νεοελληνικῆς χωρικῆς καὶ ἀστικῆς Κοινότητος μπορεῖ ν' ἀνθίσουν ξανά καὶ νὰ συντεθοῦν στὴν ἰδέαν μορφῆς τους τὰ ζώπυρά μας. Σ' αὐτὸν μόνο, τὸν ποικίλο καὶ διαφορικώτατο, ἀπὸ τοπεῖο σὲ τοπεῖο, χῶρα τῶν κογχῶν μας μποροῦν νὰ χαλκευτοῦν τὰ νεοελληνικά πρότυπα ὁλοκληρωμένων ἀνθρώπων, στὶς ἀναρίθμητες ποικιλίες τους. Σ' αὐτὲς τις κόγχες ὁ ἀνθρωποφάγος ἐγωϊσμός θὰ μεταβληθῆ σὲ ὄρθιο, σεμνὸ καὶ τίμιον ἀτομισμό, τὸ νόημα τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ ἀναρχικὴν ἐξαθλίωσιν ποὺ εἶναι σήμερα, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Δυτικῆς ἀντίληψης, πρόσφορη σὲ κάθε Δεσποτισμὸ, θὰ γίνῃ ἡ πειθαρχικὴ ἔνταξιν σὲ θεσμοὺς ποὺ ἐπι-

βάλλει ἡ θέλησιν τῆς Κοινοτικῆς ομάδας, προσαρμοσμένους στὶς ἀνάγκες τῆς συμβίωσης καὶ τῆς γεωοικονομικῆς ἐπιταγῆς. Τέλος, σ' αὐτὲς καὶ μόνο τις κόγχες μὲ τοὺς γηγενεῖς κοινοτικούς θεσμοὺς εἶναι δυνατὴ ἡ ἀσκησις τῆς μέγιστης ἀρετῆς τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους: τῆς ἐλεύθερης ἰσορροπίας τῶν ζωπύρων τοῦ ἀνθρώπου, ἀρετῆς ποὺ τὸν ἀνεβάζει στὸ ψηλότερον σκαλί τῆς ἐξέλιξης τοῦ εἴδους, ἀλλὰ κι' εὐκολὰ μπορεῖ νὰ τὸν ρίξει σ' ἀπροσμέτρητη φαυλότητα, τόσο γνώριμή μας σήμερα.

Ἐκρίνα ἀπαραίτητη τὴν κάπως μακριὰ παρένθεσιν τῶν Ἔστιων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ γιὰ νὰ μπορέσω μ' αὐτὸ τὸν προῖδεασμόν νὰ ἐντάξω, μέσα στὰ ἔως τώρα διαμορφωμένα νεοελληνικά πλαίσια τῆ Σικελιανικῆς ἐποπτείας.

Γ'

Ἡ ΣΙΚΕΛΙΑΝΙΚΗ ΔΕΛΦΙΚΗ ΙΔΕΑ

Εἶχε σ' ὄλο τὸ πλάτος τῆς λαμπαδιάσει ἡ Γιαννοπουλικὴ φλόγα προσπαθώντας ν' ἀναλύσει τις ἐπικαθισμένες στὰ ζώπυρα τῶν Ἑλλήνων Δυτικὲς σκουριές, δταν ἀγνισμένος ὡς τὰ τρισβάθα, ἀπὸ τὸ ρύπον τῆς χαύνωσης, ξεπετάχτηκε μεσαθῆτης, σὰ νὰ τὸν γέννησε ἡ ἑλληνικὴ μας γῆ, δροσερὸς λυγεροπάτης, ὠραίος, ὁ Ἄγγελος Σικελιανὸς μὲ τὸν «Ἀλαφροῖσκιωτό» του (1907),

Πρωτόνοιωστη δροσιὰ ἀναδίνονταν ἀπὸ τὸ ποιητικὸν αὐτὸ ἔργο, ἕνας περίεργος δυναμισμός, δωρικὸς, λυγερός, ἠλιοπερίχυτος, μιὰ γαλήνη ποὺ δίνει στὸν ἀνθρώπο μόνον ἡ βεβαιότητά του πὼς ἀτόφια ἡ αἰσθαντικότητά του βρίσκεται σ' ἐργήγορση μέσα σὲ σῶμα ποὺ χαίρεται τὴ ζωντανία του. Αὐτὰ τὰ ποιήματα, μὲ τὴ λαμπερὴ καὶ λεία, σὰ βότσαλο σ' ἀκρογιαλιά, λέξη τους δουλεμένη ἀπὸ πανάρχαια εἰδωλολατρικὰ κύματα, ξένη τελείως πρὸς ὅ,τι, μέχρι τότε, θεωροῦνταν ποιητικὴ γλῶσσα, καὶ μὲ τὸν ψυχικὸν κραδασμὸν ποὺ προκαλοῦσεν ἡ νηφαλία ἑξαρσῆ τους, δυσάρεστη στὶς ὠχρὲς καὶ ἐτοιμόροπες, ἀπ' τὸν διαλυτικὸν ρωμαντισμό, μὲ τοὺς κούφιους ρητορικοὺς γαλβανισμούς του, ὑπάρξεις, ξεσήκωσαν ἕνα βουερό κύμα ἐκπληξης. Λιγοστοὶ ἀπ' τοὺς ληθαργισμένους τοῦ καιροῦ του καμώθηκαν πὼς ἐνοιώσαν τὸ μῆνυμα ποὺ κόμιζεν ὁ νέος ποιητὴς καὶ βουλώνοντας τ' αὐτιά τους, νὰ μὴν ἀκοῦν τὰ λόγια τους, παινέσαν μ' ἐνθουσιασμό τὴν προσφορὰ του. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὀλότελα ἀφανισμένοι ἀπ' τὶς σκουριές, τὴν ἀπόρριξαν δικαιολογημένα, σὰν ἀκατανόητη καὶ ἀντιποιητικὴ! Τί ἦταν τὸ μῆνυμα, τὸ τόσο ζωντανὸ καὶ

μὲ μεταξένιο χιτῶνα πλούσια ντυμένο, ποῦ, μᾶς ἔρχονταν; Ἦταν ἡ θαυμάσια παρουσία μιᾶς ὑπαρξῆς συνυφασμένης μὲ τὴ ζωσὰ μητέρα ἑλληνικὴ Φύσιν, ποὺ ἔχοντας ἐξανθισμένα, σ' ὄλη τους τὴν ὄρμη, τὰ ζώπυρά της, ἀνάσαινε στὸν αἰθέρα τῆς ζωϊκῆς λευτεριάς, ἀμόλευτη ἀπ' τις καταχνιές τοῦ δισταγμοῦ καὶ τὰ τρεμοπατήματα τῆς στοχαστικῆς νωθρότητας. Ἦταν ἡ παρουσία μιᾶς καθαυτὸ ἑλληνικῆς ὑπαρξῆς ποὺ ἂν μποροῦσε νὰ πάει σὲ συνάντησιν τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ μας καὶ δίνοντας φιλικὰ τὸ χέρι νὰ σταθεῖ σιμά τους, γιὰτὶ ἔβγαινε ἀπ' τὴν ἴδια δική τους γῆ θ' ἀναγνωρίζονταν σὰν τ' ὠραιότερο δείγμα τοῦ ἑαυτοῦ τους.

Μπορεῖ ὅμως τὸ ἀρχαῖο ροῦχο ποὺ τὸ θαυμάσιον σῶμα τῆς παρουσίας φοροῦσε, νὰ μπόδιζε τὴν ἀμεση φιλικὴ ἐκδήλωσιν ἢ ν' ἀπομάκρυνε ἀκόμη τὸ λαὸν, τὸ συνηθισμένο στὸ δικὸν τοῦ ροῦχο. Τὸ ἀείζωον λαϊκὸ ἐνστιχτό, ὀργώνοντας ὑποσυνείδητα γιὰ τὴν ἀνασύνθεσιν νέας μορφῆς ἀπορρίχνει κάθε τι ποὺ θὰ τοῦδινε καὶ τὴν ὑπόψιν ἔστω πὼς μποροῦσε νὰ τὸ λοξοδρομήσει ἀπ' τὴ φλογερὴν τοῦ λαχτάρου δημιουργίας. Ἡ λαχτάρου αὐτὴ ἂν καὶ βαδίζει στὸν ὀλέθριον δρόμον ποὺ θὰ τὸν φέρει σὲ βάραιον δὲν παύει νὰ εἶναι λαχτάρου. Ἔτσι ἀπὸ τὴν πρώτη κιάλας ἐκδήλωσίν του ὑψώθηκαν ὀλόγουρά του βλοσυροὶ ἐχθροὶ μ' ὄλα τὰ δπλα ποὺ ὁ δυτικὸς ἐκμαυλισμός τοὺς εἶχεν ἀρματώσει, τὴν νωθρότητα, τὴν ἀγνοία, τὴν κακολογία, τὴν κακεντρέχεια, τὸ μῖσος. Εἶν' ἀλήθεια πὼς ἡ φουστὰνέλλα καὶ τὸ σιγκούνι εἶναι μιὰ παραλλαγή τοῦ χιτῶνα καὶ τοῦ ἱμάτιου, ἀλλὰ ὁ λαὸς ἀκολουθώντας τοὺς φραγκα-

μαθημένους φόρεσε τὰ Γαλατικά βρακιά καὶ νεκροντύθη με τοὺς συρμούς πού κόμιζεν ἡ Δύση, ἀποχαυνώνοντάς τον.

Ντρέπεται πιά νὰ γδυθεῖ, ἐκτός ἂν ἡ Ἀφέντρα του τὸ θελήσει. Σὰν στοχάζεται κανεὶς ὅτι καὶ σήμερα ἀκόμη, ὕστερ' ἀπ' τὶς ἀπανωτὲς προσπάθειες τῶν φωτιστῶν, τὸ ἄθροισμα τῶν Ἑλλήνων βαδίζει με Δυτικὲς παρωπίδες στὰ μάτια, νοιώθει με ἀπόγνωση τὸ λόγο πού ἡ Σικελιανικὴ ποιητικὴ προσφορά ἔπεσε τότε στὸ κενό. Ἐνῶ μιά μόλις γενεὰ πρὶν, ἡ ρομαντικὴ Δυτικὴ κενολογία, διαλυτικὴ τῶν ζωπύρων τοῦ ἀνθρώπου, ξεσήκωνε τέτλια μανία ἐνθουσιασμοῦ πού δὲν ἄφησε τρίχα στὴν κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ ποιητῆ τῆς Ἀχιλλέα Παράσχου. Ἡ Δυτικὴ σκουριά προχωρημένη ἀνησυχαστικὰ στὶς πόλεις, ἀπειλεῖ με ἀφανισμό καὶ τὸ λαὸ τῶν χωριῶν. Ἐπιδημικὴ ἀρρώστεια πού ἔρχεται ντυμένη στὸ πλανερὸ μαγνάδι τῆς δημιουργικῆς προόδου, δὲν ξεριζώνεται οὔτε καὶ στὶς ψηλότερες ἀκόμη στιγμὲς τοῦ λαοῦ μας, ὅταν ξυπνημένα τὰ ζώπυρά του τὸν φέρνουν σὲ κοσμοϊστορικὰ κατορθώματα. Λουφάζει γιὰ λίγο κι' ὕστερα μόλις ἐλαττωθεῖ ἡ ὄρμη τῶν ζωπύρων ξαναφουντώνει πιά καταστρεπτικῶς. Ἡ πρόσφατη ἱστορία μας τὸ διαπιστώνει. Ὁ ψυχοπνευματικὸς ὄργασμός μας, γιὰ τὸ πού λείπει ἡ συνειδητὴ στέρεη σύνθεση τῶν ζωπύρων του, δὲν ἀντιδρᾷ καὶ ὑποκύπτει. Τὰ ὕστερινὰ ποιητικὰ ἔργα τοῦ Σικελιανοῦ, ἀπομονωμένου σὲ στενωτάτο κύκλο ἀνθρώπων πού οἱ περισσότεροὶ ὑποκρίνονται πῶς τὸν θαυμάζουν, δὲν ἔχουν παρὰ ἐλάχιστην ἀπήχηση στὸ ἑλληνικὸ κοινό, μ' ὄλο πού στὰ τέσσερα τομῆδια τοῦ «Πρόλογος στὴ ζωὴ» (1915 - 1917), περιγράφει με θαυμαστὲς εἰκόνες, κάπως πληθωρικὰ ριγμένες, ὥστε νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἀμεση προσδοχὴ τοῦ νοήματος, στιγμὲς τῆς γνήσιας ζωῆς τοῦ λαοῦ μας, ἀριστοτεχνικὰ συνταιριασμένες με τὴν ἀρχαία ζωὴ. Πιστεύω ὅτι, αὐτὸ τὸ συνταίριασμα τῶν δύο διαφορετικῶν μορφῶν ζωῆς, εἶναι ἡ αἰτία πού ἐμποδίζει τὴν ἐπικοινωνία του με τὸ μεγάλο κοινό. Εἶν' ἀλήθεια ὅτι ἀπὸ ψηλότερη σκοπιά ἐποπτεύοντας τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ ὁ ποιητὴς, θεωροῦσε φυσικὸ καὶ νόμιμο τὸ συνταίριασμα ὄλων τῶν ἐποχῶν σὲναν αἰθέρα αἰωνιότητος, καθὼς κάπου τὸ διατυπώνει, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ στοχαστεῖ ὅτι ἡ προσφορά του δίνονταν σὲ ἀνθρώπους βασανισμένους ἀπὸ ἐσωτερικὴ πάλη μεταξὺ τοῦ γνήσιου ἑαυτοῦ τους καὶ τῆς ξενικῆς πνευματικῆς ἐπίδρασης πού τόσο συχνὰ τὸν ξεστρατίζει. Ἄν ὁ σημερινὸς Ἕλληνας, πού δὲ μπορεῖ οὔτε καὶ πρέπει, νὰ βλέπει τὸν ἑαυτό του μ' ἀρχαιοπρεπὴ μορφή, δὲ συνθέσει τὴ νέα μορφή του πέρα ἀπὸ τὴν ἀρχαία καὶ τὴ Δυτικὴ, δὲν πρόκειται νὰ φτάσει στὸν προορισμό του, πού εἶναι ἡ δημιουργία τῆς νέας του καλ-

λιέργειας. Μέσα ἀπὸ τὸ σήμερα, εἶν' ἀνάγκη ν' ἀναδυθεῖ φωτισμένη ὀλοκληρωτικὰ γιὰ νάνασυντεθεῖ ἡ νεοελληνικὴ πλέρια ὄντοτητα. Κάθε ψυχοπνευματικὸν ἐγὼ ἔχει τὶς ρίζες, καὶ κατὰ συνέπεια τοὺς χυμούς του, στὸ παρελθόν, ἀλλὰ οἱ χωροχρονικὲς συνθήκες πού θὰ συναντήσει στὸ μεγάλωμά του θὰ καθορίσουν τὴ νέα του μορφή καὶ καρποφορία. Ἡ ἀδιαφορία στὸ βασικόν αὐτὸ ἀξίωμα προδικάζει τὴν τύχη κάθε βιωτικῆς προσπάθειας. Ἡ τεράστια ἐργασία τοῦ Πλήθωνα Γεμιστοῦ, πού στενὰ συγγενεῦει με τὴ Σικελιανικὴ, σ' αὐτὸ τὸν ὕψαλο τῆς νεοελληνικῆς θάλασσας ναυάγησε. Μετὰ τὸν «Πρόλογος στὴ ζωὴ» ἐξακολουθεῖ ἡ πλούσια παραγωγὴ τοῦ Σικελιανοῦ με τὸ «Μήτηρ θεοῦ» καὶ τὸ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων» πού σημειώνουν στροφή πρὸς τὴν Χριστιανικὴν ἀντίληψη, ὅπως διαμορφώθηκε μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξιας καὶ κυοφοροῦνται τὰ σπέρματα τῆς σειρᾶς τῶν τραγωδιῶν τοῦ πάνω σὲ ἀρχαίους καὶ Βυζαντινοὺς μύθους. Ἀλλ' ἀκόμη, εἴμαστε πιά στὶς παραμονὲς τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, δὲν ἔχει ξυπνήσει μέσα του ἡ ἀνάγκη νὰ στυλωθεῖ κατέναντι στὸ ρέμα τῆς Δυτικῆς ἐπίδρασης πού παρασέρνει τὸ λαὸ μας, παρ' ὅλες τὶς ἀνατάσεις καὶ τὰ ἐπιτεύγματά του, κάθε πού θὰ βρεῖ εὐκαιρία, στὸν ὄλεθρο. Καὶ νὰ τώρα με ὑπόγειους κραδασμούς πού προσημαίνεται ὀλόγουρά του ὁ ἐπικείμενος τρομερὸς σεισμός. Παραμερίζοντας προσωρινὰ τὴν ποιητικὴ δημιουργία, ἀποφασίζει με τὸ «ἀνοιχτὸ ὑπόμνημα στὴ Μεγαλειότητά του» (1922) τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνο, νὰ ὑποδείξει τρόπους ὄχι μόνο γλυτωμοῦ ἀπ' τὸν ὄλεθρο μὰ καὶ νὰ χαράξει τὴν πορεία πού θάπρεπε ν' ἀκολουθήσει ἡ Ἑλλάδα γιὰ νὰ ὀλοκληρώσει τὴν μεγάλη στὸν κόσμον ἀποστολὴ τῆς.

Πορεία πολιτικὴ ἐμπλουτισμένη με τοὺς θησαυροὺς πού περικλείνει ἡ ἑλληνικὴ ὑπόσταση, θησαυροὺς κουβαλημένους στὸ αἶμα τῆς ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια.

Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, ἀφήνοντας τὴν ἐξέταση τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου, πού θὰ περιμένει ἀναγκαστικὰ τὴν ὥρα τοῦ θεισμοῦ τῆς νέας γνήσιας καρποφορίας τῶν νεοελλήνων, ὅποτε καὶ ἂν αὐτὴ ἔρθει, γιὰ νὰ ξεχύσει στὰ πνεύματα τὴν ἀναμφίβολη, ἀπὸ σήμερα ἀκόμη γιὰ ὄσους εἶναι σὲ θέση νὰ ὑψωθοῦν ὡς αὐτὴ, γοητεία τῆς, θὰ ἀσχοληθῶ ἀποκλειστικὰ με τὴν ἐργασία τοῦ Σικελιανοῦ σὰν ὁδηγητῆ-Φωτιστῆ τῆς γνήσιας ἑλληνικῆς βιοθεωρίας μας. Τὸ «ὑπόμνημα στὴ Μεγαλειότητά του», πρώτη ὁδηγητικὴ ἐκδήλωσή του, περιέχει πολλὰ σπέρματα τῆς μελλοντικῆς τοῦ πνευματικῆς ἀρτίωσης καὶ μιά πολιτικὴν ὑπόδειξη ἐξαιρετικῆς σημασίας. Ὑποδειχνεὶ στὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνο τὴν

ἀνάγκη νὰ τερματισθεῖ ὁ Μικρασιατικὸς πόλεμος μὲ μιά του ἀνεπάντεχη γιὰ τὴν Δύση καὶ ἀποφασιστικὰ καθοριστικὴ τῆς ἑλληνικῆς Ἱγείας στοὺς Ἀνατολικοὺς λαοὺς, χειρονομία, ποὺ θὰ ἐπισηφάγιζε «τὴ θερμὴ καὶ τίμια ἔνωσή μας μὲ τοὺς ἴδιους μας ἐχθροὺς τοὺς Τούρκους». Τὴν ἀφεύγατη ἀνάγκη αὐτῆς τῆς χειρονομίας, ἐκμαιεῦει μὲ μιά σειρά βαθυστόχαστων συλλογισμῶν ποὺ ἀγκαλιάζουν, καθὼς λεπτομερειακὰ ἀραδιάζονται, σημαντικό μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ γίγνεσθαι. Ἡ Ἑλλάδα ὑψώνοντας ὀλόκληρο τὸ ἀνάστημά της ἐναντία στὴ Δύση γιγαντωμένο ἀπὸ τὴν ἀκατάβλητη δύναμη τῶν ὀριστικὰ ξυπνημένων πανάρχαιων ζωπύρων τοῦ λαοῦ της μὲ ὁμόθυμη συναίνεση καὶ πάγκοινη ἑλληνικὴ ἰαχή, ξανάφερε στὴ γῆ του τὸ Βασιλεῖα Κωνσταντῖνο, διωγμένον ἀπ' τὸν Ἑλ. Βενιζέλο. Ἡ αἴγλη καὶ ἡ σημασία τῆς ἀσύγκριτης στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου ἱερῆς αὐτῆς στιγμῆς εἶναι φανερές. «Σημειώνει ἡ πρᾶξι αὐτὴ μίαν ἀναγέννηση, μιά πλήρεια ἐπιστροφή στὸ γνήσιον Ἄθλο, γιατί τονισμένη στὴ διαπασῶν τῶν ἐνεργειῶν της ἡ φυλὴ μας, ἐλευθέρωνε ὄλα τὰ στοιχεῖα τῆς ψυχικῆς μας πείρας γιὰ νὰ ρυθμισθοῦνε ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν συγκρούσεων ἀπὸ τὴν πρωτόγονη ἐλευθερία ποὺ περίμενε ἄδηλη στὸ κέντρο τῆς συνείδησης τοῦ καθενός». Τὴν ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ του «ἡ Ἑλλάδα εἶχε χωρίσει ὀριστικὰ ἀπ' τὴ Δύση καὶ τὸ ζωντανό της σκάφος παραιτώντας τὴν ἀχτὴ ὅπου τ' ὄχανε δεσμεύσει τόσο αἰῶνες, ἐπλεε φορτωμένον ὄλο μ' ἐντολὰς πρωτότυπες καὶ εὐθύνες, πρὸς μίαν ἄλλη θεῖα θερμότερη ἀχτὴ. Τὴ μέρα αὐτὴ ἡ Ἑλλάδα εἶχε νικήσει τὸν ἑαυτὸ της, εἶχε ξεπεράσει ὀλόκληρο τὸ παρελθόν της καὶ τριγύρω της λαμποκοποῦσε δίχως νέφος πάθους, ἡ καθάρια καὶ μεγάλη ἱστορικὴ της Μοῖρα, ὅπου κλειέται ἀκέρια σὲ μιά μόνη λέξη ΑΝΑΤΟΛΗ»—Μὲ τὴν ἀπροσδόκητη αὐτὴ στροφή τῆς Ἑλλάδας γιὰ νὰ τεθεῖ ἐπὶ κεφαλῆς ὀλόκληρης τῆς Ἀνατολῆς ἐναντία στὴν Δύση, ποὺ ὑπόδειχνε ὁ Σικελιανός, ὄλος μιά φλόγα γοργὰ δυναμωμένη ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς πραγμάτωσης τόσο τεράστιου σκοποῦ, θ' ἀρχίζε μιά «νέα γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἱστορία, ποὺ θὰ κήρυττε τὴ ρῆξιν μὲ τὸ παρελθόν της, θ' ἀποκάλυπτεν αἴφνιδια στὴν κατάπληκτη ματιὰ τῆς Δύσης, ὅπου τόσο τρόμαζε τὸ γυρισμό Του (τοῦ Βασιλεῖα Κωνσταντῖνου ποὺ σ' αὐτὸν ἀπευθύνεται τὸ ὑπόμνημα) τὴν ἀσύγγνωστη ἠθικὴ μικρότητά της, ἀντιμέτωπη στὸ αἰώνιων ὀριζόντων μεγαλεῖο μίας ἀπόλυτα ἠθικῆς ἀπόφασής Του καὶ ἐντολῆς».

Αὐτὴ ἡ στροφή πρὸς τὴν Ἀνατολὴ ποὺ θὰ ἐγκαϊνιαζόνταν τὴ στιγμὴ τῆς εἰρήνης καὶ συμμαχίας μας μὲ τοὺς Τούρκους, θὰ πολλαπλασίαζε τὸ σφυγμὸ τῆς ἱστορίας

σὲ βαθμὸν ἀφάνταστο καὶ νέο καὶ θὰ προκαλοῦσε τὴν ἐξανάσταση τοῦ κόσμου ἀπ' τὴν κοιλάδα τοῦ θανάτου ὅπου τὸν ἐκλείνειν ἡ Δύση, τὴν ἀνάληψη ὄλου τοῦ πλανῆτη σ' ἓνα φῶς ἀπείρου δημιουργίας, ἠρωϊσμοῦ, χαρᾶς» Κι ἐνῶ ἡ ἐντολὴ ποὺ περιέχονταν στὴν ψῆφο τοῦ λαοῦ μας γιὰ τὸ γυρισμό τοῦ Βασιλεῖα, ριγμένη πεισματικὰ καὶ χωρὶς φόβο, μπρὸς στὴν ἀπειλὴ τῆς πάνοπλης Δύσης, ἦταν ρητὴ καὶ ἐξαστερη «εἰρήνη καὶ Βασιλεῖα Κωνσταντῖνος», «τί ἀκολούθησε τὸ θεῖο αὐτὸν ἀγῶνα καὶ τὴν κατηγορηματικὴ ἐτυμηγορία τοῦ λαοῦ, γιὰ τὴ ριζικὴν ἀπόσχισή του, ἀπο τὸ πρόσφατον ἐκεῖνο παρελθόν του καὶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ ξανασυνθέσουν τὸ ἀνυπόταχτο καὶ γνήσιον ἐνστιχτό του, πρὸς τὸ παρελθόν αὐτό; Μιά ταπεινὴ μιμητικὴ προσαρμογὴ στὴν ἴδια ἐξευτελιστικὴ καὶ σὰ μοιραία, ἀλλοίμονο προηγούμενη γραμμὴ».

Ἡ Πολιτικὴ Ἱγεία δὲν ἀκούε λοιπὸν «τὴ βοή τῆς οἰκουμένης ἀφοῦ τὰ λόγια ποὺ σκορπίζονε τὸν πανικὸ στὴν ἱστορία ἢ ἠλεκτρίζονε ἀνεξάντλητο τὸ θάρρος τὰ κατέχει σήμερα ὁ καθένας, τὰ κατέχει ὁ πρῶτος, μὰ καὶ ὁ τελευταῖος τῆς γῆς; Ἡ τεράστια πολυψυχικὴ ἀλληλοπάθεια ἔχει μπάσει ἀκέρια τὴν ὑποστασή μας σ' ἓνα ἀνυποψίαστο κοσμογονικὸ λουτρό... Τὰ σκοτεινὰ ἐλατήρια τῶν καιρῶν συντρίβονται βαθιά μας». Τὰ σκοτεινὰ ἐλατήρια τῶν καιρῶν, τὰ καθορίζει ἔτσι ὁ Σικελιανός: ἐδῶ καὶ αἰῶνες ἡ Δύση χώρισε τὴ σκέψη καὶ τὴν πράξιν ἀπ' τὴ γόνιμη καὶ αἰώνια συνοχὴ τους μὲ τὴ σύνολη Ἱστορία. ὑποκατάστησε στὴ θέσιν τῆς ὀργανικῆς εὐθύνης ἓνα πλῆθος ἀδρανῶν καὶ ἀφηρημένων τύπων, ἓνα κόσμο θεωρητικῶν ἢ θεατρικῶν ἢ ἀγοραίων εἰδώλων, καὶ κατέβασε τὸν Ἀνθρώπο σὲ ὄργανο, σὲ μέσο. Τὸν ἔκανε ἓνα σημεῖο δοκιμασίας, ὑποχρεωμένο ἀδιάκοπα νὰ ψάχνει τὴ θεωρία τῆς μουσικῆς καὶ ἀνεξερεύνητης καταγωγῆς του, δίχως νὰ στηρίζε αὐτὴ τὴν ἐρευνα στὸ πρῶτότυπο, δυναμικὸ, θεογονικὸ ἐνστιχτό του, τὸν κατάντησε μιά περίπλοκη ἀλλ' ἀναλύσιμη στὰ πρῶτα συνθετὰ της Μ η χ α ν ἡ. Ἐπαψε νὰ εἶναι σὲ κάθε ἐπίπεδο σκέψης ἢ πράξης ἓνας καθαρὸς αὐτόνομος σκοπὸς καὶ ὀργανισμὸς, πλημμυρισμένος ἀπ' τὸ ἐνστιχτό τῆς δημιουργίας, τὴ δίψα τῆς προσωπικότητάς του, γιὰ νὰ ταλαντεύεται στὸν πόντο τῶν ἀνομοιοτήτων, συγχίζοντας ὄλες τὶς ἀξίες ποὺ πότε τὶς κρίνει μὲ τὸ μέτρο ἀφηρημένων τύπων καὶ πότε τὶς ἐξισώνει στατικὰ μὲ νεκρὰ μηχανικὰ προβλήματα. Λησμόνησε ἡ Δύση πῶς ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐνότητά τῆς Ἱστορίας, εἶναι μέσα στὸν Παγκόσμιον Ἄθλο καὶ ὄχι στὰ μικρὰ ἱστορικὰ πλαίσια του καὶ πῶς μόνον ἐκεῖνος ἐκτοπίζοντας τὰ ἐμπόδια καὶ τοῦ τόπου καὶ

τοῦ χρόνου ἀναγκάζει ὀλόκληρο τὸ παρελθὸν νὰ συντρέξει σ' ἐνιαία προσπάθεια τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν τόπων καὶ τῶν ἐποχῶν. Ἔτσι διαίρεσε τις φυλές καὶ τις ἀπομόνωσε (γιὰ νὰ τις βυζαίνει), ἀπομονώνοντας καὶ τὸν ἑαυτὸ τῆς ἀπ' τις πηγές τῆς δημιουργίας. Ἀναπαμένη σ' αὐτὴ τὴν κοσμοπολιτικὴν ἰσοπέδωση τοῦ πλανήτη καὶ τὴν ὑποταγὴν τοῦ στὴ μηχανικὴ ἐπικράτησίν τῆς, βασισμένη στὴ δυαδικὴ καὶ ἀμφίρροπὴ ἀποδοχὴ τῆς ζωῆς, δὲ θὰ μπορούσε νὰ φαντάσται κὰν μιὰν ἀνάσταση τῶν λαῶν ποὺ ὁ καθένας θὰ ἐβλεπε ξαφνικὰ τὸν ἀνθρώπο σὰν ὄλο καὶ θὰ ζητοῦσε νὰ ξαναμπεῖ στὸ παγκόσμιον ἄθλο.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲ φαντάζονταν συνέβη. Τώρα πιά ὁ Σλαῦος πηδάει ἐλεύθερος κὶ ἀναταράσσονται οἱ Ἀνατολικοὶ λαοί. Ἄν ἦταν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, καθὼς ὁ Σικελιανὸς τὸ πίστευε, ἕνας συμπεκνωτῆς τῶν τεραστίων ρευμάτων τοῦ κόσμου ἐκείνης τῆς στιγμῆς, ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσει τὸ μεγάλο τόλμημα συνθηκολόγησις καὶ συμμαχίας μετὰ τὴν Τουρκία. Ὁ λαὸς του, λαὸς «δυνάμει» βασιλέων, εἶχε κιόλας μετὰ τὴν στάση του ἀπέναντι στὴ Δύση φανερώσει πὼς ἦταν ὁ ἀντάξιος ἀποδέκτης τοῦ καινούργιου ὄργανου, ἕτοιμος νὰ βοηθήσει τὸ βασιλικὸ τόλμημα ποὺ θάταν ἡ πραγματοποιήσις τῆς δοσμένης μετὰ τὴν ψῆφο του ἐντολῆς.

Γιατὶ «ὁ προαιώνιος, ὁ πρεσβύτερος Λόγος τῶν Ἑλλήνων, ἀγρυπνὸς φρουρὸς ἀκέρειας τῆς ἱστορικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ὑπόστασός μας δουλεύει ἀδιάκοπα γιὰ τὸν ὕψιστο σκοπὸ τοῦ κόσμου». Ποιὰ εἶναι ἡ ἀμεση ἐντολὴ ποὺ διατυπώνει ὁ Λόγος τῶν Ἑλλήνων διατηρημένος στὸ ἐνδόμυχον εἶναι τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀγράμματος ἀλλ' ἱστορικὰ καὶ θεῖα πολιτισμένου λαοῦ μας, ἀρχανδρικοῦ σπορέα τοῦ σώματος τῆς γῆς μας ποὺ εἶνε ὁ ὑπαίθριος ἥρωας τοῦ πελάου, τοῦ κάμπου, τοῦ βουνοῦ; Ἡ καθαυτὴ ἑλληνικὴ ἐντολὴ τῆς Ἰσονομίας. Ἐντολὴ ποὺ ἔχει ὑπάρξει ἀδιάλειπτο κίνητρο τῆς ἱστορίας μας, τῆς θρησκείας μας, τῶν τεχνῶν μας, πραγματοποιημένη στὴν οὐσίαν τῆς πάντα, ἀλλὰ περισσότερο ἀπ' τὴ φύσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀπ' τὴν ἁγία φύσιν τῶν βουνῶν τῆς, τῶν νερῶν, τῶν χωμάτων, τῶν ψυχῶν. Ἄν τὸ μόνον ἐμπόδιο γιὰ τὸ μεγάλο τόλμημα εἶναι ἡ ἀστικὴ ματαιοδοξία, τὸ ἰδιαιτέρο αὐτὸ ἄνθος καὶ καλλιέργημα τῆς Δύσης, τότε ἄς γυρίσει ὁ Βασιλεὺς στὸν ἀγόγγυστα πεινασμένο λαὸ του καὶ ἄς ἐγκαινιάσει μυστικὰ μαζί του τὴν ἀνύψωση τοῦ κόσμου σὲ μιὰ τέτλια ἐνέργεια καὶ γαλήνη ποὺ προστάτους ἢ ὕλη νᾶνε ὑποταγμένη. Τὸ τόλμημα αὐτὸ ποὺ ὁ Σικελιανὸς συσταίνει στὸ Βασιλεῖα νὰ κάνει μαζί μετὰ τὸν λαὸ μας θ' ἀνάσταται ἀπ' τὴ σκλαβιά του τοὺς Ἀνατολίτικους λαοὺς καὶ θὰ ἐγκαινιάζον-

ταν ἔτσι μιὰ καθολικὴ παγκόσμια ἀναγέννηση μετὰ πρωτόπορα τὴν Ἑλλάδα. Σ' αὐτὰ συνοψίζεται ἡ πρώτη τοῦ Σικελιανοῦ ὀδηγητικὴ ἐκδήλωση.

Μὲ τὴν παράθεση πολλῶν σημείων τοῦ Σικελιανικοῦ κείμενου θέλησα νὰ δείξω τὴν ὁρμὴν καὶ πίστην ποὺ τὸν δονοῦσε. Τὸ πλούσιον ὕφος καὶ τὴν εὐρύτητα τῆς ἐπιπέδου του. Δὲν ἔχουμε μπροστὰ μας κάποιον συνηθισμένο γραφτὸ ποὺ νὰ ζετυλίγει ψυχραῖμα καὶ ἀντικειμενικὰ τοὺς στοχασμοὺς ἐκείνου ποὺ τῶγραψε. Ἐδῶ κάποιος ποὺ ἦταν φτασμένος σὲ μιὰ κορυφὴ μιλάει μετὰ τὴ μεγάλη φωνὴν τοῦ ποὺ τὴν πολλαπλασιάζει ὁ ἀντίλαλος τῶν γύρω του βουνῶν, γιὰ πράγματα ποὺ ἡ πολυπραγμωσύνη καὶ ἡ ἀναγκαστικὰ περιορισμένη ματιὰ ἀπ' τὸ κυνήγι τῆς δειλῆς αὐτοσυντήρησις μποδίζει τὸν κλεισμένο στίς μυρμηκοφωλιές του ἀνθρώπο ἀκόμη νὰ τὰ βλέπει. Ἡ φωνὴν τοῦ εἶναι φωνὴ προφητικὴ καὶ ὀδηγητικὴ λαῶν. Ἐκεῖνο ποὺ ὑπόδειχνε στὸν Ἀρχοντα τότε τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἂν ἦταν δυνατόν νὰ πραγματοποιηθεῖ σ' ὄλο τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κυρίως πλάτους—καὶ μ' αὐτὸ ἐννοῶ τὴν ἀνάσταση, συνειδητοποίησις καὶ ἀνασύνθεσις τῶν ἑλληνικῶν ζωπύρων, ὥστε μετὰ βεβαιότητα ὁ ἑλληνισμὸς νὰ ἠγηθεῖ τῆς τεράστιας, ποὺ τόσο καθαρὰ σχεδίασε, ἀναπροσαρμογῆς, θὰ ἦταν σήμερα διαφορετικὴ ἢ ὀψη τῆς Ζωῆς. Μὰ πολλὰ καὶ ἀξεπέραστα ἐμπόδια ὀρθώνονταν ὀλόγυρα σ' Ἀρχοντες καὶ λαοὺς νὰ τοὺς κρατᾶνε μαντρωμένους στὴ συμφορὰ. Ἄς ξεδιαλέξουμε τὰ βασικὰ νοήματα ποὺ περιέχει τὸ «ὑπόμνημα στὴ Μεγαλειότητά του» γιὰ νὰ τὰ κρίνουμε. Οἱ Ἕλληνες ὕψωθηκαν ἐνάντια στὴ Δύση μετὰ τὴν ψῆφο ἐπιστροφῆς τοῦ Βασιλεῖα Κωνσταντῖνου. Ἡ τόλμη τους βασίζεται στὴν ἐπίγνωσις ὅτι βρίσκονται πιά συνειδητὰ μέσα στὸν Παγκόσμιον Ἄθλο. Ἄν εἰρηνέψουν μετὰ τοὺς Τούρκους καὶ συμμαχήσουν μαζί τους, θὰ δοθῆ τὸ σύνθημα, μετὰ τὴν πράξιν τους αὐτῆ, ξεσηκωμοῦ τῶν σκλαβωμένων στὴ Δύση Ἀνατολικῶν λαῶν. Ἡ φυσικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος βρίσκεται στὴν Ἀνατολή. Ἡ ἰδέα τῆς Ἰσονομίας εἶναι Ἑλληνικὴ. Ἡ Ἑλλάδα ἔτσι ξανά ἀνατρέπει τὴν τεράστια Δυτικὴ ΜΗΧΑΝΗ, μηχανὴν σ' ὄλες τις ἐκδηλώσεις ζωῆς. Οἱ λαοὶ λυτρωμένοι ἀπὸ τὴν ἀπίστια Δυτικὴ Μηχανικὴ ἀντίληψη μπαίνουν στὸν Παγκόσμιον Ἄθλο. Πυρῆνας λοιπὸν ὄλης αὐτῆς τῆς τρομακτικῆς ἔγερσις τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν θὰ ἦταν ἡ πεποίθησις τοῦ Σικελιανοῦ ὅτι ὁ λαὸς μας ἔχει πιά, λυτρωμένος ἀπ' τὴ Δυτικὴ ἐπίδρασις, περᾶσει μέσα στὸν Παγκόσμιον Ἄθλο, ὅπως τὸσον ὥραϊα καὶ χαρακτηριστικὰ ὀνομάζει ἐκεῖνο, ποὺ ἐμεῖς ἀποκαλοῦμε ἐξάνθισσις τῶν ἑλληνικῶν ζωπύρων, ἀνασύνθεσις τους καὶ ταύτισμό τῆς γνήσιας ἔτσι ὀργανωμένης ὀντότητάς μας μετὰ τὴν παγκόσμια Μοῖρα.

Κατὰ δυστυχία ἐκεῖνο πού θεωρεῖ σάν «δεδομένο» ὁ Σικελιανός, δὲν εἶναι. Χρειάζεται ν' ἀποδειχτεῖ. Κι αὐτός ἦταν ὁ λόγος πού ἀνάγκασε αὐτὴ τὴ μελέτη νὰ περιλάβει τὸ μακρὸ κεφάλαιο τῶν Ἔστιων Ἑλληνικοῦ Ζωϊσμοῦ. Ἐκεῖ ἔγινεν ἡ ἔρευνα πού ἀπόδειξεν ὅτι οἱ Ἕλληνες, μ' ὅλα τὰ πρόσφατα κοσμοϊστορικά ἐπιτεύγματά τους, ἀπὸ ἔλλειψη στερεῆς καὶ συνειδητῆς σύνθεσης τῶν ζωπύρων τους, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ διατηρηθοῦν μόνιμα στὰ πλαίσια τοῦ Παγκόσμιου Ἄθλου. Ἡ συχνὴ ἐπανάληψη τῆς πτώσης τους, ἀπὸ θριαμβικὲς ἀνατάσεις στὰ βάραιρα τῆς Δυτικῆς ἀντίληψης, διαπιστώνει τὸν ἰσχυρισμό μας. Τώρα, ὕστερα ἀπὸ τριάντα χρόνια πού μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὴ διατύπωση τοῦ θαυμάσιου αὐτοῦ σ' ἔκταση καὶ ὁρμὴ Σικελιανικοῦ κείμενου, καὶ τὶς ἐξελιξίσεις πού πραγματοποιήθηκαν, ὁ πυρήνας πού γύρω του ὀργάνωσε τὸ μεγάλο του σχέδιο ἀποδείχεται σαφές. Ὁ Βασιλιάς Κωνσταντῖνος γιὰ νὰ προσέξει, μελετήσει καὶ ἀποφασίσει τὴν πραγματοποίησιν τοῦ μεγαλόπνευστου σχεδίου, ἔπρεπε νάχε γύρω του μνημένους παραστάτες δονούμενους ἀπὸ τὶς ἐπιταγὰς τοῦ Παγκόσμιου Ἄθλου, πού νάχαν συνειδητοποιήσει καθαρά τὶς δυνατότητες πού περικλείνει ἡ ὀντολογικὴ ἀντίληψη ζωῆς, ἱκανὴ ν' ἀνατρέψει κάθε μηχανικὴ ἀντίληψη, γιὰ νὰ μεταδώσουν στὸν ἀνεύθυνον τὸν ὑπεύθυνον ἐνθουσιασμό τους. Πῶς ὅμως ὅταν ἡ ἠγετικὴ τάξι τῶν Ἑλλήνων δοσμένη ἀνεπιφύλαχτα στὴ Δυτικὴ ὀλέθρια ἐπιρροὴ σέρνει, θέλοντας καὶ μὴ, καὶ τὸ Λαὸ στὴ δική της νοοτροπία; Τὸ στιγμιαῖο ψυχόρμητο τινάγμα τοῦ Λαοῦ, σὲ κρίσιμες ὥρες ἀπὸ τὰ δόκανα τῆς Δυτικῆς πνευματικῆς σκλαβιάς, σὲ κάποιες κορυφές ζωῆς, χρειάζεται πρόσφορες συνθήκες συντελεστρίες μιᾶς νέας βιωτικῆς πού θὰ κάνει βολετὴ τὴ ζωὴ του σ' ἐκεῖνα τὰ ὕψη. Ἄν δὲν ὑπάρχει, ἀναγκαστικὰ θὰ κυλήσει ὁ λαὸς στὴ γνώριμη, δυστυχισμένη ἔστω, ἀλλὰ μόνη τὴν ὥρα τούτῃ δυνατὴ βιωτικὴ του: τὴ Δυτικὴ. Δὲ τοῦ πρέπει κατηγορία. Ὁ Λοῦθε γύρω του αὐτὴ ἐπιβάλλεται. Ὁ Τούρκος δοξολογείται, καὶ τὸ πίστεψε κι αὐτός καμαρώνοντας, πῶς πέρασε πιά στὴ μεγάλη χορεία τῶν πολιτισμένων, δυτικὰ πολιτισμένων, λαῶν. Ἡ ἀναπροσαρμογὴ του στοὺς Δυτικοὺς τρόπους ζωῆς θὰ τὸν στερήσει ἀπ' τὴν τόσο ζωϊκὰ γόνιμη ἐπικοινωνία, κατὰ τὸν τρόπο του βέβαια, μὲ τὸ Παγκόσμιον Ἄθλο, προσφέροντας γι' ἀντάλλαγμα τὴν πιὸ ἀπάνθρωπα στενὴ καὶ «βοσκηματώδη» ἀντίληψη ζωῆς. Ὁ Σλαβός, δοξολογημένος κι αὐτός ἀπὸ τὴν τάχα προοδευτικὴ μερίδα τῆς Ἀνθρωπότητος, χωρὶς νὰ τὸ ξέρει, τυφλωμένος ἀπὸ μιὰ θεωρία ἕνα «ἀγοραῖον εἶδωλο» Δυτικῆς κατασκευῆς καὶ ἀνάγκης ἐξόδου ἀπ' τὸ ἀδιέξοδο χαλκεύει μιὰ νέα σκλαβιά, στοὺς

ἀντίποδες τοῦ γνήσιου Παγκόσμιου Ἄθλου. Οἱ Ἀνατολικοὶ Λαοὶ λαχταρώντας τὸ γλυτωμό τους ἀπ' τὴ Δυτικὴ ὕλικὴ βία, εἶναι ἔτοιμοι νὰ προσχωρήσουν στὴν πνευματικὴ τῆς ἀντίληψη καὶ τοὺς δικούς της τρόπους ρυθμισμοῦ τοῦ βίου γιὰ τὸν ἀπλούστατο καὶ τόσον ἀνθρώπινο λόγον: ὅτι εἶναι ἀκριβῶς «βοσκηματώδης». Ὁ ἄνθρωπος ἐπεδίωξε πάντοτε τὴν «ἡσσονα προσπάθεια» στὴ ζωὴ του. Ἡ πνευματικὴ ἀνοδὸς του συντελεῖται πάντα μὲ βαριές θυσίες ἡσυχίας καὶ καλοπέρασης καὶ μακρὸ μόχθο. Παράλληλα ὅμως συντρέχει καὶ ὁ λόγος τοῦ Συγχρονισμοῦ. Ὁ κόσμος πιά εἶναι μικρὸς καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασις ἀφεύγατη. Ὁ ἰσχυρότερος ἐπιδρᾷ στὸν ἀσθενέστερο πού θὰ ζητήσει σάν βρεθεῖ εὐκαιρία κι' αὐτός μὲ τὴ σειρά του ν' ἀποκτήσει ὄπλα ἐπιβολῆς ἢ ὄπλα κάθε λογῆς πού θὰ τὸν ὑψώσουν ὡς τὸν ἄλλοτε ἀφέντη. Οἱ Ἀνατολικοὶ λαοί, καθυστερημένοι, ὅπως χαρακτηρίζονται ἀπ' τὴ Δύση, βιάζονται νὰ Δυτικοποιηθοῦν, εἴτε κατὰ τὴν ἐλεύθερη Δύση εἴτε κατὰ τὴν Κομμουνιστικὴ, ἐνῶ ἡ Δύση, ὄχι, ἀκόμη βέβαια, ἡ Κομμουνιστικὴ γιὰτὶ δὲν τῆς χρειάστηκε σὰ νέα (!) πού εἶναι, μὲ γοργὸ ρυθμὸ ψάχνει λαχανιασμένη νὰ βρεῖ διέξοδους πρὸς τὸν Παγκόσμιον Ἄθλο. Μέσα στὴν κοσμοκαταλυτικὴ τούτῃ ἀγνοία, σ' αὐτὸ τὸ Κυρίαρχο Χάος, πού δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ξεπετάξει κάποια καθολικὴ αὐτοκαταστροφὴ τῆς Ζωῆς, πῶς θάταν δυνατὸν νὰ σηκωθεῖ ἡ Ἑλλάδα, ἡ Νέα Ἑλλάδα, Ὁδηγήτρια λαῶν;

Ἡ ἀσβεστη γοητεία πού ὁ ἑλληνικὸς ζωϊσμός μὲ τὴν ἀρχαία μορφή του πολλοὺς αἰῶνες ἐπιβλητικὰ σκόρπιζε στοὺς λαοὺς καὶ δὲν ἔπαψε ἀκόμη νὰ τοὺς ἐκτασιάζει, φερμένη στὴν ἐλευθερωμένη Ἑλλάδα ἀπ' τοὺς Φραγκομαθημένους, ἔγινε τὸ βάθρο τῆς Μεγάλῃς Ἰδέας. Τὸ ξαναστήσιμο τῆς Βυζαντινῆς Κοινοπολιτείας ἔθελεν ἴσως δικαιολογημένα, στὶς κορυφές ὅπου βρίσκονταν, καὶ τὸ Σικελιανό. Ἀλλὰ ἡ ἑλληνικὴ Μοῖρα στὴν σκληρὴ παντογνωσία της καὶ μὲ τὴν ἀσφαλτὴ στάθμισιν τῶν Πεπρωμένων πού κατέχει, ἔκρινεν ἄλλοιῶς. Τὸ «Ἐπιβόνημα», ἂν καὶ δὲν ἐπέτυχεν τὸ μεγάλο σκοπὸ του, φώτισεν μιὰ πλατύτατη περιοχὴ τοῦ Ζωϊσμοῦ μας, μὲ τόσην ἔξαρση καὶ ζωντανὴ γνώση πού ἐλάχιστοι μᾶς πρόσφεραν Φωτιστές. Κι' ἐκτός ἀπὸ τὴ ζωντανὴ γνώση ἡ πολιτικὴ πού περιεῖχεν ὑπόδειξιν συμμαχίας μὲ τοὺς Τούρκους, πραγματοποιημένη ἀργότερα (1930) ἀπ' τὸν Ἐλευθ. Βενιζέλο θαυμαστὸ πρότυπον Νεοέλληνα, δείχνει φανερά τὸ προφητικὸ χάρισμά του. Κι' εἶχε βαθύ λόγον ἢ ἀργοπορία. Ἐπρεπε νὰ ἐκπληρωθεῖ ἡ ἐπιταγὴ τῆς Μοῖρας μὲ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ, πικρότατα συντελεστικὴ στὸ νὰ συναχθοῦν οἱ Ἕλληνες στὴ μητέρα γῆ τους. Γιατὶ μόνον ἔτσι θὰ γίνον

ξανά συμπαγεῖς μέσα στίς δικές τους πανάρχαιες κόγχες, θά νοιώσουν τίς ἐπιταγές τῆς καθαυτοῦ ἑλληνίδας γῆς μας καὶ θά λυτρωθοῦν μέ τόν καιρό, ἂν τὸ θελήσει ἡ Μοῖρα κι' ἐμεῖς, κι' ἀπ' τὴν Ἀνατολή κι' ἀπὸ τὴ Δύση, ὑψώνοντας τὴ νέα μορφή τοῦ ἰδιότυπου Ζωϊσμοῦ τους. Ἡ μόνη παγίδα ἔτοιμη νά τοὺς ἀρπάξει καὶ νά τοὺς ἐξουθενώσει εἶναι ἡ τεράστια μετατροπὴ τῶν λαῶν σὲ «βοσκηματώδεις» μάζες, πού ἐπιχειρεῖται στὸν καιρὸ μας.

Ὅπως ἕναν ἄνθρωπο, πού χοχλάζει μέσα του ἡ ὄλο ὑγεία ζωῆ, δέν μπορεῖ νά τὸν σταματήσει στήν ἐπιδίωξη τῶν σκοπῶν του κάποια, ἔστω καὶ ἀποφασιστικὴ, ἀποτυχία, ὁ Σικελιανὸς ξεκινάει στὸ πείσμα τοῦ πολιτικοῦ Δαλτωνισμοῦ, καὶ τῆς πανίσχυρα ξαναοδημένης Δύσης κατὰ τὸ μεσοπόλεμο, ν' ἀποκαταστήσει αὐτὸς μονάρχου του, ἔχοντας στὸ πλευρὸ του τὴν πιὸ ἰδανικὴ συμπαράστατριά του πού θά μπορούσε ποτὲ νά εὐχηθεῖ κανεὶς, τὴν Ἀμερικανίδα ἀπὸ καταγωγή ἀλλά πλουτισμένη μέ ὄλες τίς ἑλληνικὲς ψυχικὲς καὶ πνευματικὲς ἀνοφορίες Εὔρα, ν' ἀποκαταστήσει τὴν ἐπικοινωνία τοῦ Ἀνθρώπου μέ τὸν Παγκόσμιον Ἄθλο.

Τὸ Μάη τοῦ 1927 ἐγκαινιάζει τίς Δελφικὲς ἑορτές πού ἐκτός ἀπ' τὸ ἀνέβασμα, μέ τὴν ἐπιμέλεια τῆς θαυμαστῆς Εὔρας, μιᾶς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ «Προμηθεὺς Δεσμώτης», προσεχτικὰ διαλεγμένης, τίς ἐκθέσεις λαϊκῆς χειροτεχνίας καὶ τοὺς ἀρχαίκοις ἀγῶνες, περιλάμβαναν κατατοπιστικὴ ὁμιλία τοῦ Σικελιανοῦ στὸ εὐρύτατο ἰδεολογικὸ περιεχόμενον τῶν ἑορτῶν ἐκείνων.

Διάλεξεν, ὕστερ' ἀπὸ προσεχτικὴ μελέτη πάνω στὰ ἀρχαῖα ἱερά πού διατηροῦν παγκόσμια ἀκτινοβολία, τοὺς Δελφούς, «τὸ στίβον τῶν Δελφῶν, ὅπως γράφει, γιατί ἀπολύτως λυτρωμένος ἀπ' τὸ χρόνο, ἀπὸ κάθε αἰτία διχογνωμίας καὶ ἀρυθμίας, καὶ κρατώντας μοναχὰ τὸ ἀντίφωγο μιᾶς κεντρικῆς πνευματικῆς κληρονομίας, ὅπου μοιάζει νᾶναι κάθετη στὴ γῆν ἀκέρια, ἐπροσφερόνταν ἀπὸ μοναχὸς του, στήν καθολικότητα καὶ τὴ σαφήνεια τοῦ σκοποῦ». — Ἐκεῖ στοὺς Δελφούς θὲ ν' ἀναβιώνονταν πανάρχαια κεντρικὴ πνευματικὴ κληρονομία πού οἱ ἐπιταγές τῆς θ' ἀνασυνθέταν τὴν πνευματικότητα τοῦ ἀνθρώπου σὲ ἀρμονικὸν ὄλον, σκόρπια τώρα σὲ ἀνάξιε διαλυτικὲς τῆς ἐσώτερης οὐσίας του. Καὶ πού τότε συγκροτημένος πιά ἐπιδίωξις θάχε τὴ δυνατότητα νά ὑψώσει στὸν Παγκόσμιον Ἄθλο.

Στίς ἐξαγγελίες τῶν ἑορτῶν πού κυκλοφόρησεν καθώριζε ποιά μέθοδο προτίμησε ν' ἀκολουθήσει γιὰ τὴ ριζικὴν ἀναδιοργάνωση τῆς σύγχρονης πνευματικῆς ζωῆς: αὐτὴ εἶναι ἡ Ἀρεία ἢ Ὀρφικὴ παράδοση, μέ τοὺς τρεῖς τῆς τρόπους, τὸν ἐπιστρεπτικόν, τὸν προνοητικόν καὶ τὸν ἐρά-

σμιο. Καινούργιοι καὶ πρωτάκουστοι γιὰ τοὺς ἀμύητους οἱ ὄροι αὐτοί, χρειάζονταν νά ἐρμηνευτοῦν. Αὐτὸ ἔγινε μέ τὴν ὁμιλία πού ὁ Σικελιανὸς ἔκανε μετὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης παράστασης τοῦ «Προμηθεὺς» — Οἱ τρεῖς αὐτοὶ σκοτεινοὶ καὶ αἰνιγματικοὶ ὄροι «ἀνταποκρίνονται σὲ κάποιες ἀνάγκες πού, ὅπως τὸ πιστεύω, ἔλεγε, εἶναι οἱ βαρύτερες καὶ βιαστικώτερες γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ πνευματικοῦ διαμελισμοῦ μέσα στὸν ὁποῖον ζοῦμε. Οἱ ἀνάγκες αὐτές εἶναι πρῶτο: Ἡ ἀνάγκη νά ξυπνήσουμε μετὰ τῶν ἀνθρώπων, τὴ μεγάλη ἀπρόσωπη μνήμη τῆς γῆς. Δεύτερο: Ἡ ἀνάγκη νά βεβαιώσουμε τὴν ἐξακολούθησιν τῶν μεγάλων πνευματικῶν προσπαθειῶν στήν ἱστορία καὶ τρίτον ἢ ἀνάγκη νά διατηρήσουμε τὴν ἱεραρχία καὶ τὴν τάξιν κάποιων αἰώνιων ἀξιών γιὰ νά μπορέσουμε νά καθορίσουμε καὶ πραγματοποιήσουμε μεγάλους σκοποὺς εἰς τὸ μέλλον.» Μὲ τὴν παράσταση τοῦ «Προμηθεὺς» πού εἶναι ὀλοκληρωτικὴ ποίηση γιὰτὶ ἀγκαλιάζει τὸ παρελθόν καὶ τὸ παρὸν σύγχρονα, ξαναδίνοντας τὴν ἀμεση καὶ πλήρη σχέση μας μέ τοὺς παλμοὺς τῆς παγκόσμιας καρδιάς, καὶ ταυτόχρονα μ' αὐτὴ τῆς τὴν πράξιν εἶναι ἱκανὴ νά σπάσῃ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης ὁποιοδήποτε ἂν εἶναι τὸ βάρος τῆς καὶ τ' ὄνομά τῆς, πιστεῦε δτι θά ἐκπληρώνονταν ἢ ἀνάγκη νά ξυπνήσει ἢ ἀπρόσωπη μνήμη τῆς γῆς. Ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ γιὰ τίς ἐποχές πού ἀσφυκτιοῦν ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα προβλήματά τους, γιὰ τίς ψυχές πού εἶναι θαμμένες στὴ λύπη τοῦ ἑαυτοῦ τους γιατί θά εἶναι ἢ λύτρωσή τους, ἀπὸ τίς ἀλυσίδες τοῦ αὐθαιρέτου καὶ ἐπικοινωνία παλλόμενη μέ τοὺς ζωντανούς καὶ τοὺς νεκρούς, μέ τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον. Ἡ ἐπιδίωξίς του αὐτὴ ἀφορᾷ τοὺς ἐκλεχτούς, μιᾶ πνευματικὴ ἀριστοκρατία, ἔτοιμη νά προσέλθει στὴ μυσταγωγία. Κι αὐτὴ ἢ ἀριστοκρατία δέν ἀποτελεῖται ἀπὸ κείνους πού ἀναθράφηκαν μέ τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ ἱστορικὴ γνῶσιν τῶν ἡμερῶν μας ἀλλὰ μέ τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐπιστήμη πού σὲ ὄλες τίς ὀψεις τῆς ἱστορίας διαβλέπει κύκλους πού διασταυρῶνται ὀλόγυρα ἀπὸ κάποιες αἰώνιες καὶ ἀνέκφραστες ἀξίες. Τὸ σύνθημά του, ὅπως τὸ ὀνομάζει, δέν εἶναι ὄς τόσο γιὰ μιᾶ ἐπιστροφή πού θέλει νά κεντρίσει τίς ψυχές. Ἀλλὰ γιὰ μιᾶ πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς καθαρᾶ πνευματικῆς κληρονομίας πού μᾶς ἄφησαν οἱ αἰῶνες καὶ τῶν τελείων καθηκόντων πού ἀπορρέουν ἀπ' αὐτήν. Ἡ ἱστορικὴ μας θέσιν τὸ ἀξιοῖ. Ἡ γενεά μας ὀριμασμένη ἀπὸ τίς κρίσεις ὄλων τῶν ἀρνήσεων, ὄλων τῶν ἀμφιβολιῶν μιᾶς ἀνεργῆς σκέψης, σφυρηλατημένη ἀπ' τὰ ἀλλεπάλληλα χτυπήματα τῶν μεγάλων γεγονότων τῶν τελευταίων χρόνων, αἰσθάνθηκε τὴν τριπλῆ θῆκη τῆς λήθης, τῆς ἀπειρίας καὶ τῆς ἀδράνειας, νά κομματιάζεται καὶ τὴν πνοὴ τῆ

μεγάλη καὶ ἀνείπωτη τῆς ἁγίας δημιουργίας νὰ τυλίγει τὰ δυνατὰ καὶ πονεμένα νεῦρα της. «'Εκοιμήθημεν ὡς Τιτᾶνες' ἠγέρθημεν ὡς Βάκχοι». Τώρα ἡ μέθη τῆς πνευματικῆς ἐνότητος κυλάει στίς φλέβες μας. Αὐτὴ τῆ συνείδηση τοῦ Πλέριου καὶ Δυναμικοῦ 'Αγαθοῦ ὀφείλει νὰ ἐνσαρκωθεί ἡ νέα πνευματικὴ ἀριστοκρατία καὶ ἀπὸ τῆ σπανία αὐτῆ γνώση τοῦ κοσμικοῦ Καλοῦ ὀφείλει νὰ μορφώσει τὸν πρῶτο της πυρῆνα. Μπορεῖ νὰ εἶναι μικρὸς ὅσο μιὰ μικρὴ πυξίδα σ' ἕνα μεγάλο καράβι κυκλωμένο ἀπὸ ἀνεμικὲς καὶ τρικυμίες. Ἔτσι τότε συνόψιζε ὁ Σικελιανὸς τῆ Δελφικῆ προσπάθειά του μπρὸς σ' ἕνα διεθνὲς ἀκροατήριον τρελλὰ ἐνθουσιασμένο ἀπ' τὴν παράστασιν τοῦ «Προμηθεῖα», πού χάρη στὴν Εὐα κατόρθωσε ν' ἀποδώσει ὅλη τὴν τελετουργικὴ μυσταγωγία τῆς τραγωδίας, κυριώτατα μὲ τὸ χορό. Μὲ πόση χαρὰ, μισὸ χρόνο πρὶν νὰ ἐγκαινισθοῦν οἱ ἑορτές, χαιρέτιζα τὴν ἐπιβλητικώτερη πού ἔως τότε θὰ ἦταν δυνατὸν Νεοέλληνας Φωτιστῆς νὰ ἐπιχειρήσει προσπάθεια. Ἐγραφα ὅτι «ἐκεῖνο πού μ' ἐνθουσιάζει ἀνεξάρτητα ἀπ' τὴ σωστὴ ἢ σφαλερὴ ἰδεολογικὴ κατεύθυνση πού χάραζε ἡ προσπάθεια, εἶναι αὐτὴ καὶ μόνη ἡ φανερὴ πρόθεσις τῆς ἀγωνιώδους ἀναζήτησης διὰ μέσου τὸσον τυραννικῶν ἀμφιβολιῶν μιᾶς συγκροτήσεως τῆς ζωῆς γύρω ἀπὸ πυρῆνα πού νὰ ἐμπεριέχει ἐμβρυωδῶς ὅλες τίς δυνατότητες μιᾶς στερεᾶς ψυχονοητικῆς συνθέσεως. Καὶ τότε τὸν ἀναζήτησα αὐτὸν τὸν πυρῆνα, τὴ μικρὴ πυξίδα ὅπως ὑπέροχα καὶ ἐπιγραμματικὰ τὸν χαρακτήρισεν ὁ Σικελιανός. Καὶ ἐδῶ παρακάτω θὰ τὴν ἀναζητήσω ξανά.

Ἡ κάποιον ἀσάφεια πού χαρακτηρίζει κάθε πνευματικὴ ἐνέργεια τοῦ Σικελιανοῦ μὲ ὑποχρεώνει νὰ βαδίζω προσεχτικὰ ἀνάμεσα στὸ πυκνὸ προφητικὸ καὶ ὑπερβατικὸ πλέγμα τοῦ στοχασμοῦ του. Ἡ ἀσάφειά του ἀπόλυτα δικαιολογημένη ἀπ' τὸν κραδασμὸ πού τοῦ προκαλοῦσε ἡ μόνιμη σχεδὸν κατάστασις συναισθηματικῆς καὶ πνευματικῆς Βακχείας στὴν ὁποῖαν βρισκόνταν διαρκῶς, μ' ἐμπόδισε ν' ἀνακαλύψω στὴν πρώτη μου τότε, πρὶν τῶν ἑορτῶν προσπάθεια, παρὰ τὴν ἐξαντλητικὴ μελέτη τῶν ἄρθρων του προἰδεασμοῦ, τῆ σπερματικῆ ἀρχῆ τῆς Ὀρφικῆς του βιοθεωρίας. Δυὸ χρόνια ὕστερα ἀπὸ τίς δευτερες καὶ τελευταῖες Δελφικὲς ἑορτὲς τύπωσε μιὰ περιεκτικὴ τῶν ἀπόψεών του μελέτη μὲ τὸν τίτκο: «Ἡ Δελφικὴ Ἐνωσις» (ἕνα προανάκρουσμα) ὅπου κάπως πιὸ γαλήνια, μέσα στὴ «Βακχεία τοῦ νήφειν», τώρα, κατάστρωνε τίς Ὀρφικὲς ἀρχές τῆς προσπάθειάς του. Ἐκεῖ θὰ καταφύγω ψάχνοντας γιὰ τὴ σπερματικὴ ἀρχή. Ὁ ἴδιος ὁ Σικελιανός λέει ὅτι χρειάζεται νὰ βρεθεῖ, γιὰτί καὶ οἱ λαοὶ τὴν ἀναζητοῦν μὲ ὄλα τ'

ἄγρυπνα πνεύματα πού κλείνουν στοὺς κόλπους τους, τὴ σφαιρικὴ διατύπωση μιᾶς νέας ζωῆς. Σφαιρικὴ, πού σημαίνει, προσθέτω ἐγώ, ἰσομερῆ ἀπόστασις ἀπὸ ἕνα κέντρο πού αὐτὸ εἶναι ἡ σπερματικὴ ἀρχή. Ζητοῦν λοιπὸν σφαιρικὴ διατύπωση σὲ κοινωνικοὺς Ρυθμοὺς, ἀξιώματα καὶ Ἀρχές μιᾶς βασικῆς παγκόσμιας οἰκονομίας, ἐκπαίδευσης καὶ Δικαιοσύνης, χάρις στὰ ὁποῖα νὰ στηρίξουν τὸν ἀκρωτηριασμένον ἀνθρωπισμὸ τους σὲ βάθρο ἀσυζήτητα καθολικόν. Εἶναι μεγάλη ἡ εὐθύνη τῶν ἀγρυπνῶν πνευμάτων, τῶν ἡρωϊκῶν καὶ ἀνιδιοτελῶν διανοητῶν, πού ἀναζητοῦν σὰν ἐκπρόσωποι τῶν λαῶν τους ν' ἀπολυτρώσουν τὸ πνεῦμα μὲ μέθοδο καὶ σύστημα ἐνιαῖο σπ' τὰ δεσμά τῆς σκοτεινῆς Ἱστορικῆς παιδαγωγοῦ πού τὴ λέμε «Πολιτικὴ» — Ἀπέναντι στὴν πολιτικὴ πρέπει νὰ ὑψωθεῖ μιὰ νέα, ἀπόλυτα ἀρτία καὶ παγκόσμια ἀφανάτιστη Παιδεία, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε πολιτικὴ ἐπιρροή. Πολλοὺς αἰῶνες οἱ πολιτικοὶ καιροσκόποι ὄλων τῶν τόπων μὲ τ' ἀγοραῖα, ἐφήμερα καὶ θεατρικὰ κριτήριά τους, φυλακίζουσε τοὺς λαοὺς, ἐκβιάζοντας σὲ πλαστὴ ἐνότητα τὴν ἱστορία, τὴν Ἐπιστήμη, τὴ Ζωή.

Πολλοὶ θὰ ρωτοῦσαν: μήπως αὐτὴ ἡ κίνησις εἶναι περιττὴ πολυτέλεια ἢ καὶ οὐτοπία, σήμερα πού τὸ δράμα τῆς ἀνθρώπινης σάρκας ἔχει κορυφωθεῖ καὶ ὁ κεφαλαιοκρατισμὸς πιέζει ἀκατάπαυτα τὰ στήθη τῶν λαῶν; Ἄλλ' ἀκριβῶς ἡ κίνησις αὐτὴ δὲ θ' ἄφηνε τὸ δράμα νὰ φτάσει σὲ λύση «μηχανικὴ» μὲ τὴ μορφή μιᾶς σαρκικῆς ὁμαδικῆς ἱκανοποίησης, ἀλλὰ θὰ τ' ὠσπρωχεν ἐγκαίρως στὴ συνείδηση ὀλόκληρου τοῦ κόσμου, ὡς πρόβλημα προαιώνιο, πού πρέπει νὰ λυθεῖ μὲ μιὰ ὑπέρτατη καθολικὴ θρησκευτικὴ συνήχησις, Βιολογικὴ - Πνευματικὴ. Τὸ πρόβλημα εἶναι κυκλικόν καὶ δὲν μπορεῖ νὰ λυθεῖ μόνον μὲ ὀσοδήποτε προχωρημένη «Κοινωνικὴ πολιτικὴ». Ἡ βαθύτατη αὐτὴ βιολογικὴ κίνησις δὲ θάταν διόλου συνετὸ νὰ ξεκινήσει ἀπὸ τίς σύγχρονες περιοχές, ἀλλ' ἀπὸ ἀφειτηρία ἀσυζήτητη καὶ γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς πραγματικὰ συνθετικὴ καὶ κοσμικὴ. Καὶ ἡ ἀφειτηρία αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ παρὰ στίς πρώτες καὶ ἄδολες Ἀρχές τοῦ καθάρου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Οἱ ἀνώτεροι διανοητές, ἀπὸ τὸ Ziellinski ἕως τὸ Φρειδερίπο Νίτσε, ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ κλασσικὴ Παιδεία εἶναι τὸ πολικὸ ἀστὲρι πού καθοδηγεῖ στὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ τελειοποίησις τῆς ἀνθρωπότητος, ἔστω καὶ ἂν οἱ φαινομενικοὶ σκοποὶ εἶναι διάφοροι σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ μπορεῖ νὰ ξεπέφτουν, χωρὶς ὁ κύριος αὐτὸς σκοπὸς τῆς Ἱστορίας, ἀστὲρι πολικόν, νὰ γνωρίζει δύση ἢ ξεπεσμό. Μὲ τὴν προσήλωσις στὸ πανάρχαιον αὐτὸ πολικὸν ἀστὲρι, καὶ τὸ «Κοινωνικὸ ζήτημα» θὰ λυθεῖ, ἐντεταγμένον στὴ νέα βιολογικὴ πνευματικὴν ἀναπροσαρμο-

γή. Ποῦ λοιπὸν θὰ βασιθεῖ ἡ βιολογικὴ αὐτὴ ἀνακατάταξη Ἀξιῶν καὶ πάνω σὲ ποιῆς Ἀρχές; Δὲν βρίσκονται στὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλη ποῦ ἕως σήμε-
ρα ὑψώνονταν οἱ καθοδηγητικοὶ φάροι πρὸς μιὰ τελείωση τῆς Ζωῆς. Θὰ τις βροῦμε στὸ κέντρο ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὁποῖο πνευματικά καὶ ἱστορικά συγκλίνουν ὅλα τὰ ἄλλα ἀνώτερα παιδευτικά κέντρα, καὶ τὸ ὁποῖο διευκρινίζει καὶ συνθέτει φωτεινὰ τὴ μερική ἀνάπτυξη καὶ πρόθεση τῶν ἄλλων καὶ ποῦ τὸν καιρὸ τῆς ἀκμῆς του, (ἑβδομο ἰδίως καὶ ἕκτο αἰῶνα), τις παρουσιάζει στὴν πληρέστερη καὶ ὀργανικώτερη ἠθική, ὅπου ποτὲ νὰ γνώρισεν ὁ κόσμος, στὴν μεγάλη Ἀπολλῶνα εἴτε Δελφικὴ ἠθική, πραγματικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ κλειδί κάθε παγκόσμιου καὶ ἀκατάλυτου στοιχείου ποῦ κληρονόμησε στοὺς αἰῶνες ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς. Εἶναι ἀρχές ἀπλές καὶ κατηγορηματικὲς ποῦ βασιζόμενες στὰ προαιώνια, κοσμολογικά, φυσιολογικά, ψυχολογικά θεμέλια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, μπορούσαν νὰ μεταφερθοῦνε ἀπὸ τὴ σκέψη στὴν πράξη σὲ θεσμούς καὶ ρυθμούς δημιουργικούς. Καὶ οἱ Ἀρχές αὐτές ποῦ ἀποτελοῦν τὴν Ἀρεία ἢ Ὀρφικὴ Παράδοση εἶναι:

1) Ἡ Ἀρχὴ τῆς Ἀκτινοβολίας, Ἀρχὴ ποῦ κυβερνᾷ συγχρόνως τὴν Πολιτικὴν, τὴν Τέχνην καὶ τὴν Ἐπιστήμην τῶν ὀρθόδοξων Δωριέων, γιατί ἡ ρίζα τῆς ὑπάρχει στὴ συσχέτιση τοῦ Ἀνθρώπου μὲ τὸν Ἥλιο. Κατὰ τὴν ἠθικὴ τῆς ἐρμηνείας ἡ Ἀρχὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ὀργανικὴ δημιουργικὴ ἀνάγκη κάθε ἀτομοῦ ἢ λαοῦ νὰ μεταγγίσει τὴν ἐνέργεια, τὴ σκέψη, τὰ πνευματικά καὶ ὄλικά κεφάλαιά του, ὡς καὶ τὸν Πόνον, τὴ Χαρά, τὸ Μυστήριον, σ' ὄλους τοὺς Ἀνθρώπους ποῦ σὰν κρατῆρες, τοποθετεῖ σ' ὅλα τὰ τραπέζια ὄλου τοῦ κόσμου σιωπηλὰ ἢ Ζωή.

2) Ἡ Ἀρχὴ τῆς εὐρυθμίας, τῆς μεταδοτικῆς εὐρυθμίας μὲ τὴν ὁποία πραγματοποιεῖται ἡ μεταβίβαση τῶν ζωντανῶν θελήσεων καὶ ρυθμῶν τῆς Ἀνθρωπότητος, ὁ πλουτισμὸς τῆς γενικῆς συνείδησης καὶ ἐνότητος τοῦ Κόσμου καὶ ὁ μύχιος πλουτισμὸς τοῦ καθενός.

3) Ἡ Ἀρχὴ τῆς Πειθαρχίας, τῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας ποῦ ἀναβλύζει ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῶν ἀτόμων καὶ ομάδων γιὰ νὰ τοὺς σώσει ἀπ' τὶς μέσα κι' ἔξω τυραννίες, μὲ διαρκὴ πάλη ποῦ εἶναι ἡρωϊσμὸς καὶ τέλειος μόχθος καὶ ποῦ κάποτε θὰ γίνῃ παράδειγμα ἐσωτερικῆς πνευματικῆς ἀντίστασης καὶ ὀργανικῆς σόρροπης γαλήνης.

4) Ἡ Ἀρχὴ τῆς ἀναγκαίας Ἀπλότητος, ἔξω ἀπὸ τυπικὰ πλαίσια, ποῦ κάνει νὰ κινεῖται ἐλεύτερο καὶ ἀνέφελο τὸ πνεῦμα μας παντοῦ, στὰ νόμιμα ὄριά του.

5) Ἡ Ἀρχὴ τῆς βασικῆς αὐτο-

νομίας καὶ ψυχῆς, ἀτόμου ἢ λαοῦ, συνδυασμένη μὲ τὴ γνώση τῆς κοινωνικότητάς της, γιὰ νὰ βρίσκεται σὲ συνεχῆ ἀλληλεπίδραση μὲ ὅλες τὶς ψυχές καὶ τὰ ἀρμονικὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ μεταφερόμενη στὴν πράξη ἐκαλοῦνταν Πολιτικὴ.

6) Τέλος, ἡ συνθετικώτατη Ἀρχὴ τῆς Μνήμης τῶν ἀπρόσωπων ἀρχῶν καὶ ποῦ ὑψώνει ἄτομα καὶ λαούς, ὅπου ὑπακούουνε σὲ τούτη, σὲ πολῖτες τῆς Ἱστορίας γενικὰ καὶ τέκνα τῆς παγκόσμιας Μνήμης Θεοῦ.

Οἱ Ἀρχές αὐτές ἐφαρμόσθησαν ἀπ' τὰ πανάρχαια χρόνια στοὺς Δελφοὺς. Τὸ ἱερατεῖο τοῦ κολοσσιαίου Δελφικοῦ Ὄργανισμοῦ, τὶς ἀρχές αὐτές εἶχε θέσει ὡς βάση τῆς Πολιτικῆς του. Τὰ ὄργανα ποῦ πραγματοποιοῦσαν αὐτὴν τὴ Δελφικὴ Πολιτικὴ ἦταν:

α) Τὸ Συμβούλιον τῶν Ἱερομνημόνων, νὰ συγκεντρῶναι τὰ πνευματικὰ ρεύματα, πάνω ἀπὸ κάθε φανατισμὸ πρὸς μιὰν μὴ δογματικὴ ἔστια.

β) Τὸ Συμβούλιον τῶν Ἀμφικτυόνων ἀντιπροσωπευτικὸ ὀλόκληρης τῆς Ἑλλάδας.

γ) Τὸ τοπικὸ Δικαστικὸ Συμβούλιον.

δ) Ἐπικοινωνία μὲ τοὺς λαϊκοὺς μυημένους Ἕλληνας καὶ ξένους πρὸς τὸ σκοπὸ ἀναμορφωτικῆς ἐνέργειας.

ε) Διαιτητικοὶ θεσμοὶ εὐρυχωρότατοι πνευματικῆς προσέγγισης ὄλων τῶν λαῶν καὶ ἰδιαίτεροι γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως οἱ πνευματικοὶ καὶ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, ἰσότη-
τα πολιτικῶν δικαιωμάτων γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, ἀπολύτρωση τῶν δούλων.

στ) Ἐορτές ποῦ ἀγκάλιαζαν μὲ πνεῦμα ἀγνοῦ Ἐνοθεῖσμον, τὸ γήϊνον Μῦθον καὶ ἐνίζαν ὅλα τὰ πνεύματα τοῦ Κόσμου.

ζ) Ἡ προσπάθεια πραγματικῆς προσέγγισης Ἀνατολῆς καὶ Δύσης.

Αὐτές εἶναι οἱ βάσεις πάνω στις ὁποῖες στηρίζεται ἡ Σικελιανικὴ Δελφικὴ Ἰδέα.

Δὲν πρόκειται ἐδῶ νὰ κριθεῖ ἡ ἀρχαιο-
λογικὴ γνησιότητα τῶν ἀρχῶν ποῦ θέτει ὁ Σικελιανός, καὶ νὰ ἐρευνηθεῖ ἀν πραγμα-
τικά ἀποτελοῦσαν τὶς βάσεις τῆς Δελφικῆς πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς Ἡγε-
σίας στὴν Ἑλλάδα, οὔτε ὁ ταυτισμὸς ποῦ φαίνεται νὰ τὸν πιστεύει ὁ Σικελιανός, φοβᾶμαι σφαλῆρα, τῆς Δελφικῆς πνευμα-
τικῆς ἐπιταγῆς μὲ τὰ Ὀρφικὰ κελεύσμα-
τα. Γιατὶ καὶ ἡ Δελφικὴ ἀντίληψη ζωῆς, Κοσμοθεωρία καὶ βιοθεωρία της, ἔξω ἀπὸ κάποιες ἴσως σημαντικὲς, σκόρπιες ὑποδεί-
ξεις δὲ μᾶς εἶναι γνωστὴ σ' ὀλόκληρον τὸν κύκλον της. Καὶ ὁ Ὀρφισμὸς ἐκτὸς ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸ τοῦ μῦθου, σὰν κλειστὴ, μυστι-
κὴ καὶ ἀπαράδεκτη ἀπ' τὶς ἑλληνικὲς πο-
λιτεῖες θρησκευτικὴ αἴρεση ποῦ ἦταν, τὸ ἴδιο. Θὰ δεχτοῦμε καὶ θὰ κρίνουμε τὴ Δελ-
φικὴ Ἰδέα σὰ δημιούργημα τοῦ Σικελια-
νοῦ, βοηθημένου ἀπ' τὴ διάχυτη σ' ὄλη τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Παιδείαν συζυγία θρη-

σκείας καὶ ζωῆς, βάθρο ἀνώτερης πνευματικότητας καὶ ἀπ' τῆ διαίσθησής του, ἱκανὴ νὰ εἰσδύει στὰ ἀδιείσδυτα. Ὡστε τὸ θέμα εἶναι τοῦτο: Οἱ Σικελιανο-Ὀρφικὲς ἀρχές πού ἀναφέραμε, θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμεύουν σὰν ἐντολές ριζικά ἀναμορφωτικές, ὄχι μόνο τῆς ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς παγκόσμιας ζωῆς;

Οἱ Σικελιανικὲς αὐτὲς ἀρχές πού συνοψίζουν πλαστικὰ ἐνέργειες βαθύτατα ἀνθρώπινες δὲν φαίνονται νὰ πηγάζουν ἀπὸ μιὰ σπερματικὴ ἀρχή. Ἀπὸ μιὰ, δηλαδή, βαθύτατη στὸ ἐνδόμυχο εἶναι τοῦ ἀνθρώπου φλογερὴ ζωικὴ ἐστία πού νὰ καθορίζει βιολογικά καὶ πνευματικά ποιοὶ εἶδος ζωῆς τὰ άτομα καὶ, κατὰ συνολικὴ, ὅπως θάλεγε κι' ἐκεῖνος, τὰ ἔθνη, ἀν ἀκολουθοῦσαν θὰ ἔλυναν τὰ τεραστίια προβλήματά τους καὶ θάσμιγαν φιλικὰ. Οἱ Ἀρχές αὐτὲς εἶναι ἐπιγεγόμενα πού ἀναπηδοῦν ἀπὸ μιὰ ρίζα πού μᾶς μένει ἀγνωστὴ. Ἡ ἔλλειψη αὐτῆ ἀναγκάζει τὸ Σικελιανὸ νὰ τὰ παρουσιάζει παρατακτικὰ καὶ ὀχισφαιρικὰ, δηλαδή, πού νὰ ἐξακτινώνονται ἀπὸ ἓνα βαθύτατο ζωικὸ ἢ μὴ ζωικὸ ἐστὼ κέντρο τους. Καὶ σαφέστερα: πρωταρχικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴ δημιουργία φιλοσοφικοῦ συστήματος ἢ θρησκείας ἢ ὀποιασδήποτε θεωρίας τῆς ζωῆς, εἶναι ὁ καθορισμὸς στὸ πνεῦμα τοῦ δημιουργοῦ των μιᾶς βασικῆς ἀρχῆς, ἐνὸς πυρῆνα, πού ἀνάλογα μὲ τὶς «δυνάμεις» περιεχόμενες σ' αὐτὸν ἰδιότητες καὶ ἱκανότητες θὰ ἐξακτινώσει μὲ συνέπεια καὶ ἰσομερῶς τὸν πλήρη καρπὸ, περιεχόμενον κιόλας δυναμικὰ σ' αὐτὸν τὸν πυρῆνα. Οἱ ἀρχές τῆς ἀκτινοβολίας, εὐρυθμίας, ἐσωτερικῆς πειθαρχίας, ἀπλότητος, αὐτονομίας καὶ μνήμης, προσδιορίζουν καταστάσεις διαμορφωμένες ἀπὸ κάποια βαθύτερα αἰτία, πού μπορεῖ νὰ εἶναι διάφορα γιὰ τὴν κάθε μία, ἢ, καὶ τὸ ἴδιο γιὰ ὅλες. Τοῦτο τὸ διαισθάνθηκε ὁ Σικελιανὸς δταν ἔγραφε, πὼς ὅλες αὐτὲς οἱ Ἀρχές, τὰ ἀξιώματα αὐτά, θὰ βοηθοῦσαν τοὺς μωυόμενους νὰ συνθέσουν τὸν πυρῆνα. Ἡ ἔλλειψη τοῦ πυρῆνα, πού, ἢ ὑπαρξὴ του εἶναι βασικώτατη προϋπόθεση, καθιστᾷ ἀδύνατο τὸν κριτικὸν ἔλεγχο τῆς θεωρίας, γιὰτὶ οὐσιαστικὰ θεωρία δὲν ὑπάρχει, ἔξω ἀπὸ σκόρπιες διαπιστώσεις πού ἢ σύζευξή τους σὲ συμπαγὲς ὄλον θὰ παρουσίαζε ἀνομοιότητες καὶ δυσκολίες στὴν προσαρμογὴ. Ἄς τὰ ἐρευνήσουμε καὶ σταθμίσουμε λοιπὸν τὰ ἀξιώματα αὐτά ὅπως μᾶς προσφέρονται, παρατακτικὰ, γιὰ νὰ δοῦμε οἱ ψυχοπνευματικὲς ἀνάγκες πού ἐκφράζονται ἀπ' αὐτά εἶναι σὲ θέση νὰ γίνουν ρυθμίστριες τῆς παγκόσμιας ζωῆς; Πιστεύω ὄχι. Κυριώτατα γιὰτὶ θὰ προσκόψουν εὐθὺς ἀμέσως, σὰν ψυχοπνευματικὲς πού εἶναι, σὲ άτομα καὶ ἔθνη διαμορφωμένα ἀπὸ γεωοικονομικὲς ἐπιταγές, ἀπὸ ἱστορικὲς παραδόσεις καὶ ἠθικὴ διαπαιδαγώγηση διαφορετικὰ τὸ ἓνα ἀπ' τὸ ἄλλο.

Βέβαια, οἱ φυσιολογικὲς ἰδιότητες τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ἐνστιχτά του εἶναι κοινὰ στὸ ἀνθρώπινον εἶδος κι ἓνας ρυθμισμὸς τῆς παγκόσμιας ζωῆς πού θ' ἀπέβλεπε στὴν πλήρη ἱκανοποίησή τους ἴσως νὰ γίνονταν ἀμέσως καθολικὰ ἀποδεκτός. Ἀλλὰ τότε θὰ εἶχαμε ρυθμισμὸν καθαρὰ ζωῶδη, «βοσκηματώδη» ὅπως περιφρονητικά κι ὁ Σικελιανὸς τὸν ἀποκαλεῖ. Τ' ἀξιώματα πού ἐδῶ ἐλέγχονται, τείνουν πρὸς ἓνα, ἀνώτερο πνευματικὸ ρυθμισμὸ, ὕψιστο καρπὸ καὶ τελείωση τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους. Μὲ τὴν Ἀκτινοβολία πού θέτει, ὡς πανανθρώπεια πρώτη κατὰ σειρά, ἀρετὴ ὁ Σικελιανὸς, τί πρόκειται νὰ μεταγγισθεῖ ἀπὸ ἀνθρώπο σὲ ἀνθρώπο; Εἶναι μήπως ἡ χριστιανικὴ Ἀγάπη πού πηγάζει ἀπὸ τόσο διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς πηγές, καὶ οὔτε στὴν Ἀνατολή, οὔτε στὴ Δύση πέτυχε ποτὲ τὴν ἀρτία πάγκοινη ἐφαρμογὴ τῆς; Ἡ εἶναι ἡ ἀτομικὴ τοῦ καθενὸς ζωικὴ ἀκτινοβολία, μήτρα τῆς ἀναρχίας, δταν λείπει ἢ ὅποια στερητικὴ τῆς λευτεριάς βία; Μὰ καὶ ἡ Ἀρχὴ τῆς Εὐρυθμίας θὲ νάβρισκε πολλὰ ἐμπόδια. Ἡ μεταβίβαση ζωντανῶν θελήσεων καὶ ρυθμῶν τῆς ἀνθρωπότητας γιὰ νὰ ὑπάρξουν πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν, νὰ γίνουν βιώματα καὶ ὕστερα ν' ἀρχίσει ἡ μεταβίβαση. Μιὰ ζωντανὴ θέληση τί σημαίνει ἀν δὲν καθορίζεται φυσιολογικά, ψυχικὰ πνευματικά! Ποιὰ θὰ εἶναι, ἡ πνευματικὴ συγκρότηση τοῦ ἀτόμου καὶ οἱ ζωικὲς ἐπιταγές ἢ καὶ κοινωνικὲς, κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ πειθαρχήσει; Ἡ σωτηρία τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν λαῶν ἀπὸ τὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς τυραννίες, μὲ ἠρωϊσμὸ καὶ μόχθο, καὶ τὸ κέρδιμα ὀργανικῆς ἰσόρροπης γαλήνης σὰν, ἀρετὴ τρομερὰ δύσκολη καὶ ἀνεπίτευκτη, μόνον ἀπ' τοὺς Ἕλληνες ἔγινε συνειδητὴ καὶ πραγματοποιήθηκε, βασισμένη σὲ τελείως πνευματικὰ βάθρα πού ἡ ἰδιότυπη θεώρηση τῆς ζωῆς τους προμήθεψε. Ἄλλοι λαοὶ δύσκολο καὶ μᾶλλον ἀδύνατο νὰ τὴν πραγματοποιήσουν ἀπὸ ἔλλειψη προϋποθέσεων. Ἡ παραμονὴ ἐλεύτερου καὶ ἀνέφελου τοῦ πνεύματός μας στὰ νόμιμα ὄριά του, ἔξω ἀπὸ τυπικὰ πλαίσια, πού σημαίνει ἔξω ἀπὸ κάθε δογματισμὸ, αὐτὴ καὶ μόνη ἡ ἀρχὴ τῆς Ἀπλότητος, ὅπως τὴν ὀνομάζει, προϋποθέτει συγκρότηση ὀλόκληρης σοφῆ καὶ ἐπιδέξια συνθεμένης βιοθεωρίας, ἄλλοιῶς εἶναι ἀστήριχτη. Ἡ ψυχικὴ αὐτονομία τοῦ ἀτόμου συνδυασμένη μὲ τὴ γνώση τῆς κοινωνικότητος τῆς, δὲν ξαίρω πὼς θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξει, δταν δὲν γνωρίζουμε οὔτε τὸ κοινωνικὸ σύστημα πού θὰ τὴν ἐπέτρεπε, οὔτε τὶς συνέπειες πού θὰ εἶχε αὐτὴ ἢ αὐτονομία σὰν θὰ ἐπέστρεφε νὰ ἀντεπηρεάσει αὐτὸ τὸ σύστημα. Ἴσως ὁ Σικελιανὸς, καθὼς ἀσαφῶς συνάγεται ἀπὸ τὴν τελευταία του Ἀρχὴ τῆς Μνήμης τῶν ἀπρόσωπων Ἀρχῶν, δὲν θέλησε νὰ τὶς ἐρμηνεύσει

σαφέστερα, βασιζοντάς τες σὲ ἀδρά, ὀρατά καὶ κατανοητά θεμέλια, γιὰ νὰ κρατήσῃ γύρω τους κάποιο μυστήριο. Ἡ ἴσως, γιὰ νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀτονήσουν, μὲ ἀγνωστὴ σὲ μᾶς μέθοδο, τὸ πανανθρώπινο ἔνστιχτο πλαστικοποίησης τῶν νοημάτων, ποὺ μόνον ἔτσι γίνονται κατανοητά. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν φτάσει στὴν ἐντέλεια αὐτὸ τὸ ἔνστιχτο. Γιατί, δὲ μπορεῖ νὰ νοηθεῖ μνήμη καὶ σύνθεση μέσα στὴ μνήμη ἀπρόσωπων πνευματικῶν ἐντολῶν, ποὺ θάχαναν ἔτσι τὰ περιγράμματά τους, ποὺ εἶναι ἕνα εἶδος ἀπεικόνισης. Κάτι ποὺ σ' ὄλο τὸν πλανήτη ἐπιχείρησαν, μὲ φοβερὲς γιὰ τὴν ἀνθρώπινη καλλιέργεια, συνέπειες, μόνον οἱ Σημίτες.

Θὰ ἦταν μήπως περσότερο καὶ καλλίτερα παρασκευασμένοι οἱ ΝεοἝλληνες ν' ἀποδεχτοῦν τίς πλάκες αὐτὲς μὲ τίς Σικελιανικὲς ἐντολές; Ἴσως, θάλεγα, εὐκολώτερα καὶ μὲ μεγαλειότερη κατανόηση ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο λαό. Μ' ἕναν ὁμῶς ὄρο: τὴν ἀπαραίτητη ἀνάδειξη τοῦ πυρῆνα ποὺ συγκρατεῖ, ὀρίζει καὶ δημιουργεῖ τίς Σικελιανικὲς Ἀρχές. Ὁλόκληρη ἡ προηγούμενη ποιητικὴ καὶ στοχαστικὴ τοῦ ἔργασια, οἱ βαθύτατες τοῦ γνώσεις τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ μας καὶ πρὸ πάντων ἡ ζωικὴ του πληρότητα, θαυμάσια ἐκφρασμένη μὲ πρωτόφαντη ὁρμὴ εἶναι τὰ πλούσια ἐχέγγυα ποὺ μᾶς βεβαιώνουν γιὰ τὴν ὑπαρξὴ πυρῆνα, αὐτῆς τῆς πολυπόθητης σπερματικῆς ἀρχῆς. Ἡ ἀποκάλυψή τους θὰ μᾶς ἔδινε τὴν ἐπιθυμητὴ σύνθεσιν τῶν Νεοελληνικῶν ζωπύρων, βάση ἀδιάσειστη καινούργιου γνήσιου πολιτισμοῦ μας. Ἄν ψάχναμε γιὰ τὸν πυρῆνα αὐτὸν στὸ Δελφικὸ ἱερό ἢ στὸν Ὀρφισμό, ποὺ δὲν ταῦτίστικαν, παρ' ὅσα λέει ὁ Σικελιανὸς ποτέ; Ἡ Ἀπολλώνια Δελφικὴ θρησκεία, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ τὸ Ἱερατεῖο τῆς θέλησε νὰ τὴν ὑψώσει σὲ μόνη καθοδηγήτρια τῶν ἑλλήνων, βρέθηκε στὴν ἀνάγκη, περνώντας σὲ δευτέρη θέση τὸν περιορισμένο στὸ φόνο τοῦ Πύθωνα τοπικὸ μῦθο τῆς, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν τροποποίηση τοῦ γενικοῦ πανάρχαιου ἑλληνικοῦ Μύθου, ποὺ ἦταν ἡ πλαστικὴ, μὲ τίς πράξεις τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν, ἐκφραση τοῦ αἰώνιου «γίνεσθαι». Στὴ Δελφικὴ τροποποίηση αὐτοῦ τοῦ καθολικοῦ μύθου μὲ τὴν «Διὸς βασιλεία» σταματᾷ τὸ «γίνεσθαι» ἀναγνωρίζοντας ὡς αἰώνια καὶ ἀκατάλυτη τὴ Βασιλεία τοῦ Διὸς. Αὐτὸ σημαίνει ὁ Ἐνοθεϊσμός ποὺ ἀναφέρει ὁ Σικελιανός. Ἄλλ' ἡ φαινομενικὰ ἀπλὴ τροποποίηση θὰ προκαλέσει τεράστιες συνέπειες πάνω στὴ ζωὴ καὶ στὸ στοχασμὸ τῶν ἑλλήνων. Θὰ τοὺς ἀπειλήσῃ μὲ τὴν ἐπιβολὴ θρησκευτικοῦ δόγματος ποὺ γιὰ νὰ τὸ ἀποφύγουν θὰ προστρέξουν στὴ βοήθεια κάποιου ἄλλου θεοῦ, τοῦ Διόνυσου. Τὸ Δελφικὸ δόγμα, μ' ὄλη τὴ λαμπρότητά του, ὡδηγοῦσε πρὸς κάποιαν ἀν-

τιζωικὴ ἀντίληψη, ποὺ ἡ ὀριστικὴ ἐπιβολὴ τῆς θὰ ξεστράτιζε ἀπ' τὴ θαυμάσια περιοχὴ τοῦ Ζωϊσμοῦ, ρίζα τῆς ἀνθισσης τους, τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων.

Σὲ ἰδιαίτερη, ἀδημοσίευτη, μελέτη μου μὲ τίτλο «Διόνυσος ὁ Θυμελικός», ἐξηγεῖται ἡ τροποποίηση τοῦ γενικοῦ Μύθου ἀπ' τὸ Δελφικὸν Ἱερατεῖο, ποὺ κατάληξε στὴ δημιουργία τοῦ Δελφικοῦ δόγματος. Ἡ ὑπαρξὴ ὁμῶς δόγματος, ἀποκλείει τὴν μέσα σ' αὐτὸ ἀναζήτηση τοῦ πυρῆνα ποὺ ἐξακτίνωσε τίς Σικελιανικὲς, ἔδω ἐρευνοῦμενες Ἀρχές. Ὅλες αὐτὲς δείχνουν νὰ ἐκπορεύονται ἀπὸ πνευματικὴ ρίζα ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρά φανταστικὰ ἐχθρική πρὸς κάθε δογματισμό.

Μήπως θάπρεπε καλλίτερα νὰ στραφοῦμε πρὸς τὴν Ὀρφικὴ παράδοση ποὺ ὁ Σικελιανός τὴν συνδέει μὲ τὸ Δελφισμό, σὰν ὑστατὴ ἐλπίδα ἀποκάλυψης τοῦ ἀναζητούμενου πυρῆνα; Εἶπαμε ὅτι ὁ Ὀρφισμός, σὰ μυστικὴ λατρεία ποὺ ἦταν, μὴ ἀναγνωρισμένη ἀπ' τίς ἑλληνικὲς Πολιτεῖες, ἔστω καὶ ἂν ἡ διδασκαλία του ἐπηρέασε τὰ διάφορα Ἱερά καὶ περσότερο τοὺς μυημένους στὰ Μυστήρια του, δὲν κατόρθωσε ποτέ νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἑλληνικὴ θρησκεία, τυπώνοντας καθολικὰ τὴ σφραγίδα του πάνω στοὺς Ἕλληνες.

Οἱ μυστικιστικὲς θρησκείες στὴν Ἑλλάδα σημείωναν ὄργασμὸ πολὺ πρὶν ἀπ' τὸν Ὀμηρο. Ὁ ἀποκλεισμός τους ἀπ' τὰ Ὀμηρικὰ Ἔπη καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς νέας ἀντίληψης ζωῆς, τῆς Ὀμηρικῆς, τόσο ζηλότυπα κρατημένης καὶ δοξαζόμενης ἀπὸ ὄλοκληρη τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, σὰν τὸ κυριώτατο ὄπλο τοῦ Ἑλληνα ἐναντίον τῶν ἀνατολίτικων ἐπιδρομῶν τοῦ Μυστικισμοῦ, στάθηκε τὸ ἀξιοθαύμαστο ἔργο τοῦ Ὀμήρου. Καὶ ἡ θεωρία ποὺ διακήρυξε, βασισμένη σὲ κάποια ἀδρά θεμέλια, ὅτι τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη δὲν ἐγράφηκαν ἀπὸ ἕνα ποιητὴ, ἀλλὰ εἶναι λαϊκὰ τραγούδια τῶν Ἑλλήνων, ἴσως ν' ἀξίζει μεγάλη προσοχή, ἂν θυμηθοῦμε τὰ Νεοελληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ τὰ συγκρίνομε. Κι' ἀπ' αὐτὰ βγαίνει ἡ Δημοτικὴ ἀντίληψη ζωῆς ὀρθωμένη μὲ ἀνυπέρβλητο σφρίγος κατέναντι τοῦ Ἀνατολίτικου Μυστικισμοῦ. Ὁ Ὀρφισμός, λοιπόν, ποὺ εἶναι μιὰ ἀναβίωση τοῦ Μυστικισμοῦ, στίς κύριες γραμμὲς του διδάσκει: τὸ δυϊσμό, τὴν ἐπίγνωση τῆς ἀμαρτίας, τὴν ἀνάγκη τοῦ καθαρμοῦ καὶ τῆς ἀπολύτρωσης, τὴν περιφρόνηση τοῦ σώματος καὶ τὴν ἐξύψωση τῆς ψυχῆς, τὸν ἀσκητισμὸ, διδάγματα καθαρῶς ἀντιζωικά καὶ γι' αὐτὸ ἐπικίνδυνα στὸν ἰσορροπο Ζωϊσμὸ τῶν Ἑλλήνων.

Δὲν πιστεύω ὅτι θὰ μπορούσε νὰ βρισκεται τὸ σπέρμα ποὺ ξεπέταξε τίς Σικελιανικὲς Ἀρχές μέσα στὴν Ὀρφικὴ μήτρα. Στὸν ἀντιζωικὸ δογματισμὸ του δὲ θάταν δυνατόν νὰ βρεῖ θέση, νὰ ποῦμε, ἡ Ἀρχὴ τῆς Πειθαρχίας, ποὺ ἀναβλύζει ἀπὸ τὰ

ἔγκατα τοῦ ἀτόμου, γὰρ νὰ τὸ σώσει ἀπ' τὶς μέσα κι' ἔξω τυραννίες, ἀντιμετωπίζοντάς τες ἡρωϊκῶς, γὰρ νὰ φτάσει στὸ κορύφωμα τῆς ἐνεργητικῆς ἰσορροπίας γαλήνης! Κατάσταση ποὺ εἶναι τὸ κορύφωμα τοῦ Ζωϊσμοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλες Ἀρχές στα ἴδια μᾶς ὁδηγοῦν συμπεράσματα σὰν τὶς προσβλέψουμε μ' αὐτὸ τὸ πρίσμα.

Ἡ ἀποδειγμένη πιά, θαρρῶ, Ἐλλειψη πυρῆνα εἶναι ἡ κυριώτερη αἰτία ποὺ οἱ Σικελιανικὲς Ἀρχές δὲν μποροῦν νὰ πάρουν τὴ σφαιρικὴ διατύπωση, ὅπως τὴν ἀποζητοῦσε. Ἀπλώνουν πάνω τους μεγάλη ἀσάφεια. Προσφέρονται σ' εὐκόλες παρερμηνεῖες. Ἀφήνουν περάσματα νὰ διαβούν οἱ κάθε λογῆς βιοθεωρίες ποὺ ἀντὶ νὰ τὶς τονώσουν καὶ τοὺς δίνουν παγκοσμιότητα, τὶς καθιστοῦν ὑποπτες «στ' ἀγρυπνια πνεῦματα ποὺ μὲ ἀγωνία ἀναζητοῦν μιὰ νέα ρύθμιση τῆς Ζωῆς».

Ἡ σπουδαιότερη πνευματικὴ κίνηση ποὺ ἡ Νέα Ἑλλάδα παρουσίασε, χάρη στὸ Σικελιανικὸ ζεῦγος, μὲ τὶς Δελφικὲς Ἐορτές, ἔξω ἀπὸ ἓνα σημαντικὸ ἀπόκτημα, τὴν προσπάθεια ἀναβίωσης τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, κατὰ τὸ γνησιώτερο, ὅσο τὸ δυνατόν, τρόπο καὶ τὸν ἀντίλαλό της στὴ συνεχιζόμενη ἀπὸ τὸ Θυμελικὸ θίασο εἰκοσάχρονη προσπάθεια καθὼς καὶ στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς Χῶρες, μὲ τοὺς φοιτητὲς τῆς Σορβόνης καὶ τὶς Δελφιάδες ποὺ ἰδρύθηκαν ἀπ' τὸ Λαυχάουζεν, δὲν κατόρθωσε νὰ προκαλέσει τὴν πλατύτερη Ἀναγέννη-

τικὴ ἀναρρίπιση τῶν πνευμάτων καὶ τὴν καθοδήγησή τους πρὸς ἀναρύθμιση τῆς καθολικῆς ζωῆς. Καὶ τοῦτο, γιὰ τὴν ἔλλειπε κάτι τὸ πολὺ βασικό. Ἡ στερεὴ σύνθεση σὲ ὄλον τῶν νεοελληνικῶν ζωπύρων. Ἐλλειψη ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει ἐξ αἰτίας τοῦ χάους ποὺ προκαλεῖ ἡ συνυπαρξὴ πλάι στὸ Ζωϊσμό μας τῆς Δυτικῆς βιοθεωρίας. Μὰ τὸ πέρασμα τοῦ Σικελιανοῦ ἀπ' τὸ πνεῦμα καὶ τὴ ζωὴ μας πόσα πλούτη δὲ μᾶς ἀφῆσε! Τὸ ποιητικὸ του ἔργο, μὲ τὴν ἀνανέωση τῆς ποιητικῆς γλώσσας, τὴν ἀνώτερη ὕψης πνευματικὴ του ποιότητα, τὸν ἐκπληκτικὸ ζωϊσμό του, τὴ θαυμάσια ποιητικὴ ἀπόδοση τοῦ συνυφασμοῦ του μὲ τὴ ζῶσα μητέρα γῆ μας, θὰ μείνει σὰν ἡ γνησιώτερη ἔκφραση τῶν ἑλληνικῶν ζωπύρων. Ἡ ἀναπόφευκτη ἀδυναμία του νὰ ὁργανώσει σὲ πλήρη καὶ σφαιρικὴ ὁλότητα τὸ νεοελληνικὸ Ζωϊσμό, ἀδυναμία ποὺ καὶ ὁ Πλήθωνας Γεμιστὸς δὲν μπόρεσε νὰ υπερνικήσει, δὲ μειώνει διόλου τὴν μέγιστή του ἀξία ὡς Φωτιστῆ. Στὰ ἔργα του ποὺ πραγματεύεται ἀναγεννητικὰ τῆς χώρας μας θέματα, ὑπάρχει ἓνα τεράστιο ὄλικο ποὺ φωτίζει πάμπολλες πτυχὲς τῆς ἐσωτερικώτερης καὶ γνησιώτερης ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων. Εἶδε καθαρά τὶς ἀντιθέσεις τοῦ Δυτισμοῦ πρὸς τὸν Ζωϊσμό μας. Καὶ ἐπιβεβαίωσε κατὰ τὸ φωτεινότερο τρόπο, ποὺ μόνο μὲ τὴν λαμπρότητα τοῦ Δημοτικοῦ μας κύκλου μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ, τὴν ἀνωτερότητα τῆς ἑλληνικῆς ἀντίληψης ζωῆς.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Οἱ ἀλλεπάλληλες ἀποτυχίες τῶν Φωτιστῶν νὰ συλλάβουν τὸν πυρῆνα ποὺ συγκρατεῖ καὶ παράγει ἐξακολουθητικὰ, ὀλόκληρες χιλιετηρίδες, τὸ Ζωϊσμό μας, ξαναφέρνουν ὑστερ' ἀπὸ τριάντα χρόνια, γεμᾶτα μὲ τραγικὲς ἐμπειρίες, τὴν ἀνάγκη, τονισμένη μὲ ἀπόγνωση ἀπ' τὸ «Δελτικό» τῆς δημιουργίας «Πνευματικῆς Ἐστίας». Σ' αὐτὸ τὸ τρίτο τοῦ αἰῶνα, μὲ τὶς ἀπανωτὲς ἐξάρσεις σὲ πανύψηλες ζωϊκὲς κορφές ποὺ τὶς ἀκολουθοῦν βαθύτατες πτώσεις τοῦ λαοῦ μας, ἔγινε ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη σοβαρῆς ἔρευνας τοῦ ἑαυτοῦ μας, γὰρ νὰ καθοριστοῦν οἱ αἰτίες τῆς ἀδυναμίας, νὰ σταθοῦμε κάπου στερεὰ καὶ νὰ δημιουργήσουμε. Δὲν ἔλειψαν, βέβαια, οἱ ἀτομικὲς προσπάθειες σὲ πολλοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς μας. Ἀλλὰ δὲν μποροῦν, σκόρπιες καθὼς εἶναι καὶ ἀγνωστες συχνὰ μεταξὺ τους, ν' ἀλληλοβοηθηθοῦν, νὰ συμπληρώσουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ ν' ἀποτελέσουν ἓνα ὁμοιογενὲς καὶ σχετικὰ πλήρες ἀναγεννητικὸ κίνημα. Ἡ σύσταση Πνευματικῆς Ἐστίας ἀπὸ κείνους ποὺ εἶναι ἐτοιμασμένοι, τώρα πιά, πνευματικὰ

ν' ἀναζητήσουν γόνιμα τοὺς τρόπους ἀρμονισμοῦ τῶν ζωπύρων μας, θὰ σήμαινε τὴν ἀποφασιστικὴ, γὰρ πρώτη φορά, τροπὴ τῆς Ἑλλάδας πρὸς τὴν Ἀναγέννησή της. Ὁ καιρὸς μᾶς βιάζει. Κάποια καινούργια ἐξαρση ποὺ θὰ τὴν διαδέχονταν νέα πτώση, ἢ, καὶ μιὰ ἀνεπάντευχη συμφορὰ ποὺ θὰ ἔδινε τὴν εὐκαιρία στὶς διαλυτικὲς δυνάμεις ποὺ караδοκοῦν τὸν ἀφανισμό μας, νὰ μᾶς ἐξουθενώσουν σ' ἀφυλὴ, μιὰ γιὰ πάντα, ἴσως νὰ μᾶς ἐσβυεν ὀριστικά. Ἡ πίστη στὶς ἀκατάλυτες καὶ πάντα νικηφόρες δυνάμεις μας, ἂν δὲ βασιστεῖ σὲ ἀδρά, συνειδητὰ θεμέλια, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐξανεμισθεῖ μέσα στὴ θύελλα τοῦ πνευματικοῦ χάους ποὺ δέρνει τὸν πλανήτη.

Ἀφοῦ οἱ σκόρπιες καὶ ἀπομονωμένες ἀτομικὲς προσπάθειες ὑπάρχουν, καὶ ἀναφέρω μερικὲς, ὁμάδα Κοινοτιστῶν (Κώστας Καραβίδας κλπ.), ὁμάδα Δημοσθ. Δανιηλίδη, Πικιώνης, στὴν Ἀρχιτεκτονικὴ, Σπύρος Βασιλείου καὶ ἄλλοι στὴ Ζωγραφικὴ, Ἰωσήφ Γκρέκας, Γ. Κωστάκης, Νύσης Γιὰ τῶν στὴ Μουσικὴ, Ἀγγελικὴ Χατζημιχά-

λη, Ἀθηναῖα Ταρσοῦλη, Νίκη Πέρδικα, στή
Λαϊκὴ Τέχνη, γιατί νὰ μὴν ἀποτελέσουν
τὸν πυρῆνα μιᾶς Ἐστίας Ἑλληνικοῦ Ζωϊ-
σμοῦ ποῦ θὰ θέσει τίς στερεές βάσεις,
μ' ἔρευνα καὶ μαθηματικὴ σαφήνεια τῆς
ἀναζήτησης τοῦ τρόπου ἁρμονισμοῦ τῶν
ζωπύρων μας;

Δὲν πρόκειται, βέβαια, γιὰ σύσταση
Ὄργανισμοῦ ποῦ θὰ ζητήσει προικοδοτή-

ση ἀπ' τὸ Κράτος! Αὐτά, εἶναι γιὰ κείνους
ποῦ δὲν ἔχουν θέση σὲ τέτιες ἔνθερμες
καὶ ζωντανές προσπάθειες, τοὺς ἀπὸνε-
κρωτές.

Ἄς θεωρηθεῖ ὁ μικρὸς τοῦτος ἐπίλογος,
ποῦ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴ σκιά τῶν
γενναίων καὶ μαρτυρικῶν ἀναγεννητικῶν
προσπαθειῶν, σὰ μιὰ ἔκκληση.

ΛΙΝΟΣ ΚΑΡΖΗΣ

ΤΑΣΣΟΥ

ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ..